

KATEDRA

Cena 2 EUR (479,28 SIT)

Številka 6 • Letnik 1 • November 2006

ROMANJE

MILAN ZVER

Srednjeveški rokopisi iz Žičke kartuzije (1160-1560)

*Štiri stoletja nepretrgane
rokopisne samostanske kulture
in umetnosti.*

*Del nekdanjega kartuzijanskega
bogastva po več kot 200 letih
spet v Sloveniji.*

Ne zamudite izjemne razstave!

16. november - 21. januar

Narodna galerija, Prešernova 24, Ljubljana

T: (01) 24 15 418, (01) 24 15 400

I: www.ng-slo.si, E: info@ng-slo.si

Odprto: 10.00 - 18.00, ob ponedeljkih zaprto.

kolo fon

SLOVENSKI AKADEMSKI IN ŠTUDENTSKI ČASOPIS

KATEDRA

Založnik in izdajatelj

Društvo študentov in podiplomcev
Slovenije, Slomškov trg 15
2000 Maribor

Predsednik

Peter Vrtič
peter.vrtic@katedra-on.net

Uredništvo

T: 02 234 9100
F: 02 234 9102
info@katedra-on.net
www.katedra-on.net

Odgovorni urednik

Damir Mlakar
damir.mlakar@katedra-on.net

Namestnica urednika

Daša Purgaj
dasa.purgaj@katedra-on.net

Uredniki

Lučka Zorko, Marko Krulc in
Helena Rous.

Urednik fotografije

Aleš Gjerkeš

Oblikovanje in prelom

Denis Kebler

Sodelavci

Dr. Anton Ivančič, Dr. Vesna Vuk Godina,
Dr. Boris Vezjak, Dr. Peter Glavič, Andrej
Adam, Dr. Marko Jesenšek, Dr. Samir
Osmančević, Dr. Slavko Cvetek, Denis Živ-
čec, Dario Svetej, Matjaž Turinek, Matjaž
Germ, Jasmina Holc, Franja Pižmoht, Igor
Bašin, Januš Rasiewicz, Boris Strmšek, Da-
nica Gregorčič, Josip Rotar, Robert Mlakar,
Aleš Kustec in Nika Klampfer.

Karikatura in strip

Ajda Gregorčič

Lektoriranje

Barbara Ojsteršek

Marketing

NOORDUNG d.o.o.
Ljubljanska cesta 12 F, 1236 Trzin
T: +386 1 56 444 77
F: +386 1 56 444 78
info@noordung.si

Naklada

10.000 izvodov

Prispevki avtorjev vedno ne odražajo
stališč uredništva.

Slovenski akademski in študentski časopis
KATEDRA je vpisan v razvid medijev pri Mi-
nistrstvu za kulturo pod zaporedno števil-
ko 1027.

Damir Mlakar

Damir Mlakar

Naslovnica: Ajda Gregorčič

Zakon ulice

Pred in povolilni dogodki kažejo, da je v preljudi dežel-
li na sončni strani Alp skoraj
nemogoče govoriti o kakšni kulturi
sožitja in strpnosti. Deportacija Ro-
mov, ki se je zgodila v Ambrusu, je
postala nekakšen vzorec, ki se po-
navlja. Trend barikad in raznih va-
ških straž nastane ob sporni voja-
ški odločitvi ministra Mateja. V tem
trenutku se Slovenija oziroma njeni
prebivalci otepajo Romov kot kakš-
nih radioaktivnih odpadkov. To smo
lahko zelo nazorno slišali iz ust žu-
pana občine Ig, kamor je priletela
dezinformacija o možni lokaciji za
Strojanove. Bizaren razlog je bil,
da gre za vodovarstveno območje
in Naturo 2000. Ta vzorec se ne po-
javlja samo na Igu, ampak tudi že
prej v Žabjaku, Bučni vasi, Krškem
... Kar naenkrat so Romi povsod po-
stali problem. Še bolj šokantna je bi-
la anketa s skrito kamero v našem
glavnem mestu, kjer je sogovornik
roku pol ure pridobil več kot dvajset
podpisov za peticijo, ki je govorila o
deportaciji vseh Romov iz Slovenije.
Zakaj so Romi v Prekmurju večino-

ma socializirani in zakaj predvsem
občine z dolenske ne izkoristijo
vseh možnosti koriščenja proračun-
skih sredstev za reševanje romske
problematike? Človek dobi občutek,
da se romska problematika želi
bolj obvladovati kot reševati.

Zakon ulice se pokaže tudi ob
največji demokratični vrlini – volit-
vah. Medijsko najbolj izpostavlje-
na je bila občina Izola. Če pustimo
pohod populističnega Popoviča na
slovenski obali preko svojih mario-
net, Klokočovnika in Gantarja, nam
bode v oči sestava volilne komisije v
Izoli. O spornih glasovnicah, po ka-
terih je za pičla dva glasova zmaga-
la ga. Pečan, je odločal tudi g. Pe-
čan. Zelo nehigiensko. Seveda se je
omenjeni gospod, ki je mož ge. Pe-
čan, posul s pepelom in po sporni
odločitvi odstopil. Po tem je spet
spregovorila ulica v obliki molo-
tovk. Tudi primer streljanja z Jesenic
nam kaže na nesposobnost represiv-
nih organov, zbirokratiziranost
in neučinkovitost državnega aparata
in vedno manj zaupanja v toliko-
krat pevano pravno državo.

Aktualno

6

Tehnologija vladanja je način današnjega življenja, način razmišljanja in delo-
vanja. Je način selekcije, kdo dobi in kdo ne dobi. Je način integracije in asimila-
cije. Je način kaznovanja in pomilovanja. Tehnologija vladanja v vsaki situaciji
reproducira in poglablja asimetrijo moči.

Politika

16

Koliko oken ima hiša, pač odvisno od tega, s katere strani jo gledate. Z ene stra-
ni jih ima štiri. Z druge pa šest. Če se tega poreprostega dejstva ne zavedate in
postanete prepričani, da vi in le vi vidite hišo s prave strani, postanete pripravlje-
ni tiste, ki trdijo, da hiša nima toliko oken, kot jih vidite vi, tudi preganjati.

Šport

30

Da univerzijada ne bi bila enkratni dogodek, ki bi potem ostal le lep spo-
min, je treba čas deliti na dva dela – do dogodka in po njem. Nedvomno se
bo imel Maribor do leta 2011 priložnost promovirati po vsem svetu. Prika-
zati ga je potrebno kot lokacijo, kjer se da kvalitetno preživeti prosti čas.

Platno

35

Skupina Buldožer je kot antipol skupine Bijelo dugme bruhala po sociali-
stičnem kulturno-druženem establišmentu in naredila lom scene na main-
stream in underground. Nenačrtno je vplivala na generacijo, ki ji je sledila.
Njen sarkazem so Pankrti ekstravertirali z nabruto punkovsko energijo.

Novi študijski programi

Svet RS za visoko šolstvo je na zadnji oktobrski seji potrdil pet novih bolonjskih študijskih programov na univerzah v Ljubljani, Mariboru in Novi Gorici. Fakulteta za varnostne vede Univerze v Mariboru bo tako po novem izvajala še univerzitetni program prve stopnje varstvoslovje, Fakulteta za podiplomske študije Univerze v Novi Gorici pa novi doktorski program

tretje stopnje molekularna genetika in biotehnologija. Na ljubljanski univerzi pa sta novost visokošolski strokovni program prve stopnje multimedijske komunikacije na Fakulteti za elektrotehniko in univerzitetna programa prve stopnje matematika na Fakulteti za matematiko in fiziko ter geotehnologija in rudarstvo na Naravoslovnotehniški fakulteti. HR

UNESCO išče kadre tudi v Sloveniji

Organizacija UNESCO je objavila razpis za program Mladi profesionalci za naslednje leto. Glavni namen programa je izboljšati geografsko zastopanost zaposlenih iz držav članic UNESCO v sekretariatu organizacije pa tudi pomlajevanje osebja in povečanje zastopanosti žensk. Izbrani kandidati bodo podpisali

li enoletno pogodbo, z možnostjo podaljšanja. Delo bodo opravljali v Parizu, na sedežu UNESCO. Zainteresirani kandidati se lahko prijavijo do 24. novembra. Ostale pogoje razpisa lahko najdete na strani ministrstva za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo, prav tako pa na tem naslovu najdete tudi razpisne obrazce. HR

Prenovljeno financiranje visokošolskih zavodov

Predstavniki visokošolskega ministrstva so minuli teden znova s predstavniki ljubljanske, mariborske in primorske univerze usklajevali spremembe uredbe o javnem financiranju visokošolskih in drugih zavodov, članic univerz, in sicer za obdobje med leti 2004 in 2008. Čeprav obe strani priznavata, da se nista dokončno uskladili, si v trditvah o tem, kaj je ostalo neusklajeno, nista enotni. Ministrstvo bo uredbo kljub

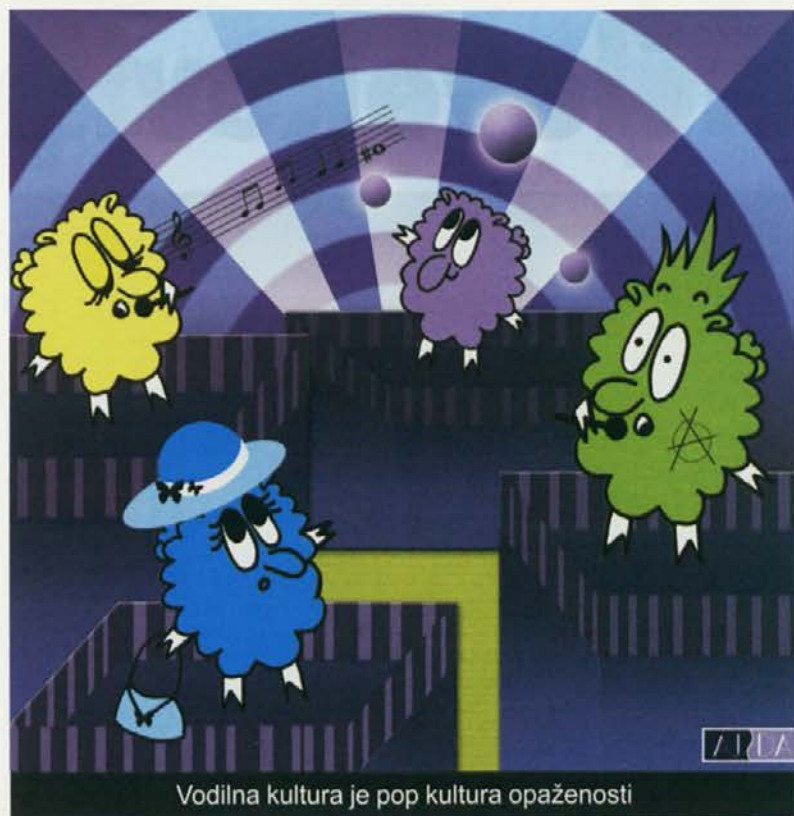
nekaterim neskladjem poslalo v nadaljnji postopek na vlado. Državni sekretar Dušan Lesjak je povedal, da naj bi se uskladili v dveh od treh točk, o katerih so razpravljali, in sicer o osnovnih letnih sredstvih za visokošolski zavod. Ta se bo znižala z 72,5 na 65 odstotkov v naslednjem letu, s 70 na 60 odstotkov pa v letu 2008. Ostala so nekatera neskladja okoli količnika rasti proračunskih sredstev za študijsko dejavnost, ki bi naj bil opredeljen glede na napovedano stopnjo inflacije v tekočem letu. Rektorji ljubljanske, mariborske in primorske univerze pa so že pred dnevi v sporočilu za javnost nasprotovali temu, da sprememba uredbe na BDP veže celotna sredstva za izvajanje visokega šolstva, torej tudi investicije in nove študijske programe. Po njihovem mnenju se bodo sedaj vsa sredstva za investicijske namene in nove programe, ki se bodo verjetno povečevali z nastajanjem novih univerz in intenziviranjem investicijske dejavnosti, zagotavljala v breme sredstev za študijsko dejavnost. HR

FOTOGRAFIJAMESECA

Če bi radi sodelovali s svojimi fotografijami v rubriki »fotografija meseca«, lahko svoje predloge pošljete na info@katedra-on.net.

Foto: Nika Klamper

Vodilna kultura je pop kultura opaženosti

Na plano nove poneverbe doktorskih dizertacij in diplomskih del

Na Univerzi v Celovcu so pod drobnogledom v ta namen ustanovljenega oddelka vsa diplomska dela in disertacije zadnjih pet let. Preverjajo, ali obstajajo morebitni primeri plagijatorstva, saj so na univerzo prišli očitki o plagijatorstvu na račun dveh avtoric doktorskih disertacij. Disertaciji naj bi bili skoraj popolnoma prevzeti z interneta. V primeru, da bo sum poneverbe utemeljen, obema avtoricama grozi izguba doktorskega naziva.

Na celovški univerzi so sicer avgusta zaradi očitkov o plagijatorstvu že odpustili neko asistentko. Rektor omenjene univerze je poudaril, da bodo uvedli ostrejši nadzor diplom oz. disertacij, ob tem pa je še opozoril, da so primeri plagijatorstva po vsej Evropi vse pogostejši. HR

Pomanjkljivo sodelovanje med univerzo in podjetji pesti vse države EU

Na nedavnem sestanku evropskih ministrov, pristojnih za izobraževanje, je bila glavna tema pogovorov, kako naj države pomagajo do stika med univerzami in podjetji. Povezovanje med slednjimi je namreč problem v vseh članicah Evropske unije in ne le v Sloveniji, je po zasledanju v Bruslju poročal naš minister za

visoko šolstvo, znanost in tehnologijo Jure Zupan. V iskanju odgovora na to vprašanje naj bi se ministri naslonili predvsem na »seznam dobrih praks«, h kateremu pa bi rada prispelvala tudi Slovenija, je še poudaril. Ob tem je kot primer dobre prakse navedel inštitut Hidria in testni laboratorij za usnjarsko industrijo v Žireh. HR

Volilne igre

Piše: Dario Svetej

Onedavnih lokalnih volitev ne kaže izgubljati besed. Naj to, čemur smo bili priče, z drugim krogom vred pomenimo volilna groteska, agonija ali preprosto mizerija – hvala bogu, da so mimo. Brez jeklenih živcev in neskončne prizanesljivosti ob spremljanju vseh tistih nebuloz, samohval, prilizovanj in afer namreč tudi tokrat ni šlo. Še manj brez starih podalpskih štosov, medijskega izčrpavanja ljudi z modrovanjem o tem, čigav je kateri kandidat, kdo ga podpira, kaj pomeni njegova izvolitev, ali prihaja z leve ali desne ... No, če v preteklih dneh človek res ni imel boljšega dela, se je lahko vsekakor pošteno zamislil nad spolitiziranostjo slovenske družbe, »višino« tukajšnje politične kulture ter mimogrede ponovil vse o tej ali oni politični stranki oziroma nakanah tistih mož, ki imajo v rokah tako škarje kot platno. Tudi o demokraciji (strankokraciji) in rečeh, ki pridejo na površje ob omenjenih spektaklih za množice, ki pogosto naivno mislijo, da resnično odločajo.

Kdor samo sodeluje v volilnih igrah, (o njih) namreč še ne odloča. O čem pravzaprav odločaš, če na koncu denimo izbiraš med dvema slabima kandidatom za župana s podobnim programom in obljubami? Kaj s svojim glasom na volitvah navsezadnje doseže volivec, ki izbira med kandidati, kandidatnimi listami ali programi, o katerih ne ve nič ali bore malo? Naj ob tem že zaradi mentalne higijene spomnim na letos gotovo najbolj zljajnano sintagmo kandidatov za župana: »Volivci imajo zmeraj prav.« Imajo volivci res zmeraj prav? Dajte, no! Volivci se pogosto motijo. Zelo motijo. Velikokrat celo nimajo pojma, koga in kaj v resnici volijo! Včasih zato, ker so žrtve manipulacij ali zavajajoče propagande, drugič zato, ker se niti ne

seznanijo s programom kandidata ali politične stranke, ki za njim stoji ali ga podpira. O tem ne učijo le tragikomične izkušnje posameznikov, temveč tudi lekcije iz zgodovine. Ali ni bil tudi Adolf Hitler izvoljen na demokratičnih volitvah? Mar se ni že marsikateri diktator ganjeno veselil odličnega volilnega rezultata in oboževanja zmanipuliranih množic? Dokazov, da volivci nimajo zmeraj prav in da volitve niso šala, je kolikor hočete. Kdor želi glasovati po svojem prepričanju in svojih spoznanjih, mora nujno imeti določeno predznanje oziroma vedenje. Kadar je veliko število kandidatov in kandidatnih list (kup kandidatov za župana, lista za mestni svet in še lista za svet mestne četrti, na primer), je zadeva kajpada še toliko bolj zapletena. Kakšen je bil sploh odstotek volivcev, ki so na preteklih volitvah natanko vedeli, kaj obkrožujejo, in tistih, ki so volili le zato, da bi izkoristili svojo pravico in opravili svojo demokratično dolžnost, se zato velja vprašati. Sicer pa: ali ste prepričani, da se bo z izvolitvijo »vašega človeka« zgodilo kaj res revolucionarnega? Kdor živi od upanja, umira od lakote, pravi stara modrost, bi dejali ciniki.

So Američani, ki so na predsedniških volitvah glasovali za Georgea W. Busha in republikance res vedeli, kaj počno oziroma za kaj se odločajo? Število tistih, ki v ZDA danes javno skesano priznavajo svojo zmoto in so nedavno (iz)volili demokrate, kaže na prav nasprotno. Če bi se vsi, ki so na referendumu o članstvu Slovenije v Natu obkrožili tisti svoj famozni Za, resnično zavedali svoje participacije v industriji smrti, bi njegov rezultat utegnil biti bistveno drugačen. Prav tako posledice ...

Pod preprogo človekovih

V nedeljo zjutraj (29.10.2006) je romska družina Strojani v spremstvu policije zapustila svoje domove v naselju Ambrus po eskalaciji groženj in pritiskov s strani okoliških vaščanov, ki so zahtevali, da Romi zapustijo to območje. V soboto zvečer se je pred romskim naseljem v Ambrusu odvijal dramatičen dogodek.

Fotografije: Mateja Ratej

JOSIP ROTAR

Skupina kakšnih petsto slovenskih vaščanov je prišla pred naselje in članom družine grozila, da jih bodo ubili, če se ne umaknejo. Na samem kraju napada je bilo prisotnih okrog dvesto pripadnikov posebne policijske enote, ki so poskušali preprečiti, da bi krajani z romsko družino fizično obračunali.

Peticija

Mladina je na svoji spletni strani objavila peticijo proti preseljevanju, ki jo je sestavila dr. Spomenka Hribar s še nekaterimi znanimi intelektualci. V peticiji se poziva država, da naj ta znova najde neko strpnost med vaščani Ambrusa in Romi, kot tudi v družbi nasploh, hkrati pa naj država prevzame vlogo posrednika, da bi vzpostavili strpnost med njimi. Peticije so ene od mehanizmov, ki lahko pokažejo na nestrinjanje z neko politiko in ustvarijo določen pritisk, vendar le do tja, kjer se začne podpisovanje le še zaradi prestiža. Kdor se ni podpisal, ga ni na sceni.

Sodelovanje pri prekršku

Povod za zadnjo večjo eskalacijo je bil incident, ki se je zgodil v ponedeljek (23.10.2006), ko je prebivalec romskega naselja, sicer po narodnosti Slovenec, pretepel tamkajšnjega domačina, ki se je slučajno nahajal v bližini romskega naselja. Okoliški krajani so se zaradi tega incidenta odločili, da bodo Rome dokončno pregnali iz svoje neposredne bližine. Pri tem so se sklicevali na ekološke in varnostne razloge, prestrašena družina pa je zaradi strahu pred maščevanjem pobegnila v bližnji gozd. Tam so nekaj noči preživeli v dveh improviziranih šotorih. Med njimi je bilo tudi dvajset otrok in ena nosečnica. V soboto popoldan so se Strojani odločili, da se vrnejo nazaj na svoje domove. Že kmalu po prihodu nazaj pa je postalo jasno, da na svoji zemlji ne bodo mogli ostati. Proti naselju se je pomikala večja skupina vaščanov, ki so vzklikali rasistična gesla in v rokah držali palice. Na sredini ceste so naredili kup iz vej ter prižgali grmado. Zahtevali so, da Romi nemudoma zapustijo svoje naselje ali pa bo množica, če se to ne bo zgodilo, obračunala z njimi na lastno pest ter naselje zravnala z zemljo. Kakšnih dvesto pripadnikov posebne policijske enote je pobes-

nelo množico vaščanov zadrževalo pred vhodom v naselje. Začela so se pogajanja, katera je vodil minister za notranje zadeve Dragutin Mate. V zelo napetem vzdušju na meji javnega linča in situacije s talci je minister v znamenju spektakla vaščanom jasno obljubil, da se Romi nikoli več ne bodo vrnili. Za izvršitev deportacije je potreboval le še soglasje predstavnika družine. Strojani so se morali preseliti na silo, pod pritiskom, brez možnosti, da bi jim minister in policija zagotovila varnost na njihovem domu. To je seveda sporno, saj mora policija po profesionalni dolžnosti zagotoviti javni red in mir. Še bolj pa je to pomebno, kadar zbiranje na javnem mestu ni prijavljeno. Če policija vpričo tako očitnih kršitev zoper javni red in mir ni ukrepala, je druga možnost samo ta, da je sodelovala v prekršku. Ker je policija hierarhična institucija, je pri vrhu lahko odgovoren le minister Mate. Situacija je očitno odletela izpod nadzora. Policija ni zagotovila varnosti, minister Mate pa je odreagiraval avtoritarno. Dopustil je, da so Rome naslednje jutro deportirali v begunski center in s tem postali begunci v lastni državi.

»Ustrezna« lokacija

Odzivi slovenske javnosti so bili de-

ljeni, prihajali so postopoma. Varuh človekovih pravic Matjaž Hanžek je razglasil konec pravne države. Obvestil je pristojne institucije in si prislužil kritike s strani vlade. Obtožili so ga, da je Slovenijo zatožil svetu. V Demokraciji so Hanžka označili kot človeka, ki želi napete odnose še bolj zaostri, vlada pa je Hanžka pozvala, da naj se za svoja dejanja opraviči. Mediji so se v prvih dneh odzvali spektakularno. Iskali so senzacijo in jo tudi dobili. Družina Strojani je postala znana po vsej Sloveniji. Lahko bi celo kandidirala za naj družino leta. Družina je v spremstvu policije obiskala grobove svojcev, tudi na volišče so se odpravili. Med tem časom pa je predsednik vladne komisije za zaščito romske skupnosti Milan Zver iskal »ustrezno« novo lokacijo. Predstavniki družine in romski svetniki se svojih zahtev niso konsistentno držali, najprej so zagovarjali, da bodo izbrali tisto lokacijo, ki jim bo najbolj odgovarjala, vendar le v občini Ivančna Gorica, nato so govorili, da se bodo vrnili na svoje domove, od tam, od koder so prišli. Na koncu so pristali na igro vlade in sprejeli novo lokacijo. 24ur.com (13.11.2006) je poročal: »Romska družina Strojani, ki je začasno preseljena v Postojno, si je danes ogledala lokacijo, kamor bi se lahko trajno preselila. Mirko Stro-

pravic in pravne države

jan je potrdil, da je lokacija v bližini Ivančne Gorice in da jim lokacija ustreza, klub temu da nima vode in elektrike, vendar pravi, da so jim obljubili, da bodo tudi to uredili. Zatr dil pa je še, da so se odločili za ponu-jeno lokacijo.«

Zaupnica oblasti

S tem pa se je situacija tudi drastično spremenila, saj je bila kriza naenkrat nevtralizirana, vladi pa se je uspelo izkopati iz globoke zagate. Romi so pristali na alternativno lokacijo. Medtem je predsednik zveze Romov Slovenije Jožek Horvat, z umetniškim imenom Muc, obiskal ZDA. Tam je »nabluzil«, da je lahko Slovenija glede položaja Romov za zgled ne samo Evropi, ampak tudi ZDA. Komu lahko takšne izjave in odločitve koristijo v trenutku, ko se

so Romi problematični. Ker so Romi umazani, nasilni, nepismeni in čudni, se jih obravnava drugače. Pri opisovanju stanja relacije Slovenci – Romi se v javnem diskurzu uporabljajo izrazi, kot so »romska problematika«, »romsko vprašanje« ali celo »rešitev romskega vprašanja«. Mediji so s svojim poročanjem in označevanjem vpletenih strani (ne)namerno krepili kontinuiteto etničnega konflikta. Ne smemo pozabiti vloge šolstva, ki je najbolj dolgoročen in sistematičen aparat vzgoje v poslušnega in pokornega državljana.

Med iskanjem glavnih razlogov za konflikt med Romi in Slovenci moramo poskušati razumeti vsaj del zakonitosti sodobnih globalnih krogotokov. Vprašanje, kdo je kriv, je tukaj neveljavno. Model današnjega družbenega napredka po-

na proti revežem. Ta spopad je na nekaterih delih tako zavozlan, da je nasprotno stran težko enoznačno okarakterizirati. Za njo lahko stoji oblast, neka država, multinacionalka, nadnacionalna institucija, skupina ali posameznik.

Boji revežev proti diktaturi tehnologije vladanja

Skupni imenovalc in karakteristika vseh naštetih elementov v globalni mreži oblasti je tehnologija vladanja. Ta je skupek nekaterih znanj, veščin in postopkov, ki opredeljujejo, na kakšen način naj tisti, ki imajo moč, izkoriščajo tiste, ki nimajo moči. Ti boji se odražajo na več načinov. Neoliberalne reforme, ki jih uvajajo vlade v večini svetovnih držav, so eden od primerov tega spopada privatnega z javnim. Tehnologija vladanja je način današnjega življenja, način razmišljanja in delovanja. Je način selekcije, kdo dobi in kdo ne dobi. Je način integracije in asimilacije. Je način kaznovanja in pomilovanja. Tehnologija vladanja v vsaki situaciji reproducira in poglavlja asimetrijo moči. Zato uporabljata državni aparat prisile, s katerim niti ne poskuša presegati razrednih nasprotij, ampak jih organizira na takšen način, da ugajajo vladajočim. Pred enim letom (26.11.2005) se je v Ljubljani na demonstracijah proti vladnim reformam zbralo 40.000 ljudi. Davčna reforma je poskušala dati več bogastva in moči tistim, ki so bogati in močni, ter narediti revne še revnejše in

šibke še šibkejše. V bojih proti neoliberalnemu sistemu izkoriščanja na globalni ravni se srečujemo s podobno strukturo bojev, kot je primer boja staroselcev za zemljo in vodo v Mehiki. Letošnjo pomlad so močno zaznamovali boji študentov proti zakonu o prvi zaposlitvi v Franciji. Še vedno so glasni tudi učitelji in profesorji, ki se ne strinjajo s privatizacijo šolstva. V Evropi so boji prekernih in negotovih delavcev vidni ob 1. maju skozi Euromayday parade. Ulice severnoameriških mest je 1. maja napolnilo okrog 20 milijonov priseljencev. Pri nas ne smemo pozabiti na boje za avtonomne kulturne in socialne prostore, upor proti globalni vojni in rasizmu kot tudi na gibanja za pravice migrantov, gejev in lezbijk ter izbrisanih. Ravno v teh mnogoštevilnih izkušnjah se zajemajo vsi občutki krivice in odrinjenosti. Tukaj pa je nujno začeti z grajenjem skupnega projekta, ki bo prinesel več svobode in enakosti, ne le na deklarativni ravni, temveč tudi v praksi.

Zanimivo je, da so se predstavniki nevladnih organizacij, nekateri posamezniki in mediji v odzivih na pregon romske družine postavljali v vlogo varuha pravnega in moralnega reda. Večina je govorila o kršenju temeljnih človekovih pravic, ksenofobiji, sovražnem govoru, nestrpnosti, toleranci in pravi državi.

Gibanje

Bistvo metodologije gibanja je iskanje skupnih imen, skupnih problemov in pomenov, ki omogočajo komunikacijo med različnimi, na prvi pogled posebnimi skupnostmi, ki so podvržene nasilju, ki so oropane dostojanstva, ki so spregledane, tako rekoč nevidne, obenem pa niso žrtve, saj so opremljene s sredstvi za samobrambo. Oborožene so z znanjem, pravom, komunikacijo, mediji, torej orodji, ki jim omogočajo, da se iz preganjanje manjšine prelevijo v bojujočo večino.

Mediji so se v prvih dneh odzvali spektakularno. Iskali so senzacijo in jo tudi dobili.

o deportaciji slovenskih Romov piše na prvi strani NY Timesa? So romski predstavniki klonili pod pritiskom in »zamolčali« ali so se tudi oni navzeli stare slovenske navade pometanja pod preprogo? Si je romska skupnost s tako potezo dolgoročno zadala smrtonosni udarec? Dolgoročno gledano je takšna poteza lahko smrtonosna še za koga drugega kot zgolj za Rome. Oblast je na tak način dobila legitimacijo in podporo za svoje dejanje. Romi so ji (ne)vede dali zaupnico, pa čeprav so vedeli, da se je z njihovim pregonom vzpostavil vzorec. Na tem vzorcu se bo v prihodnosti preganjalo še ostale »nezaželene« kategorije državljanov.

Konflikt z modelom družbenega napredka

Tako Romi kot vaščani Ambrusa so produkt nekaterih okoliščin in zgodovine. Pogoji za konflikte med Romi in Slovenci so se ustvarjali na dolgi rok in sistematično. Drugačen odnos do Romov, ki je privedel do rasističnega in ksenofobnega vzdušja, lahko najdemo znotraj v predpostavki, da

stavlja znotraj globalizacijskih procesov na prvo mesto trg in privatno lastnino. Šele vpogled na globalno prizorišče bojev med različnimi interesi na različnih nivojih nam da vedeti, da gre v primeru Romov za konflikt med njimi in modelom družbenega napredka, ki ga silijo oblasti. To pa je le delček v ogromnem kolesju tega spopada, ki ga nekateri imenujejo tudi globalna voj-

Diploma mariborske univerze

Z letošnjim študijskim letom se je na univerzitetnem področju zgodilo kar nekaj sprememb. Bolonjska prenova študijskih programov je v zadnji tretjini, ustanavlja se kar nekaj novih dislociranih fakultet, univerza pa se vedno bolj povezuje z gospodarstvom. Glavni akter vseh projektov je seveda rektor Univerze v Mariboru, prof. dr. Ivan Rozman, ki nam je razkril vse podrobnosti o opravljenem delu in bodočih načrtih.

DAŠA PURGAJ IN DAMIR MLAKAR

Univerza v Mariboru se v zadnjem času zelo širi. Kako na to gledajo ostale članice univerze? Odločitve so podprte na senatu UM, hkrati pa se po hodnikih sliši, da naj bi se bali za študente, ki bi jih odvezle nove članice. Ste zadovoljni z vpisom?

Število študentov na univerzi se ni zmanjšalo in z vpisom smo zadovoljni. Morda je na kakšnih programih v okviru UM manj študentov, a jih je na drugih več. Bojazen o drastičnem zmanjšanju študentov ob odpiranju novih fakultet se tako ni uresničila. Fakulteta za logistiko in Medicinska fakulteta namreč nista vplivali na zmanjšanje vpisa, prav nasprotno, število študentov na sorodnih študijskih programih se je nekoliko povečalo, kar gre pripisati tudi globalnim razmeram v družbi in zaposlitvenim možnostim, saj se je predvsem na nekaterih družboslovnih študijskih programih interes za študij nekoliko zmanjšal, vendar se to pozna bolj na izrednem študiju kot rednem.

Razvoj in širitev Univerze v Mariboru

Univerza v Mariboru se konstantno dopolnjuje, raste, pridobili ste Fakulteto za varnostne vede v Ljubljani, Fakulteto za logistiko v Celju in končno je Maribor dočkal ustanovitev Filozofske fakultete in Naravoslovno matematične fakultete. Je bilo veliko odpora pri ustanovitvi in priključitvi teh fakultet? Toliko kot pri medicini?

Vsaka novost je povezana z ljudmi, ki poganjajo stvar naprej, pa tudi z ljudmi, ki na vsak način hočejo stvar zavirati. Na senatu je bilo veliko govora, ali nove programe potrebujemo, vendar si upam trditi, da sta na koncu zmagala pragmatizem in volja študentov, saj je sklep o preoblikovanju Pedagoške fakultete senat sprejel na podlagi študentskih glasov. Zaživela je tudi Medicinska fakulteta, ki pravzaprav predstavlja neko novo identiteto celotnega mesta. V teku je projekt ustanovitve kliničnega centra, ki

bo dal nove zaposlitvene možnosti in nudil bistveno boljšo zdravstveno oskrbo ljudi tega dela Slovenije. Zelo pomembna članica je tudi Fakulteta za varnostne vede, saj je v sodobnih družbah največji problem prav varnost. In ker bo strokovnjak s področja varnosti v prihodnosti uveljavljen in iskan, me sploh ne preseneča podatek, da je interes za ta študij zelo velik. Veliko odpora je bilo tudi pri Fakulteti za logistiko, saj so bili nekateri mnenja, da bo promet propadel, pa so se ušteli. Z logistiko kot prvim bolonjskim programom smo se pravzaprav lahko postavili ob bok ljubljanski in primorski univerzi. Tudi nove tri entitete, ki so nastale kot posledica preoblikovanja Pedagoške fakultete, bodo s prvim januarjem začele popolnoma samostojno finančno poslovati in bodo imele oblikovane organe novih fakultet.

V prihodnosti se bo ustanovila Fakulteta za energetiko v Krškem in Velenju ter Fakulteta za turizem v Brežicah. Vlada je ustanovitev teh podprla s pismom o nameri. Kako daleč ste?

Projekt Fakultete za energetiko kot elaborat čaka na akreditacijo na Svetu za visoko šolstvo. Energija je ena izmed dobrin prihodnosti in v Sloveniji ne smemo pustiti, da smo v odvisnosti od tujine, predvsem od tujega znanja. To znanje potrebujejo tudi v slovenskem prostoru, kar pa je glavni namen nove dislocirane članice v Krškem. Zakaj tam, je jasno. Univerza se mora odzivati na potrebe gospodarstva. Energetsko gospodarstvo je najmočnejše prav v Krškem in Šaleškem bazenu. Zato bo fakulteta imela sedež v Krškem in dislocirano enoto v Velenju. S tem ko univerza ustanovi novo fakulteto, pa svoje standarde kakovosti prenese nanjo in z diplomo jamči, da so ti standardi tudi doseženi. In če je univerza priznana v tujini, potem ima njena diploma bistveno večjo vrednost, kar pa je tudi naš cilj. Do spoznanja, da ni dovolj, če smo poznani

samo v lokalnem okolju, pri nas morda še nismo prišli, a sčasoma bomo. Vsekakor pa imajo te nove fakultete možnosti, da pridobijo profesorje, ki so veliko vredni, saj imajo mednarodno in znanstveno reportacijo.

Takšni profesorji namreč kvaliteto študijskih programov samo dvigujejo in tu je ravno bistvo, da se preseže zapiranje za meje inštitutov, kateder in fakultet.

Pri ustanavljanju vseh teh inštitucij je potrebno veliko sredstev. Kako zagotovite prostorske in finančne pogoje, torej svež denar? Ali se je uresničila napoved tistih, ki so govorili, da bodo te fakultete jemale denar drugim, že obstoječim?

Z denarjem je vedno problem, a moram reči, da nove fakultete pridobivajo tudi nova sredstva. Tiste izven mesta Maribor pridobijo bistveno več denarja za delovanje iz lokalnih skupnosti, kot ga dobijo tiste institucije, ki delujejo znotraj mesta Maribor. V Mariboru se namreč ne zavedamo toliko pomena fakultet, tukaj je to samo po sebi umevno. Fakulteta za logistiko v Celju dobi velik del sredstev iz lokalnih skupnosti, obenem pa ima tudi dobre in urejene prostore. Enako pogodbo imamo podpisano z Občino Krško, ki zagotavlja nepremičnine, katerih vrednost se v končni fazi prenese na univerzo. Podobna zgodba je s Fakulteto za turizem, ki bo imela dva centra, enega ob morju, drugega v Prekmurju. Univerza si prizadeva, da pridobi sredstva za delovanje teh fakultet od glavnega financerja, ministrstva za visoko šolstvo. Nekaj težav nam zna povzročiti nova uredba, saj narekuje ukinitve člena o zagotavljanju sredstev za delovanje novih fakultet, kar bi pomenilo večji pritisk na lokalne skupnosti in na univerzo kot celoto. Na univerzi namreč ne delamo nekaj, kar bi bilo samo sebi namen, ampak je to dobro za celotno Slovenijo, in če se delajo stvari, ki so skladne s strateškim razvojem Slovenije, potem sem mnenja, da na univerzi upravičeno

pričakujemo, da bomo dobili tudi dodatna sredstva. Nenazadnje uresničujemo neke vrste nacionalni program s tega področja.

Bolonjska prenova študijskih programov

V javnosti je veliko govora o bolonjskih programih. Ste s prenovo programov na Univerzi v Mariboru zadovoljni? Menite, da bi lahko bil prehod hitrejši, kljub temu da je minister dr. Zupan nedavno zatrjeval, da se ne mudi pri sprejemanju novih bolonjskih programov?

Po začetnem urniku prenove bi morali biti tukaj, kjer smo zdaj, že pred enim letom. A je motivacija v slovenski družbi medtem padla, zato smo si vzeli čas za premislek in posledično za večjo kakovost prenove. Res je, da so tisti, ki nas priganjajo predvsem študenti, ki imajo raje sodobnost in so ugotovili, da bodo imeli večje zaposlitvene možnosti, če bodo končali bolonjske programe, zato odhajajo v tujino. Le 60 km iz Maribora v smeri Gradca namreč leži univerza, ki izvaja te programe že dve leti. Od lani jih je možno študirati tudi na Hrvaškem in Madžarskem in ugotovili smo, da se tisti študenti, ki živijo ob meji, raje odločijo za študij v tujini. Prizadevamo si, da bo v kratkem slika drugačna.

Kaj se bo spremenilo za študente in diplomante z novim študijskim pristopom? Kakšni bodo nazivi? Bodo res oškodovani tisti diplomanti, ki so končali stare programe?

Ne bi rekel, da bodo prikrajšani. Diplomant starega programa je za študij potreboval osem semestrov in absolventske leto, kar znaša skupaj pet let in je na ta način ekvivalenten študentu, ki po bolonjskem študijskem programu konča drugo stopnjo, saj tudi ta traja pet let. Stari diplomanti nazive ohranjajo in sodijo z njimi v tako imenovano isto stopnjo. Prihaja pa na drugi stopnji do dveh nivojev. V prvega sodijo stari nazivi, v drugega pa novi. Na tretji stopnji pa prihaja do bistvenih razlik. Prej je bil dok-

bo imela mednarodno veljavo

torski študij raziskovalno delo, kjer si moral pokazati nekaj novega, nek doprinos k znanosti. Danes pa je tretja stopnja študijski program, znotraj katerega mora študent opraviti del študijskih obveznosti in se hkrati izkazati z znanstvenim delom. Ker pa v Evropi tukaj še prihaja do razhajanj, bo to v večini prepuščeno univerzam, ki bodo podeljevale te naslove. Tiste, ki bodo imele status znanstvene univerze, bodo stremele k ohranitvi doprinosa k znanosti. Na tistih univerzah, ki se bodo uvrstile kot izobraževalne institucije, pa bo verjetno prihajalo do upada kvalitete, kar pa seveda ni v našem interesu. Zato bomo morda po zgledu iz Nemčije morali uvesti habilitacijsko delo, ampak pustimo času čas.

Nesoglasja in javna podoba univerze

Javna podoba univerze se je v tem času znatno popravila, bistveno manj je javnega prerekanja, vendar se je kljub temu tudi vam kot rektorju zgodilo strojništvo, kjer ste razrešili celotno vodstvo na osnovi predloga senata UM. Kje so vzroki, ki pripeljejo do tako velikih nesoglasij med zaposlenimi, tudi študenti, ki se kasneje odražajo v ugotovljenih nepravilnostih, ki jih kot rektor morate sankcionirati? So sistemske narave?

Kaj je šlo tukaj narobe, smo se tudi na univerzi spraševali in prišli do ugotovitve, da ni dobro, če imamo na vodstvenih mestih sorazmerno dolgo časa iste ljudi. Zato smo z zadnjimi spremembami statuta omejili mandate dekanov na dva štiriletna mandata. Takšna ureditev je že prej veljala za rektorja. Prav je,

da pride sveža kri z novimi idejami, saj se po osmih letih človek izpoje, včasih pa tudi izgubi občutek za realnost. In potem pride do nespoštovanja pravnega reda države, pravnega reda zakonskih okvirov, znotraj katerih deluje univerza, ter statuta in pravilnikov. In človek se spozabi, do kod segajo njegove meje. Potem pa se zgodijo gladovne stavke delavcev in študentov, pride celo do izrabe celotnega pravnega sistema in do tega, da se izvajajo študijski programi, ki so izven akreditacije. In če se stvari ne da rešiti drugače, pride do drastičnih ukrepov, kot je zamenjava odgovornih ljudi na položaju. Danes smo na Fakulteti za strojništvo probleme rešili. Diplome, ki se več kot leto dni niso podeljevale, so bile 10. novembra tudi podeljene in stvar normalno teče naprej v dobro študentov.

Povezanost univerze z gospodarstvom

Gospodarstva ne zanima interna organizacija univerze, ki jo posredno financira, bolj ga zanimajo tehnološke in

druge inovacije ter njihov prenos. Kaj ste na univerzi naredili v tej smeri?

Slaba povezanost akademske sfere oz. univerze z gospodarstvom je šibka točka celotne Slovenije. V Glasgou je bila sprejeta deklaracija, iz katere izhaja, da so univerze poleg lastnega razvoja odgovorne tudi za rast in vpliv univerze na celotno družbo znotraj svoje regije, česar se zavedamo. Zato smo si postavili sistemsko platformo, znotraj katere bi bilo možno graditi uspešnejšo povezavo, da bi znanje, ki se ustvarja na univerzi, dobilo uporabno vrednost v smislu ustvarjanja novih proizvodov in storitev, ki prinašajo dodano vrednost. Aktivno smo se povezali s Tovarno podjetij in pridobili sredstva za na-

kup prostorov, znotraj katerih izkušena skupina ljudi že dela. Zadovoljni smo, da se študenti, ki so dosegli v mednarodnem prostoru zelo dobre rezultate, odločajo, da bodo svojo kariero iskali na področju podjetništva. Nastajajo inkubirana podjetja, v katerih ti študenti razvijajo svoje produkte. Ustanovili smo tehnološko pisarno oz. tehno center, ki prav tako deluje pod našim okriljem in skrbi predvsem za intelektualno lastnino, torej za domače in tuje patente, in ustrezno svetuje. Krona vsega pa je znanstveni park, pri katerem smo v stikih s predstavniki mesta in predstavniki vlade – ministrstvom za gospodarstvo, saj je to projekt, kjer lahko univerza v celotno skledo da samo en delček v obliki znanja in idej. Mesto mora zagotoviti prostore, vlada pa finančna sredstva. Kolikor vem, je lokacija že znana. Gre za območje bivšega TAM-a in urbanistične podlage se že pripravljajo. Vse troje, torej podjetniški inkubator, tehnološka pisarna in znanstveni park, pa je infrastruktura, ki je predpogoj, da se lahko kvalitetna uporaba rezultatov in znanja, ki nastajajo v laboratorijih, začne udeleževati na univerzah in pri gospodarstvu. S temi investicijami se ustvari tudi kopica delovnih mest za mlade, perspektivne ljudi, ki se v teh visoko

Prof. dr. Ivan Rozman

tehnoloških podjetjih lahko razvijejo in eventuelno tudi kasneje s svojim znanjem prispevajo k poučevanju na univerzah.

Prostorske rešitve

Za vse te aktivnosti in razvoj stroke so potrebne tudi ustrezne prostorske rešitve. Zgrajen je že objekt G2, ki je pomemben za celotno tehniko. Kako pa napreduje gradnja Fakultete za kmetijstvo? Kje smo z Medicinsko fakulteto?

Ker se mora Fakulteta za kmetijstvo do leta 2009 preseliti, je to naša prednostna naloga. Dela potekajo na območju Pivole, saj je tam lociranih večina posestev. Gre za obnovo bivše psihiatrične bolnišnice in spremljajočih objektov. Sredstva so že zagotovljena. V tem trenutku tečejo dela na t. i. Rankovičevi vili, za rekonstrukcijo gradu pa se še pripravlja dokumentacija. Nekaj problemov imamo glede prenosa lastništva s strani ministrstva za visoko šolstvo na našo univerzo. Drugo leto se bodo začela zahtevna gradbena dela, tako da bi do konca leta 2008 bili objekti pripravljeni za sprejem študentov, s tem pa bi dali gradu vsebino in na nek način vseeno ohranili del kulturne dediščine.

Za Medicinsko fakulteto je Mestna občina Maribor podarila lokacijo na desnem bregu Drave, vzhodno od glavnega mostu. Ta del Maribora je zelo zapuščen, saj se vanj ni vlagalo že več kot 60 let. Področje je pod spomeniškim varstvom, zato imamo določene omejitve, a to smo pričakovali. O primernosti te lokacije se je uskladila tako arhitekturna kot tudi medicinska stroka. Bi si pa na univerzi želeli, da bi ta del mesta uredili tisti, ki so s svojim dosedanjim delom že poželi velika priznanja tudi v tujini. S tem bi mesto lahko dobilo tudi novo turistično vrednost.

Podonavska rektorska konferenca

Če pogledamo širše, bi lahko rekli, da je Univerza v Mariboru bolj znana zunaj kot doma. Ponovno je prevzela predsedovanje Podonavski rektorski konferenci, ki je druga največja v Evropi. Kaj to pomeni za univerzo, za Slovenijo in koliko univerz obsega?

V Podonavsko rektorsko konferenco je včlanjenih 59 polnopravnih članic, nekaj pa je pridruženih. Zajema univerze od južne Nemčije, Bavarske, Avstrije, Poljske, Slovaške, Češke, Madžarske, Romunije, Bolgarije do

Ukrajine, Srbije, Hrvaške in Slovenije. Za našo univerzo je predsedovanje veliko priznanje, hkrati pa obveza to dobro izpeljati. Na tak način pridobivajo mednarodno uveljavitev študentje, saj raste vrednost njihovih diplom, po drugi strani pa tudi profesorji in univerza kot celota. S tem namreč postajamo zelena destinacija in govorimo lahko o begu možganov iz manj razvite centralne Evrope v Slovenijo. To vsekakor prispeva k hitrejšemu ustvarjanju novih znanj, s tem pa se univerza hitreje uveljavi. Avstrijske univerze recimo vlagajo zelo velik napor in velika finančna sredstva v vrednosti šest do osem milijonov evrov, da prodirajo v ta del Evrope. S tem denarjem pa bi lahko na nacionalnem nivoju dobili podporo za kakšne štipendije, bodisi za študente ali profesorje. Gre vsekakor za izmenjavo mladega kadra, ki bo, če se bo vrnil nazaj v svojo državo, recimo Romunijo, čutil na nek način navezanost na našo univerzo. To pa je lahko kasneje dober porok za uspešno mednarodno gospodarsko sodelovanje.

Odločili ste se za ponovno kandidaturo za rektorja. Kaj še nameravate uresničiti in dokončati v primeru, da boste ponovno izvoljeni?

Mnogo projektov imamo takšnih, ki smo jih na univerzi začeli. Gre za investicije na Ekonomsko-poslovni fakulteti pa tudi vsaj začetek nadaljnje investicije za področje tehnike. Pomembne so investicije, povezane s Pravno fakulteto, kjer se govori o pridobitvi stavbe Dispanzerja za pljučne bolezni, v katerem bi postavili tudi konferenčno dvorano, s čimer bi Maribor postal konferenčno mesto. V planu so tudi novi inkubatorji na dislociranih članih. V Kranju načrtujemo izgradnjo študentskih domov, v Mariboru bomo predvsem najprej obnovili zastarele domove Ob parku in morda postavili kakšnega novega. Ne smemo pozabiti na dokončanje bolonjske prenovle. Moj cilj pa je tudi večja uveljavitev Univerze v Mariboru na znanstvenem področju, kjer bi se znašli na listi petsto najbolj uglednih univerz po »šanghajski«
lestvici kot edini merodajni svetovni in evropski klasifikacijski lestvici. Če bom s tem imel zadovoljne študente, ki bodo s ponosom kazali diplomu naše univerze, bom opravil tisti del poslanstva, ki ga na nek način vlagam s tem, ko sem se odločil, da kandidiram še za en mandat.

Fotografije: Aleš Gjerkes

OBJAVLJA

MEDNARODNI RAZPIS 6. TRIMOVE RAZISKOVALNE NAGRADE ZA NAJBOLJŠA DIPLOMSKA, SPECIALISTIČNA, MAGISTRSKA DELA IN DOKTORSKE DISERTACIJE

v Sloveniji, na Hrvaškem, v Srbiji, Črni gori, Bosni in Hercegovini, Bolgariji,
na Madžarskem, Poljskem, Češkem in Slovaškem

PODROČJA:

- ARHITEKTURA
- GRADBENIŠTVO
- STROJNIŠTVO
- INDUSTRIJSKO OBLIKOVANJE
- EKONOMIJA (npr. internacionalizacija, trženje)
- PRAVO (npr. korporativno pravo)
- INFORMATIKA (npr. vodenje proizvodnih procesov)
- ELEKTROTEHNIKA (npr. krmiljenje v industriji)
- KADRI (npr. učeča se organizacija, kompetence zaposlenih, nagrajevanje)

Razpis je namenjen spodbujanju raziskovalnega dela dodiplomskih in podiplomskih študentov na vseh področjih dejavnosti podjetja, ki so razvojno pomembna in zanimiva za Trimo.

POSTOPEK IZBIRE:

Komisija za raziskovalno delo Trimo bo prejela dela dala v recenzijo strokovnjakom za posamezna področja in skupaj z njimi ocenila ter nagradila najboljša dela. Nagrajenci bodo prejeli denarno nagrado, povzetek njihovega dela pa bo objavljen v zborniku Trimovih raziskovalnih nagrad.

Obravnavana bodo prijavljena dela, ki bodo upoštevala najsodobnejše dosežke znanosti, nove pristope in rešitve, ki jih bo lahko Trimo uporabil v praksi in katerih rezultati bodo prispevali k nadaljnjim uspehom podjetja.

Obvestilo o izbiri nagrajencev ter točen kraj in čas podelitve nagrad bodo objavljeni marca 2007. Nagrajenci bodo morali Trimu odstopiti en izvod originalno vezanega dela in delo na osnovi predhodnega dogovora javno predstaviti.

PRIJAVA:

Kandidati se lahko prijavijo na razpis najkasneje do **31. januarja 2007**. Komisija bo upoštevala prijavljena dela, ki so bila uspešno ocenjena pred ustrezno komisijo v času od **1. 1. 2006** do **31. 12. 2006**.

Prijava mora vsebovati prijavnico, originalno vezano diplomsko, specialistično, magistrsko delo ali doktorsko disertacijo, pisno priporočilo mentorja in kratek povzetek dela za objavo v zborniku (2000 znakov). Povzetek dela kandidati pripravijo v slovenskem in angleškem jeziku ter ga priložijo v tiskani in elektronski obliki. Povzetek v elektronski obliki lahko kandidati pošljejo tudi po e-pošti award@trimo.si.

Kandidati se prijavijo tako, da izpolnijo prijavnico, ki je objavljena na strani www.trimo.si ter originalno vezano delo skupaj s prijavnico in prilogami v roku pošljejo ali osebno vročijo do 31. januarja 2007 na naslov:

Trimo, d. d., Komisija za raziskovalno delo
Priateljeva cesta 12, 8210 Trebnje.

Za dodatne informacije nam pišite na elektronski naslov award@trimo.si in obiščite spletno stran www.trimo.si.

Študentske ankete

Kot je splošno znano, je anketa instrument za zbiranje podatkov o pojavih, ki nas zanimajo oz. jih raziskujemo. Ne glede na namen, ki mu služijo, pa veljajo za ocenjevanje ustreznosti anket enaki kriteriji kot za vse druge instrumente za zbiranje podatkov (npr. opazovanje, eksperiment ipd.), sem pa sodijo veljavnost, zanesljivost, objektivnost, izvedljivost in drugi kriteriji.

DR. SLAVKO CVETEK

Kaj so ankete in čemu služijo?

Da bi anketa ustrezala omenjenim kriterijem, je treba pri njeni izdelavi upoštevati uveljavljena načela in postopke (npr. standardizacija vprašanj, vzorčenje, predhodna izvedba ipd.), zato to delo najpogosteje opravljajo strokovnjaki ali specializirane ustanove. Na univerzah v svetu

veljajo študentske ankete za najpogostejšo metodo za zbiranje dokazov o kvaliteti in učinkovitosti pedagoškega dela učiteljev, predmetov in študijskih programov, s tem pa seveda tudi samih visokošolskih ustanov. Njihova zgodovina sega v zgodnja dvajseta letih prejšnjega stoletja, ko so na Univerzi v Washingtonu študente zaprosili, naj izpolnijo vprašal-

nik o njihovih učiteljih. V naslednjih desetletjih se je njihova uporaba razširila praktično po vsem svetu. Eden od razlogov za priljubljenost anket je prav gotovo v njihovi enostavni pripravi in izvedbi. Res pa je tudi, da ankete niso brezpogojno zanesljiv instrument za vrednotenje, še zlasti, če se ne uporabljajo skupaj z drugimi postopki za pridobivanje kvantitativnih in kvalitativnih podatkov in informacij. Znani ameriški strokovnjak za kvaliteto visokošolskega poučevanja Peter Seldin na osnovi rezultatov raziskav o učinkih študentskih anket, ki so bile opravljene v ZDA, ugotavlja, da je za boljše in učinkovitejše poučevanje kot rezultat študentskih anket bistveno predvsem, ali so pripombe in številčne ocene za učitelja nove (znano je, da se ljudje najbolje odzovemo na prve kritike), ali je učitelj osebno motiviran za izboljšanje svojega pedagoškega dela in ali učitelj ve, kako naj izboljša svoje pedagoško delo. Ne glede na to, ali se bodo rezultati anket uporabili za izboljšanje poučevanja ali za kadrovske odločitve, pa je potrebno v anketne

obrazce vključiti nekaj vprašanj odprtega tipa, na katera lahko študenti odgovorijo s svojimi besedami, na

ANKETA 1991

Predmet

- Vsebina pri tem predmetu je v skladu z izobraževalnimi cilji programa in pričakovanji študentov.
- Ta predmet temelji na spoznavanju pojmov in zakonitosti.
- Intelktualna zahtevnost tega predmeta je visoka in terja od študentov aktivno sodelovanje ter poglobljen študij.
- Ta predmet je nepogrešljiv za stroko in profil diplomanta.
- V celoti gledano so študenti s tem predmetom zadovoljni.

Učitelj

- Jasno posreduje glavne cilje in vsebino predmeta.
- Študentom posreduje aktualna znanja s področja, ki ga predava.
- Spodbuja zanimanje študentov za vsebino svojega predmeta.
- Zahtevne vsebine predstavi na vsem razumljiv način.
- Dobro uporablja primere in ponazoritve.
- Spodbuja samostojno razmišljanje in intelektualno radovednost študentov.
- Vsebino svojega predmeta povezuje z drugimi področji znanja.
- Predstavlja izvore idej in zamisli.
- Odkriva in spodbuja ustvarjalne sposobnosti študentov.
- Študente navaja k uporabi sodobne literature.
- Študentom je lahko dostopen in pripravljen pomagati z nasveti.
- Spoštuje študente kot osebnosti.
- Kaže zanimanje za mnenja študentov, tudi če se razlikujejo od njegovega.
- Skrbno in natančno odgovarja na vprašanja, ki mu jih zastavijo študenti.
- Spodbuja študente k pogovoru o stvareh, ki se jim zdijo pomembne.
- Izpiti pri tem učitelju so ustrezen in objektivni preizkus študentovega znanja.
- Gledano v celoti, kako ocenjuješ učiteljevo sposobnost poučevanja?

Uradnih podatkov in analiz o izvajanju te prve ankete ni, zdi pa se, da se je v zgodnjih devetdesetih letih anketa občasno izvajala na kakšni polovici članic univerze.

ANKETA 1996

- Predavanja, seminarji, vaje: predava jasno in razumljivo, spodbuja razmišljanje in intelektualno radovednost.
- Ocenjevanje znanja: ima jasne kriterije, znanje ocenjuje objektivno.
- Sodelovanje s študenti: upošteva pobude študentov, sodeluje s študenti.
- Pomoč, usmerjanje, mentorstvo: daje razumljiva navodila, svetuje in pomaga pri pripravi seminarjskih nalog, poročil, diplomskega dela.
- Točnost, dostopnost: ob dogovorjenem času (predavanja, seminarji, vaje, govorilne ure ...) je dostopen.
- Literatura in viri: so dostopni, so sodobni in razumljivi.

Splošna ocena pedagoškega dela.

nekoč in danes

Foto: Nika Klampfer

bila sestavljena iz dveh delov: v prvem so študenti ocenjevali uspešnost predmeta, v drugem pa učitelja. Za izvedbo ankete je bilo zadolženo administrativno osebje visokošolskih ustanov, za računalniško podporo obdelave anket pa je s posebnim programom poskrbel Računalniški center univerze, kar je v tistih časih pomenilo visok in mednarodno povsem primerljiv standard. Študenti so na vprašanja v obliki trditev odgovarjali s 4-stopenjsko ocenjevalno lestvico (popolnoma soglašam, soglašam, ne soglašam, nikakor ne soglašam), lahko pa so se tudi izognili odgovarjanju (ne morem se odločiti).

Druga, nesojena študentska anketa

V letih 2003 in 2004 je posebna delovna skupina takratne univerzitetne Komisije za ocenjevanje kakovosti univerze (KOKU) izdelala predlog nove študentske ankete. Delovna skupina je pri svojem delu izhajala iz enakih predpostavk kot prva anketa, in sicer, da gre pri kvalitetnem poučevanju za aktivnost, ki je usmerjena v doseganje maksimalnih študijskih učinkov, ki se kažejo, med drugim, v razvoju višjih kognitivnih sposobnosti študentov, v sposobnosti uporabe idej, posredovanih pri predmetu, v spremembah v staljših in pojmovanjih študentov in njihovi zavzetosti do predmeta in njegovega pomena za intelektualni in profesionalni razvoj študentov ter v intelektualni in osebni rasti študentov. Pri izdelavi ankete je bilo upoštevano tudi načelo, da mora biti anketa kratka in enostavna za izpolnjevanje. Z namenom, da bi bila anketa čim bolj uporabna tudi za učitelja, sta bili 10 vprašanj zaprtega tipa dodani dve vprašanji odprtega tipa, tako da je anketa skupaj vsebovala 12 vprašanj. Študenti so odgovarjali s pomočjo 7-stopenjske ocenjevalne lestvice (razpon med popolnoma soglašam in nikakor ne soglašam) z možnostjo odgovora ne pride v poštev.

Predlog nove študentske ankete je KOKU sprejela v začetku leta 2004, nato pa naj bi o njem odločal senat UM. To se ni zgodilo. Predlog nove ankete je še kakšno leto romal po

ANKETA 2004 (predlog KOKU)

Vprašanja zaprtega tipa:

Ta visokošolski učitelj oz. učiteljica:

- Dokazuje dobro poznavanje predmeta, ki ga poučuje.
- Učinkovito organizira svoje pedagoško delo (predavanja, vaje ipd.).
- Jasno in razumljivo predava oz. razlaga snov, ki jo poučuje.
- Spodbuja samostojno razmišljanje in intelektualno radovednost študentov.
- Navaja študente na uporabo sodobne literature in jim pri tem pomaga.
- Spoštuje študente kot osebnosti in upošteva njihove interese.
- Je dostopen(-na) študentom in pripravljen(-a) pomagati z nasveti.
- Ima realistične zahteve glede časa in truda, ki ga morajo študenti vložiti v študij pri tem predmetu.
- Preverja in ocenjuje znanje študentov na verodostojen, učinkovit in objektivni način.
- Velja, gledano v celoti, za zgled kvalitetnega in učinkovitega visokošolskega učitelja oz. učiteljice.

Vprašanji odprtega tipa:

- V čem se po tvojem mnenju poučevanje in pedagoško delo tega visokošolskega učitelja oz. učiteljice najbolj odlikuje?
- Kaj naj bi po tvojem mnenju ta visokošolski učitelj oz. učiteljica spremenil(-a) pri svojem delu, da bi bili učni (študijski) učinki pri študentih še boljši?

primer, da naštejejo tri lastnosti, ki so jim bile pri tem učitelju oz. učiteljici najbolj oz. najmanj všeč. Te pripombe so lahko koristne pri iskanju razlogov za posamezne ocene in načrtovanju potrebnih sprememb v zvezi s tem. Ob tem naj bi imeli anketni obrazci tudi prostor za dodatna vprašanja, ki jih izbere posamezni učitelj in služijo njegovim oz. njenim specifičnim potrebam oz. potrebam predmeta, ki ga predava.

Študentske ankete na Univerzi v Mariboru

Zgodovina organiziranega izvajanja študentskih anket na Univerzi v Mariboru sega v leto 1991, ko je bil na univerzitetnem znanstveno-pedagoškem svetu sprejet predlog enotne ankete, ki ga je po vzoru študentskih anket tujih univerz (ameriških, britanskih, nizozemskih) pripravila strokovna služba univerze. Anketa je

različnih organih visokošolskih ustanov, nato se je za njim izgubila sled. Glede na to, da anketa ni bila sprejeta in se nikoli ni izvajala, seveda ni mogoče oceniti njene vrednosti za visokošolsko ustanovo ali univerzo. To pa lahko brez težav stori vsak visokošolski učitelj, če anketo uporabi pri svojem predmetu oz. študentih. Kogar bi zanimalo, najde na spletni strani Pedagoške fakultete (<http://www.pfmb.uni-mb.si/>), nato Oddelek za anglistiko in amerikanistiko/Didaktika angleščine/The course/Rezultati študentske ankete 2006) rezultate zgornje nesojene ankete, ki sem jo ob koncu predavanja v minulem študijskem letu opravil med študenti pri svojem (dveletnem) predmetu.

Od letos se na univerzi uporablja enotna študentska anketa, ki jo je sprejel senat univerze, za razliko od zgornjih dveh anket pa avtor te ankete ni znan. Študenti odgovarjajo (z oceno od 1 do 5).

Stanje po petnajstih letih

Najbrž drži trditev, da je še tako

skromna študentska anketa boljša kot nobena. Pri pripravi prvih dveh od zgornjih anket, pri katerih sem sodeloval tudi sam, so bila, to lahko trdim, upoštevana osnovna načela in postopki, ki veljajo za izdelavo anket. O kvaliteti in učinkovitosti prve ankete lahko seveda govorijo tam, kjer so jih izvajali, četudi zgolj občasno. Drugo, nesojeno anketo lahko preizkusi vsak visokošolski učitelj sam, tako kot sem to storil avtor tega prispevka, pač zato, ker mi ni vseeno, kaj o mojem poučevanju in pedagoškem delu menijo študenti. Pri tretji, trenutno veljavni anketi gre, kot se zdi, za kompromis med različnimi akterji in interesi, pri katerem je, kot je videti iz ankete, imela še najmanj besede stroka. Iz primerjave zgornjih treh anket ni težko videti »napredka«, ki ga je v zadnjem desetletju in pol dosegla univerza na področju vrednotenja pedagoškega dela učiteljev, še posebno, če kriterije za to vrednotenje primerjamo s kriteriji, ki veljajo za vrednotenje njihovega raziskovalnega dela. To pa je že druga zgodba.

Kupujemo izdelke ali oglase?

Oglasi, oglasi in še enkrat oglasi. Ko se peljemo zjutraj v službo ali v šolo, nas spremljajo na jumbo plakatih ob cestah. Ko gledamo televizijo lahko, malo v šali rečeno, dobimo občutek, da s programom pravzaprav prekinejo oglase. Tudi na radijih in v časopisju se oglašom ne da več izogniti. In na sredini te zmešnjave je potrošnik. Potrošnik kot cilj oglaševanja. Nekdo, ki se odloča za nekaj. Vprašanje je, za kaj se odloča.

ROBERT MLAKAR

Oglaševalci se vsak dan ukvarjajo z vprašanjem, kaj je torej tisto, kar naj bi kupca prepričalo, da se odloči za točno določen izdelek in ne za konkurenčnega. Še ne dolgo nazaj so verjeli, da se kupca najlažje prepriča na podlagi logičnih argumentov, torej lastnosti izdelka, kot so kvaliteta, cena, zanesljivost, varčnost in podobno. Danes temu ni več tako. Potrebo po nakupu namreč motivirajo tako logični kot psihološki dejavniki.

Psihologija potrošnika

Da oglaševalci svojim naročnikom zagotovijo prednost na trgu, morajo seveda dobro poznati potrošnika in vzgibe, ki ga vodijo pri nakupovanju. Pri tem jim najbolje pomaga znanost. Psihologija, če smo natančni. S pomočjo novejših psiholo-

ških konceptov in metod je namreč mogoče prodirati že do konativnega nivoja našega mišljenja, torej v nezavedno. S pomočjo tako imenovanih projekcijskih tehnik tržni raziskovalci ugotavljajo, kako predstaviti določeno blagovno znamko, da bodo kupci z njo oblikovali želen odnos in temu posledično potrjevali njen imidž. Imidž pa v bistvu ni nič drugega kot čustva, ki jih doživlja potrošnik, ko pomisli na določeno blagovno znamko.

Nadalje bodo tržni strokovnjaki tudi dobro premislili, kakšne vrednote naj zastopa njihova znamka. To bodo seveda določili glede na ciljno skupino prodaje. Tako bo na primer znamka, ki je bližje mladi populaciji, v večji meri potrjevala vrednote, kot so prijatelji, šport, družba, avanture, medtem ko bo znamka, namenjena starejši popu-

laciji, konotirala družino, skupnost, vero, moralo, počitek in podobno.

Tehnike manipulacije

Če oglaševalci želijo uspešno prodati svoj izdelek, morajo na začetku doseči vsaj to, da kupec začuti potrebo po tem določenem izdelku. Potrebo pa lahko aktivirajo notranji ali zunanji dražljaji. Notranji dražljaji so tisti, ki bodo pri uporabniku vzbudili določeno stopnjo

skupino. Najpogosteje uporabljeni so apel na samoohranitev, seksualnost, zabavo, samospoštovanje, tvornost, uničevalnost, radovednost ...Ti apeli pa lahko dosežejo tako negativne kot pozitivne čustvene odzive. S pomočjo strahu nas lahko pozivajo, naj določen izdelek kupimo, ker bodo kmalu pošle zaloge, po drugi strani pa lahko ponujajo svobodo izbire v smislu »izbira je vaša«. Seveda je tu na-

Če oglaševalci želijo uspešno prodati svoj izdelek, morajo na začetku doseči vsaj to, da kupec začuti potrebo po tem določenem izdelku.

psihološkega in fizičnega nelagodja. Govorimo o dražljajih, kot so lakota, žeja, potreba po druženju ali sprostitvi. Zunanji dražljaji pa uporabnika skušajo spodbuditi k zaznavi potrebe – to so oglasi, embalaže, vonji ... Tako postane cilj oglaševalcev, da se porabnik v določenem trenutku zave nekega neravnovesja med dejanskim in želenim stanjem. In tu nastopijo tehnike manipulacije. Gre za nabor vzvodov, tako imenovanih apelo, s katerimi skušajo oglaševalci prepričati ciljno

men, da potrošnik v svojem sistemu vrednot potrdi visoko mesto, ki ga zaseda svoboda in se na podlagi tega odloči prav za ta specifičen izdelek.

Embalaza ali izdelek?

S pomočjo poznavanja psihologije in uporabo manipulativnih tehnik lahko dobri oglaševalci pri potencialnem kupcu že vnaprej oblikujejo emocije, želje in pričakovanja v odnosu na njihov izdelek. Kot v raz-

Predvolilna propaganda

Ko govorimo o volitvah oziroma o predvolilnem dogajanju, le redko govorimo o samem procesu oddajanja glasovnic in podobnih formalnostih. Zdi se, da nekakšno komercialno osrednjo os predvolilnega utripa predstavlja prav predvolilna propaganda.

Sramežljivi plakati in letaki

Če je nekoč za zagotovitev simpatij s strani volivcev zadostoval že diskretno zataknen letak v domačem poštnem nabiralniku ali pa tog in do zgornjih meja preračunljivosti oblikovan plakat pred lokalno samopostrežno trgovino. Dejstvo je, da ljudje nismo postali samo zahtevnejši potrošniki, temveč tudi ciljni objekti oglaševanja, ki pa jih je iz dneva v dan težje pridobiti na svojo stran. Razlog najbrž tiči v otopelosti čutov kot posledici vsakodnevnega draženja v kapitalistične namene. Prišli smo torej do točke, ko sramežljiv plakat in listek z nagovorom ne zadostujeta več.

Kombiniranje uporabnega s političnim

V zadnjih nekaj letih, še posebej pa pri minulih županskih volitvah, so marsikoga presenetile dimenzije, ki jih je dosegla predvolilna propaganda posameznih, bolj ali manj favoriziranih kandidatov, ki so že skoraj agresivno javnosti želeli sporočiti, da mislijo resno. Kreativnost in domiselnost pri izbiri propagandnega materiala je presenetila celo tiste, ki praviloma ostajajo politično hladni. Pomemben dejavnik političnega oglaševanja zagotovo predstavlja tudi psihološko poznavanje značilnosti ciljne skupine volivcev nekega območja. Ker so izkušnje pokazale, da so npr. prebivalci mesta Maribor ljudje, ki jih generalno gledano bolj privlači »uporabno« kot pa »estetsko«, se je oglaševanje torej usmerilo v kombiniranje uporabnih izdelkov za vsakdan s predvolilnimi slo-

gani in motivi. Še posebej nove so bile domislice, kot so brezplačni šali v barvah enega izmed kandidatov, strankarske vrečke z jabolki, deljenje peciva po ulicah, politično obarvane čajne skodelice, pa neskončne količine gratis pijač (tudi alkoholnih), pisal, obeskov za ključe, priponk, zastavic, balonov, nalepk in krožnikov golaža. Slednjega se da celo dodatno ideološko obarvati. Kandidat, ki pripada eni izmed liberalnih opozicijskih strank, je svojo sodobnost in odprtost do alternativ izkazal s tem, da je delil tudi golaž za vegetarijance.

Vizije s protislovjem

V vrtincu predvolilnega oglaševanja je prišlo celo do mnogih, lahko bi rekli celo komično nesmiselnih situacij. Kot na primer dve pihalni godbi, ki sta ves dan igrali po ulicah mesta, ki se ga praviloma drži pečat mrtvila in monotonije. Ali pa kosi kruha z zaseko, ki jih je v zameno za volilni glas, ponujal kandidat, ki je po izobrazbi zdravnik.

Med bolj eksotične primere lahko uvrstimo tudi propagandno stojnico, kjer je cel dan donela stara slovenska popevka Med iskrenimi ljudmi, v izvedbi Majde Sepe. Cinično – ironično sporočilo tovrstne akcije je seveda več kot očitno.

Kakorkoli že obrnemo, predvolilna propaganda predstavlja pomemben del posameznikove poti do končnega volilnega uspeha, čeprav je zanj včasih potrebno pozabiti na lastna načela ter z reklamiranjem svoje vizije nonšalantno prodreti celo čez mejo volivčeve zasebnosti.

Fotografije: Nika Klampfer

iskavi ugotavlja Teja Oblak, so manipulativne tehnike značilne predvsem za »motivirane izdelke«, to je izdelke, ki se med seboj dejansko ne razlikujejo, oglasi pa ustvarjajo potrebno razliko pri potrošniku. In to razliko je dejansko možno doseči. Dokaz za to je primer, ki ga navaja Mateja Videčnik, v katerem so gospodinjam dali v testiranje tri praške. Eden je bil v rdeči embalaži, drug v rumeni in tretji v modro-rumeni. Za prašek v rdeči embalaži so poročale, da je zelo agresiven, da je celo poškodoval perilo. Prašek v rumeni embalaži ni dobro opral, perilo je bilo še vedno umazano. Kot najboljši se je izkazal prašek v rumeno-modri barvi, ki je pral naravnost čudovito. In najbolj pretresljivo pri vsem tem je to, da je bil v vseh treh embalažah isti prašek!

Zdaj pa se postavimo v vlogo kupca. Na primeru samo videli, kako močno lahko na nas vpliva že samo barva embalaže. Dodajmo k temu še celotno znanost, ki jo premorejo oglaševalci. In ironija je, da nas verjetno oglaševalci poznajo bolje, kot poznamo sami sebe. Pa se sprašujem: ali je jogurt res tisto, kar sem kupil? Ali pa sem si morda hotel kupiti zdravje, lepo telo, mladost, živahnost, veselje? Sem torej kupil izdelek ali obljubo sreče?

Dve leti

V času, ko nismo izhajali, sta minili dve leti, odkar je obstoječa vladajoča garnitura prevzela oblast v slovenski deželi. Seveda je obletnico obeležila tako, kot se za vladajoče garniture pač spodobi: z govorjenjem o lastni uspešnosti, ki je naravnost neprimerljiva s čemerkoli, kar se je Slovincem dogajalo v preteklosti. Neprimerljiva seveda v smislu, da se toliko dobrega Slovincem v njihovi zgodovini ni zgodilo še nikoli. In uspešna v enakem smislu: tako uspešna kot je zdaj, slovenska država ni bila še nikoli. Vsaj vladajoči menijo tako. Kar meni baza, tako ali tako ni važno. Se ne sliši.

DR. VESNA VUK GODINA

Seveda je povsem jasno, da vsaka oblast o sebi govori v superlativih. Enako kot v govorjenju o svojih uspehih pretirava. In kot pretirava v svojem orisovanju lastne zaslужnosti. Enako seveda vsaka oblast o svojih fiaskih molči. Kot molči o žrtvah te iste oblasti in njenih postopkov. Molči seveda tudi o skriti ceni, ki jo državljani plačujejo za njeno vladanje. In seveda vsaka oblast prikraja vse mogoče podatke v svojo korist. V svoj prid. Tu so si vse oblasti in vsi oblastniki isti. Razlike so v niansah. V ničemer drugem.

Verjetno je temu tako zaradi več reči. Zaradi pretencioznosti oblastnikov. Zaradi njihove vase zaverovanosti. Zaradi njihove ne ravno zavidljive izobraženosti. Zaradi njihove ne pretirane inteligentnosti. Zaradi njihove ljubezni do moči. Zaradi tega, ker jim moč stopi v glavo. In nenazadnje tudi zato, ker so stvari, če jih gledate iz različnih zornih kotov, pač različne. Kot če gledate hišo, ki ima na vsaki strani drugačno število oken. Zato je odgovor na vprašanje, koliko oken ima hiša, pač odvisno od tega, s katere strani jo gledate. Z ene strani jih ima štiri. Z druge pa šest. Če se tega preprostega dejstva ne zavedate in postanete prepričani, da vi in le vi vidite hišo s prave strani, postanete pripravljene tiste, ki trdijo, da hiša nima toliko oken, kot jih vidite vi, tudi preganjati. Ali celo ukiniti. Pač in zgolj zato, da bodo ljudje videli, koliko oken ima hiša. Kar seveda pomeni, da morajo vsi videti, da ima hiša točno in natanko samo toliko oken, kot trdite vi.

To je logika. Oblasti. In oblastniki.

kov. Enih bolj. Drugih manj. Sedanjih seveda bolj.

To seveda pomeni, da zato, ker sleherna oblast nosi s sabo posebni zornik kot videnja zadev, ki je samo eden od številnih možnih, potrebuje tudi druge, še posebej kakšne »autsajderje«, ki so zmožni vzpostaviti nekoliko objektivnejšo sliko o tem, kaj se dogaja, in to že zgolj s tem, da so zmožni na stvari pogledati iz drugega in drugačnega zornega kota, kot to delajo oblast in oblastniki. Če že ne zaradi drugega, oblast to potrebuje zato, ker vsaka oblast brez predstave o tej drugačni, objektivnejši sliki, do katere pa se sama ni zmožna dokopati, izgubi orientacijo. Izgubi kompas. Kar jo, konec koncev, stane oblasti.

Zato se zdi, da smo ob dveletnici vladanja sedanji vladajoči garnituri dolžni podati še drugo in drugačno inventuro njenih dveh let vladanja.

Zato se zdi, da smo ob dveletnici vladanja sedanji vladajoči garnituri dolžni podati še drugo in drugačno inventuro njenih dveh let vladanja. Če ne zaradi drugega, pač zato, da bo lahko vladala naprej. Še dve leti. Ali več.

Torej, iz zornega kota tistih, ki nismo somišljeniki sedanjih oblastnikov, in iz zornega kota vseh tistih, ki tvorijo tisto, kar smo v samoupravnem socializmu imenovali baza in ki jo v mojem življenju tako slikovito in koncentrirano predstavlja Cvetka, inventura njenega dvoletnega vladanja še

zdaleč ni tako razveseljiva, kot se to oblasti. Nasprotno, eden od znanih slovenskih intelektualcev mi je, ko je govoril o sedanjih oblastnikih, rekel: »Sem vedel, da bo hudo. A si nisem niti slučajno mogel predstavljati, da bo tako hudo!« Jasno, da si ni mogel česa takšnega predstavljati, ko pa sedanjih oblastnikov ne pozna osebno. In iz preteklosti. Tistim, ki nam je bil v preteklosti dan privilegij spoznati vsaj nekatere izmed njih nekoliko поблиže, se tovrstno presenečenje ni moglo zgoditi. Tudi ne zaradi tega, ker nam je bilo dano spoznati osebnostne, psihološke, intelektualne in še kakšne potenciale vladajočih. Če to veš, če to poznaš, te ne more nič več presenetiti. Nič več. Tudi slabšanje

današnjega stanja v prihodnosti ne.

Torej, iz te druge, nevladajoče perspektive se rezultati vladanja oblastnikov v zadnjih dveh letih lahko strnejo v eno ugotovitev: ukinjanje drugače mislečih na vseh nivojih in v vseh sferah ter krepitev lastnih pozicij in pozicij somišljenikov z vsemi sredstvi, ne oziraje se na ceno. Tako smo v zadnjih dveh letih doživeli serijo čistk v vseh sferah družbenega življenja, predvsem v gospodarstvu in v medijih. S tem se je oblast namesto obljubljenega odmika iz gospodarstva začela vmešavati v gospodar-

stvo povsem odkrito, predvsem z nadziranjem kadrov, ki podjetja vodijo. Manipulacije prek tako imenovanih lastnikov – dejanskih in fiktivnih – ter nadzornih svetov so pripeljale do ponovitev najslabših lekcij socializma: na vodilnih mestih so očitno lahko samo tisti, ki so na pravi politični strani. Enako kot lahko kredit za družinsko hišo marsikje človek dobi le, če je v »stranki«. In njegove privatne trgovine mu ne bojkotirajo samo, če bo stopil v »stranko«. »Stranka« je seveda SDS. Kar pomeni, da je prava politična pripadnost postala pogoj za to, da sploh lahko delate. In preživite.

Vendar politizacija gospodarstva ni ostala osamljena. Logika politizacije se je enako neizogibno in s podobnimi pogubnimi posledicami uveljavila tudi v medijih. Z rezultatom, da danes v naši državi nimamo več resnično neodvisnega nacionalnega ali regionalnega medija. Medija, ki bi zastopal drugo politično opcijo. Na primer opozicijo. Kot je to običaj v sleherni demokraciji. Kjer, če ste desničar, berete en časopis. Če ste levičar, pa drugega. Pri nas je seveda tako, da če ste levičar, sploh nimate svojega časopisa. Ali časopisov. Ali berete provladne časopise. Ki zelo težko prikrivajo svojo navijaško provladno pozicijo. Ali nimate česa brati. Pri tem je lojalnost uredništev pogosto dosežena skozi zaposlovanje prijateljskih in družinskih struktur v istem uredništvu. Tako je en prijatelj enega urednika, drugi pa drugega. Ali pa je mož en urednik, žena pa urednica nekega drugega uredništva. Kar pomeni, da je oblast v logiko politične lojalnosti

Vzpon ali padec?

Evropski poslanec in predsednik LDS vedno postreže s trdnim nastopom, artikuliranim govorom, sarkastičnim besednjakom, inventivno in posmehljivo mislijo in ekspertnimi stališči, ki so jasne in jedrnate, kot je poglavje iz učbenika.

MARKO KRULC

Deset let zatem, ko so ZDA odvrgele atomski bombi na japonski mesti, se je v celjski bolnišnici rodil Jelko Kacin. Leta 1975 je začel študirati v prvi generaciji obramboslovcev in diplomiral šest let kasneje. Med študijem se je vestno pridružil Zvezi komunistov, prvo službo pa je sprejel na kranjskem sekretariatu za ljudsko obrambo. Vsekozi je pisal članke na vojaško tematiko, izdal knjigo o sodobnih letalih in helikopterjih ter predaval obrambo na Visoki šoli v Kranju. Na prvih demokratičnih volitvah 1990 se je z drugimi političnimi nadebudneži pomeril v bitki za parlamentarni prestol, svojo strankarsko preferenco pa je udeležil v tedanji ZSMS-LS. Nacionalni glasovalni stroj je sicer tehtnico zmage prevesil Demosu v prid, toda Kacinova politična kariera se je takrat šele dodobra začela. V prvi slovenski vladi je zasedel mesto ministra za informiranje in konstantno ohranjal prijateljske vezi z Janezom Janšo. Po izbruhu afere v Depali vasi se je njuno prijateljstvo končalo. Marca 1994 je bil v parlamentu razrešen tedanji obrambni minister JJ,

njegov obrambni resor pa je prevzel Kacin. Janša mu je to strašno zameril. V naslednjih dveh mandatnih obdobjih je bil Kacin ustoličen kot poslanec in predsednik parlamentarnega odbora za zunanjo politiko, junija 2004 pa je bil izvoljen v evropski parlament. Medse ga je sprejela Skupina zavezništva liberalcev in demokratov za Evropo. V poslanski skupini ALDE je deloval kot poslanec v odboru za zunanje zadeve, njegova pristojnost pa je bila razpršena tudi po drugih delegacijah. Na domačem strankarskem parketu je oktobra 2005 nasledil obrabljeno krmilo Antona Ropa, saj je leto poprej stranka Liberalne demokracije Slovenije izgubila status parlamentarne kraljice. Primopredaja vladnega vodenja in slepo iskanje v strankarskem labirintu je povzročilo gmotno politično škodo. Iz LDS so kot po tekočem traku odhajali najvidnejši člani, kar je strankarsko barko potisnilo v globine medijsko latentne opozicije. LDS je bila predolgo na oblasti, zato je bil povolilni šok toliko večji.

V opozicijskih klopih velja, da LDS še vedno premore obilico obstrukcije. Skorajda ni vladnega predloga, ki mu LDS ne bi

nasprotoval. Tudi reformni koaliciji, ki jo je sestavil Janša, je vehementno nasprotoval Jelko Kacin. Takrat je LDS obveljala za edino parlamentarno stranko, ki ni podlegla Janševi šablonski reformnega manipuliranja. Jelku Kacinu moramo pripisati še eno ne navadno sposobnost za slovenske razmere. Na lestvicah priljubljenost se je vedno gibal izjemno visoko, tudi takrat, ko ni bil na izpostavljenih funkcijah. Njegova hudomušna retorika in spretnost komuniciranja naredita vsak nastop vljuden in skoraj pretirano ljubezniv. Svoje misli vedno utemelji z argumenti, nasprotnika pa zna postaviti v nelagodno položaj. Na začetku tranzicije ga je dr. Anton Grizold primerjal z Janšo takole: »Janša se je izkazal kot pronicljiv mislec, dober analitik, za Kacina pa vemo, da se je ob ostalem izkazal kot izreden operavec.«

Odkar je LDS pogorela na parlamentarnih volitvah, se je dolgo govorilo, da je stranka v obdobju notranje preobrazbe. Člansko izkaznico je najprej vrnil Janez Drnovšek, nato Ivo Vajgl, nekateri člani pa so pobegnili iz opozicijskega prgišča v druge tabore. V Jelku Kacinu so nekateri strankarski privrženci videli vodjo, ki jih bo popeljal novim absolutnim zmagam nasproti. A so se ušteali. Na letošnjih lokalnih volitvah je LDS drugič pogorela. Kamenček v mozaiku velikih problemov je primaknil tudi dr. Matej Lahovnik, ki je dan pred volitvami odstopil s podpredsedniškega položaja, v stranko pa vnesel dodaten delež kumulativnega nelagodja. Pravzaprav se je začel kazati sindrom zadnjih državnozborskih volitev, ko člani znotraj stranke niso vedeli več kot to, da so izgubili uzde vladne koordinacije in pristali na pavšalni ravni. Da, tudi sedaj so. V kolikor se bo upadanje volilne podpore nadaljevalo še na prihodnjih volitvah, LDS ne bo več druga največja parlamentarna stranka, kaj šele prva.

vkalkulirala tudi vse oblike neformalnih lojalnosti. In s tem politično lojalnost okrepila s sredstvi, ki se v demokracijah naj ne bi uporabljali.

Vzpostavljena kontrola medijev je prinesla ukinjanje tistega pluralizma in tistih pluralnih prostorov, ki smo jih že dosegli. K temu ukinjanju je poleg kontroliranih medijev odločno prispevala tudi cerkev, ki jo je oblast kot enega svojih najpomembnejših zaveznikov primerno nagradila. Del te nagrade je pretvarjanje cerkve v odkrit politični subjekt, katerega moč se iz meseca v mesec krepi.

Če ob tem omenimo še druge rezultate dvoletne vladavine – nezaposlenost, večanje brezpravnosti zaposlenih, padanje kvalitete življenje itd. –, postane jasno, da je dveletna vladavina sedanje oblastne garniture res prinesla rezultate. Vendar žal drugačne, kot jih prikazujejo oblastniki. Slovenska družba je postala konzervativnejša. Postala je bolj eksploatorska. In manj demokratična.

So pa seveda še druge dimenzije. In druge reči. Ki mene osebno skrbijo celo bolj od zgoraj povedanega. Kajti v zadnjih dveh letih smo postali družba vedno bolj prestrašenih ljudi. Ljudi, ki si vedno manj upajo povedati svoje mnenje. Ljudje, ki so vedno bolj ponižni. Klečeplazni. In nevidni. Tudi zato, ker če vse to ne bodo, lahko izgubijo delo. In si tako zmanjšajo še tiste male možnosti za lastno socialno varnost. Za to, da obdržijo delo. Postali smo družba vedno bolj v usodo vdanih ljudi. Ljudi, ki stvari jemljejo takšne, kot so. Še mnogo bolj kot smo to tako jemali v preteklosti. Prestrašenost in zlomljenost se povezuje z netolerantnostjo. Predvsem do vsega drugega. In drugačnega. Agresivnost in netolerantnost do razlik sta pripeljala do hitrega ukinjanja vseh vrst pluralizma. In vseh vrst pluralnih prostorov. Zadnja romska afera je zgolj zadnja ilustracija teh trendov. Ki se bodo seveda še nadaljevali.

Nadaljevali. In pripeljali, če jih zelo hitro ne ustavimo, do izginotja še tistih nekaj elementov, ki so bili v naši politični kulturi zametki demokratične politične kulture. Kar pomeni, da se tudi na tej ravni vračamo v totalitarizem. Tako kot smo se tja v marsičem drugem že vrnili.

Kar je nedvomno največji rezultat zadnjih dveh let.

P.S.: Dobra novica: z ukinitvijo drugače mislečih oblastniki izgubljajo prej omenjeni kompas. Kar jih bo slej kot prej stalo oblasti. Upajmo, da prej. Ne slej.

Ko ni več izražanja svobode

Tokrat bom začel z navedkom iz eseja Williama Galstona, nato bom z njegovo pomočjo izpostavil problem, ki se nanaša na problem preselitve Romov iz Ambrusa, ta problem bom še nekoliko razširil z drugačnim zgle- dom in na koncu predlagal rešitev.

ANDREJ ADAM

Začnimo torej z navedkom »Z "izraženo svobodo" mislim odsotnost ovir, ki jih nekateri posamezniki ali skupine vsiljujejo drugim, s čimer prizade- tim posameznikom oziroma sku- pinam onemogočijo ali bistveno otežijo živeti njihova življenja na način, ki izraža njihova najglob- lja prepričanja o tem, kar daje živ- ljenju pomen in vrednost. Primer takšnih ovir je inkvizicija, ki je iber- ske Jude prisilila bodisi k prenaša- nju preganjanj ali k odpovedi nji- hovim verskim praksam (Galston 2006, 419).«

Kaj nam navedek sporoča? Če ga navežemo na primer spora med prebivalci Ambrusa, opazi- mo, da smo postavljeni pred dve skupini: na eni strani so Romi, na drugi preostali Ambrušani. Preo- stali Ambrušani so s svojimi dejanji onemogočili Romom živeti v skla- du z njihovimi prepričanji oziro- ma s tem, kar daje njihovemu živ- ljenju pomen in vrednost; delova- li so kot inkvizicija, zaradi česar so se morali Romi odseliti iz svojega doma in niso več mogli živeti svobodno oziroma pokazati ali izrazi- ti svoje svobode. Toda to najbrž ni vsa zgodba. Na televiziji smo lah- ko videli, da so bili preganjalci iz- jemno besni. Grozili so in napove- dovali mračen zaključek celotnega dogajanja. Zakaj?

Galston v nadaljevanju pravi ta- kole: »Večina med nami doživlja ovire, ki nam preprečujejo, da bi ravnali v skladu z našimi najglob- ljimi prepričanji, kot vir prikrajša- nosti, nesrečnosti, zamere in jeze. Odsotnost izražene svobode je ne- sreča, ki bi jo bili redki pripravljeni prenašati (prav tam, 420).«

Sklepamo torej lahko, da jeza neromskih prebivalcev Ambrusa ni nastala iz nič, temveč so jim Romi v preteklosti s svojimi dejanji pre-

prečevali živeti v skladu z njihovi- mi prepričanji. To pa pomeni, da smo postavljeni pred dve skupini ljudi, ki sta si medsebojno prepre- čevali živeti v skladu z najglobljimi prepričanji, ki se nista menili dru- ga za drugo in druga drugi nista dopuščali izražati svobode. Oseb- no verjamem, da je jeza nerom- skih prebivalcev Ambrusa upravi- čena, a zato še ne verjamem, da je bila upravičena izselitev Romov. To bom pojasnil z drugim prime- rom. V Mariboru je dovolj poznan problem veseljačenja študentov, zaradi katerega številni prebivalci Gosposvetske, Turnerjeve, Smeta- nove, Koroške in še drugih okoli- škkih ulic ne morejo živeti v skladu s svojimi prepričanji in tako svobod- no, kot bi radi. Nočno kričanje štu- dentov in tudi dijakov jim to vse- kakor onemogoča in njihova jeza je upravičena. Če verjamemo ne- romskim prebivalcem Ambrusa, je bila situacija v njihovem kraju do neke mere podobna in res ne vem, zakaj bi – podobno kot prebivalci v naštetih mariborskih ulicah – morali to trpeti. Toda sedaj pomis- lite? Ali bi bil, čeprav je jeza upra- vičena, v Mariboru upravičen tudi ukrep, ki bi vse kršilce miru, vklju- čno z lastniki lokalov, preselil v kak- šen zbirni center? Prepričan sem, da bo vaš odgovor nikalen. In če je nikalen, potem bi morali podobno odgovoriti tudi na vprašanje, ali je bila upravičena izselitev Romov. Ne, ni bila in to je vsakomur jasno. Prav to je povedal tudi varuh člo- vekovih pravic Matjaž Hanžek, ta- ko da ne vem, čemu ga mnogi kri- tizirajo. Njegova logika je namreč povsem preprosta: če živimo v pra- vni državi, morajo za vse državljane veljati ista pravila; nihče ni več ali manj vreden. In naprej, če kdo (posameznik ali skupina posamez- nikov) krši pravila in drugim posa-

Ali bi bil, čeprav je jeza upravičena, v Mariboru upravičen tudi ukrep, ki bi vse kršilce miru, vključno z lastniki lokalov, preselil v kakšen zbirni center?

meznikom ali skupinam krati ena- ke pravice in izražanje svobode, ga je potrebno kaznovati. Ne vem, ali je bil kdo v Mariboru kaznovan, jasno pa je, da Romi v Ambrusu ni- so bili. Mislim torej, da ima Matjaž Hanžek prav, ko pravi, da je zataji- la država. V bistvu so zatajili njeni organi, ki vsem državljanom zago- tavljuje varnost pred drugimi dr- žavljanji. Če bi policija in pristojni inšpektorji pravočasno in dovolj ostro ukrepali, verjetno ne bi pri- šlo do preselitve Romov. Kot ve-

mo, je v Ambrusu policija ukrepa- la v več kot tristo primerih in po- dala prijavo sodniku za prekrške. Kaj se je zgodilo potem, mi ni zna- no. Tudi mi ni znano, ali so v Ma- riboru policija in pristojne inšpek- cijske službe ustrezno delovale, a če niso, bi morale. Rešitev proble- ma je potemtakem dovolj prepro- sta. Za nazaj seveda ni več mogo- če veliko popraviti, za naprej pa je stvar jasna. Kadar se nekdo ne drži zakonov o javnem redu in drugih ustreznih zakonov, ki nas varuje-

Vida Petrovčič je suspendirana. Po njenih zagotovilih tega ni storil nihče drug kot finančni minister dr. Andrej Bajuk. Posledica suspenz je, da novinarka RTV več ne sme delati oddaj, ki jih je ustvarjala poprej. Potrebujemo še kakšen boljši in bolj kronski dokaz za to, da je RTV hiša politično nadzorovana in ministri lahko skorajda odstavljajo novinarje?

Suspensz novinarke

Začnimo pri koncu dogodka, kot ga je zapisala sama Petrovčičeva: »Po kasnejšem pripovedovanju snemalca Tomažiča, čigar soproga je kot članica NSi zaposlena pri ministru za delo kot sekretarka, se je minister Bajuk vrnil k ekipi, konkretno k Tomažiču, ki ga osebno pozna, in dejal, da bo Vido Petrovčič uničil, in: če želi Vida Petrovčič z njim vojno, da jo bo tudi dobila. O tej izjavi ministra je snemalec Tomažič povedal tudi novinarki Mojci Pašek.«

Zaradi česa se je novinarka, ki sicer velja za desno usmerjeno, tako zamerila ministru? 7. oktobra je uredila oddajo Utrip, v njej nanižala posnetke vrste očitkov opozicije na dveletno delo sedanje vlade in na novo davčno zakonodajo. Ob tem pa dodala, da je nova politična elita minuli teden pokazala, kako je videti popravek po novem z naslednjim stavkom: »V minulem tednu pa nam je nova politična elita tudi pokazala, kako je videti medijski popravek po novem.« Sledila je ponovitev inserta, kako minister za finance Andrej Bajuk v torkovem neposrednem javljanju iz parlamenta na vprašanje novinarke o očitkih o davčni zakonodaji nenajavljeno napove, da bo najprej podal popravek na prispevek, ki je bil na TV Slovenija objavljen dan poprej na temo zakona o bančništvu.

Potem je prišel suspensz v obliki prepovedi. Celotna krivda novinarke se razbira v citiranem stavku, domnevno kritičnem in taksem, da je je stal novinarskega dela! V. d. odgovornega urednika informativnih in izobraževalnih programov TV Slovenija Rajko Gerič ga je Petrovčičevi ustno prepovedal. Zato je 9. oktobra 2006 spisala pismo Geriču, ki je bilo objavljeno v nekaterih medijih. Navajamo ga v celoti:

»Spoštovani Rajko Gerič, po najinem današnjem ustnem pogovoru na štiri oči, v katerem si mi med drugim povedal, da:

1. v prihodnje ne bom več avtorica oddaje Utrip,
2. delam na splošno slabo v dnevno-infor-

mativnem programu,

3. imajo uredniki dnevno-informativnih oddaj veliko pripomb na moje delo,
4. da se bom morala z urednico Metko Lajniček pogovoriti, koliko, če sploh, bom še delala v dnevno-informativnem programu,

te prosim, da mi, v izogib napačnemu razumevanju vsega povedanega, vse to tudi napišeš. Predvsem me zanimajo pisni razlogi za te tvoje ocene in odločitve. Vesela pa bom tudi tistih zapisnikov z uredniških sestankov, ki bodo govorili v prid tej tvoji oceni, ki si jo sicer izgovoril v najinem pogovoru na štiri oči. Sama se namreč niti s to tvojo oceno niti z ukrepi ne strinjam, ker mislim, da ni osnovana na realnih temeljih, ampak gre za politični pritisk na tvoje – uredniško, in moje – novinarsko delo. Pri pisni obrazložitvi in pisno izrečenem ukrepu vztrajam tudi zato, ker gre za poklicni in strokovni suspensz in upam, da boš ti kot dolgoletni sindikalni funkcionar razumel, da imam do tega pravico in me boš v tej moji zahtevi tudi podprl. Hvala za razumevanje.«

Pojasnila seveda ni bila deležna. Pač, na vprašanje je bil prisiljen odgovarjati direktor TV Slovenija Jože Možina v intervjuju za sobotno prilogo Dela. Odgovoril je arogantno: »Kaj se je z njo zgodilo, vam bo mogoče bolj jasno, če si boste ogledali Utrip izpred treh tednov.« Direktor postopa kot revolveraš: kar stori, je več kot klasičen primer »mobinga«, šikaniranja na delovnem mestu. Namesto navedbe razlage glede tega, »kaj se je z njo zgodilo«, se nonšalantno izmika, češ oglejte si inkriminirani prispevek. Nič navedb razlogov za suspensz, ki javnost najbolj zanimajo. Po oceni novinarke Petrovčičeve je kazni zanjo politično motivirano maščevanje za izrečene besede v Utripu. Če smo se prejšnjič spraševali, »kam pluje RTV hiša«, smo v aferi Petrovčič dobili jasen odgovor. V brezsravno politično nadvlado oblastne garniture in podreditev nacionalke.

jo pred brezobzirnimi posamezniki, ga je potrebno ustrezno kaznovati. Če ne gre drugače, ga je potrebno tudi dovolj pogosto kaznovati. A kaj se v resnici dogaja, nam govorijo številne zgodbe, ki jih vsi poznamo. Koliko občanov se je zaradi takšnih ali drugačnih nepridipravov obrnilo na policijo ali ustrezne inšpekcijske službe in koliko med njimi je doseglo zadovoljiv odziv?

Sklep. Romi bi se vsekakor morali vrniti v Ambrus, a v bodoče (Hanžek je omenil tudi to) bi morali biti kaznovani, če s svojimi dejanji kršijo zakone, ki vsem drugim zagotavljajo varnost in izražanje svobode. Prav tako pa bi morali biti kaznovani vsi tisti, ki izražajo nestrpnost in jemljejo zakon v svoje roke.

Novodobna vladno-koalijska naveza je bila prvič po prevzemu oblasti postavljena pred parlamentarno komisijo. V ministrski peskovnik so poslanci LDS odložili interpelaciji o delu in odgovornosti zoper dveh ministrov in dodobra začinili predvolilno kampanjo. Povsem legitimno orodje nadzora vlade sta okusila minister za kulturo dr. Vasko Simoniti in minister za zdravje mag. Andrej Bručan, očitke na interpelacijo pa sta oba vehementno zavrnila. So na dejstvih utemeljena opozorila LDS upravičena ali je šlo zgolj za predvolilno retoriko, kot je to iz vladnega štaba pokomental Janez Janša?

Pojdimo od začetka. Ker sta seznama breminilnih obtožb zajetna, bomo pod lupo oponiranja najprej postavili Vaska Simonitija in točkovno obelodanili njegove najočitnejše napake. Prvič, minister in vlada sta vseskozi zavajala volivce referendumsko sprejetega zakona o RTVS. Demagoške obljube ministrskega veljaka so se nanašale na znižanje RTV prispevka, ki je do danes ostalo ekvivalentno prvotnemu. Izboljšanje programa so opazili le verski gorečnejši in desno profilirani gledalci, ki jih favoriziranje krščanske cerkve in ministrskega predsednika neizmerno zabava. Vladno kritične komentarje na RTV odslej nadomeščajo ostudne WC reklame. Drugič, z novim načinom sestave nadzornega in programskega sveta RTV je vlada dokončno modificirala javni RTV servis v državnega in s tem ogrozila neodvisnost novinarskega poročanja. Politični vpliv zajema brezpogojno podrejanje, nadzor in discipliniranje odgovornih urednikov, kar kaže na resen problem ustavnega prava. Tretjič, tretjega parlamentarnega programa na malih ekranih še dolgo ne bomo uzrli, kljub dejstvu, da je bil slednji program obljubljen kot prioritetan. Četrtič, poskus in izvedba politične intervencije v medije. Pristranska sestava komisije za razdeljevanje sredstev iz medijskega sklada in podeljevanje državnih subvencij izključno »uravnoteženim« medijem. Petič, zloraba zakonske določbe zakona o medijih, ki govori o pravici do popravka. Vladna elita permanentno odgovarja tudi na tiste novinar-

ske prispevke, v katerih ni izkrivljenih ali netočnih dejstev. Šestič, brezbrizen odnos do kulturne dediščine Kobilarne Lipica – krnitev kulturne krajine na račun snobovskega povečanja igralnih površin za golf. Sedmič, ignoriranje javnega razpisa za upravljanje blejskega gradu in s tem oškodovanje državnega proračuna. Osmič, agresivno kadrovanje in odpuščanje v javnih zavodih po ključu desničarske hegemonije. Gre za stalno prakso imenovanja »kompatibilnih« strokovnjakov, ki v nadzor javnega sektorja stopajo z ničnimi izkušnjami. Devetič, skrivanje rezultatov analize vpliva potencialne uvedbe enotne davčne stopnje na kulturo v Sloveniji in kontinuirano zagovarjanje enotne davčne stopnje, ki je za položaj kulture in tiskanja knjig skrajno destruktivno. Desetič, neprimerno izvrševanje finančnega načrta za leto 2005, saj je računsko sodišče nanj izreklo negativno mnenje.

Vas je kateri od razlogov prepričal o škodljivem delovanju kulturnega ministra? Je Simoniti zrel za odstrel? Ministrstvo za kulturo je vsebino interpelacije zavrnilo in jo poimenovalo kot spisec jadikovanj. Janez Janša je ocenil, da sploh ne gre za kršitev zakona, čeprav nam podrobnejši vpogled v zakonodajo in ustavno varstvo priča drugače. Na besede predsednika vlade se je odzval poslanec LDS Pavel Gantar. »Nenavadno, da predsednik vlade sploh ne ve, kakšen je pravni in politični institut interpelacije, čeprav je sam vložil kar nekaj interpelacij.«

V primež jesenskih interpelacij se je ujel tudi Andrej Bručan. Njegov odziv na interpelacijo je bil pričakovan. »Vse, kar mi očitajo, je dediščina mojih predhodnikov.« Poglejmo v zakulisje obtožb iz njegove interpelacije ter pretehtajmo, ali so očitki res neutemeljeni. Prvič, nenadzorovano in nezakonito podeljevanje koncesij na področju primarnega in sekundarnega zdravstvenega varstva. Koncesije se podeljujejo brez zakonske osnove in javnih razpisov, pri čemer imajo prednost ministri strankarski varovanci. Nenačrtovana privatizacija zdravstva tako prispeva k vse večji razgradnji zdravstvenih domov – zdravniki koncesionarji si polnijo žepe, skrb za bolnike pa je postala

pristranska. Drugič, kljub dejstvu, da je Bručan že dve leti trdo osedlan v ministrskem sedlu, doslej ni pripravil še nobenega zakona, ki bi reševal najbolj pereče probleme zdravstvenega varstva in zavarovanja. Na spletni strani ministrstva za zdravje je sicer napovedanih nekaj novih predlogov, nobeden od njih pa še ni uzrl sprejema na vladi, kaj šele, da bi bil kateri od zakonov podan v parlamentarno glasovanje. Tretjič, neukrepanje v primeru Vzajemne, saj le-ta kljub preteku zakonskega roka ni preoblikovala svojih organov skladno z novelo zakona o zdravstvenem varstvu. Zavarovalnica Vzajemna je tako prepuščena privatizaciji, s katero zavaja svoje zavarovance. Četrtič, minister Bručan nenehno zavaja javnost in manipulira s podatki o čakalnih dobah. Za reševanje te problematike ni bilo namenjenih dodatnih sredstev, kadra ali opreme, ki bi čakalne dobe sistematično zmanjšala. Petič, minister za zdravje ne skrbi za izvajanje pravilnika o merilih za oblikovanje cen zdravil, zaradi česar je nastala milijardna škoda. Nekatere cene zdravil so višje tudi za 200 odstotkov. Šestič, zavlavljanje pri nabavi operacijskih miz in koketiranje z najdražjimi ponudniki, pri čemer so škodo na lastni koži občutili bolniki. Tudi nabava nekaterih kosov opreme za zdravstvene zavode je bila občutno dražja, glede na cene v tujini. Sedmič, neurejanje področja citopatologije, kjer ni učinkovite kontrole in ustrezne zakonodaje s tega področja. Osmič, zdravstvo je zaradi nespretnega koordiniranja iz evropskih skladov izgubilo milijon evrov. Zaradi neprofesionalne strategije črpanja evropskih sredstev zahteva EU vračilo odobrenega denarja, našemu zdravstvu pa doslej še ni uspelo pridobiti niti enega samcatega evra.

Kakšna bo torej usoda zgoraj omenjenih ministrov? Bodo v hramu demokracije izglasovali nezaupnici? Glede na desničarske razmere v parlamentu in kolaboracije opozicijskih strank z največjo vladno stranko, lahko sklepamo, da vloženi interpelaciji ne bosta uspešni. V slogu novodobnega vladanja bosta ministra še naprej kršila zakone in dajala vzgled ostalim državljanom.

PARLAMENTARNI MLINČEK IN NJEGOVA PRAVICA

MARKO KRULC

V parlamentarni areni sta bili doslej uspešno vloženi le dve interpelaciji zoper posameznega ministra. Prvič so bili predlagatelji uspešni proti zunanjemu ministru LDS Zoranu Thalerju, ki je bil iz ministrske lože odstreljen maja 1996. Ista usoda je februarja 1999 doletela notranjega ministra LDS Mirka Bandlja, vzrok za nastalo situacijo pa se je skrival v aferi Vič – Holmec.

Besede indijskega misleca Adi Shankara (788–820) sem si vzel za iztočnico razmišljanja ob pogromu poslancev LDS nad dvema ministroma, ki sta doslej s svojim delom sicer zelo pozitivno zaznamovala delo vladne garniture Janeza Janše. Vendar v demokraciji je dopustno misliti tudi drugače, vprašljiva je le vest in zavest, ki odločata o Resničnem in neresničnem. In prav na tem mestu želim z mojim diskurzom pokazati na okorelost politične kulture določenih struktur, ki so še vedno zaprte v sobane, katerih vrata so obarvana rdeče, belo, črno, zeleno itd.; v tej okoreli politični kulturi šteje zgolj kompatibilnost barv, vse ostalo so nezaželeno odstopanja, ki rušijo Enotnost. V tem kontekstu je Enotnost tista trda naveza oziroma zapuščina režima, kateremu smo, vsaj na načelni ravni v 90-tih, rekli adijo.

Seči v besedo, vprašati vmes je izvorni pomen besede, ki v parlamentarni demokraciji daje možnost skupini poslancev, da od ministra oz. vlade zahteva pojasnila političnega delovanja in odgovornosti. Interpelacija je v 118. členu Ustave RS opredeljena takole:

Najmanj deset poslancev lahko sproži v državnem zboru interpelacijo o delu vlade ali posameznega ministra.

Če po razpravi o interpelaciji večina vseh poslancev izreče nezaupnico vladi ali posameznemu ministru, državni zbor vlado ali ministre razreši.

Po opravljeni razpravi o delu ministra ali vlade DZ glasuje o nezaupnici, ki mora biti izglasovana z večino glasov poslancev.

Toliko o tehnično-proceduralni formi interpelacije kot institutu demokratičnega delovanja parlamenta.

Trenutno sta v DZ aktualni dve interpelaciji, ki jih je vložila opozicija, zadevata pa delo ministra za kulturo, dr. Vaska Simonitija, in ministra za zdravje, dr. Andreja Bručana.

Dr. Vasku Simonitiju opozicija kot glavni greh očita razkorak med obljubljenim in dejanskim stanjem po sprejetju zakona o Radioteleviziji Slovenija, sledijo navedbe zlorab zakonskih določb zakona o medijih, čistke v Arhivu Republike Slovenije in še vrsto drugih očitkov, ki so v obrazložitvi zelo slabo pojasnjeni, sama interpelacija pa je zelo nestrokovno delo politične proveni-

ence, ki ji je očitno zmanjkalo pravnega in poslovnškega znanja. Dokaz pravnega neznanja je v dejstvu, da poslanci predlagajo razrešitev ministra vnaprej, brez bistvenega določila procedure, to je ministrovega odgovora na interpelacijo. Takšno ravnanje zbuja skrb, saj je med podpisniki kar nekaj doktorjev znanosti, ki jim takšno neznanje ni v ponos. Kar se tiče poslovnškega neznanja, se le-to kaže v navajanju očitkov, ki niso podkrepili z dokumenti in prepričljivimi argumenti, temveč so nanižani v obliki srednješolskega eseja, kar smeši kredibilnost parlamentarnega dela.

Dr. Andreju Bručanu je 23 poslancev LDS naprtilo nenačrtno privatizacijo, s katero povzroča razgradnjo zdravstvenih domov in dopušča nenadzorovano in nezakonito podeljevanje koncesij na področju primarnega in sekundarnega zdravstvenega varstva. Poleg tega letijo očitki tudi na čakalne vrste, na visoke cene v zdravstvu, minister naj bi bil odgovoren za klientelizem pri nabavah in privatizaciji zdravstvenega varstva in končno za domnevno neurejeno stanje kakor tudi neučinkovite kontrole na področju citopatologije.

Tudi pri teh očitkih gre za kolosalen esejističen zapis, ki ni osnovan na dejstvih, ampak na besedičenju, ki obsega 35 strani amaterskega, neprepričljivega teksta morbidne vsebine. Žal je pač tako, da restriktiven poseg v vlado oziroma v ministrsko ekipo, kar interpelacija nedvomno je, ne more in ne sme temeljiti na »ad hoc« očitkih, če jih že tako imenujemo. Gre za zelo kompleksen institut, kjer mora biti vsaka očitana poteza zelo natančno argumentirana, saj noben minister ne more samovoljno delovati mimo ekipe, katere član je, ob tem pa ga zavezuje prisega, ki jo je dal pred prevzemom svojega resorja v državnem zboru.

Moje razmišljanje je usmerjeno v brezpogojno podporo ministrov, saj so odgovorni zgolj na osnovi kršitve ustavnih in zakonskih določil. Resorji ministrstev so del vlade, ki deluje po zakonu o vladi RS. Vprašanja, s katerimi se srečujemo v večini interpelacij (tako v aktualnih dveh kakor v večini preteklih), po vsebini niso ustavne kategorije, zato bi bilo še kako preudarno za pravno stroko razmisliti o natančnejšem

formuliranju interpelacije in o morebitni dopolnitvi dikcije 118. člena Ustave RS. Gre za ministre, ki so podrejeni zakonu o vladi in torej sodijo v izvršilno vejo oblasti. Po logičnem ključu so ministri neposredno odgovorni za svoje delo predsedniku vlade, glede na prisego pa so dolžni ravnati suvereno, po lastni presoji v okviru ustave in zakonov. Trenutna situacija daje parlamentu preveč neposredno možnost za, če hočete, oviranje dela vladne ekipe, saj vsaka interpelacija zahteva odgovor ministra, ki angažira številno ekipo ljudi, tekoče delo interpeliranega ministra pa je močno ovirano, saj se energija preusmeri v sfero, ki so navadno že mimo. Če se ozremo v preteklost, lahko ugotovimo, da je doslej uspelo le malo interpelacij, torej je bilo zamenjanih zelo malo ministrov po tem ključu, kajti ko gre za koalicijske vlade, nobena članica ne tvega izgona iz koalicije zaradi glasovanja o odstranitvi »nekoga iz svojih vrst«. Ocena uspešnosti ali neuspešnosti ministra bi torej morala biti prepuščena ministrskemu predsedniku, ki bi bil edini merodajen odločati o zamenjavi. Takšno pooblastilo premierju bi tudi zagotavljalo trdnije vlade in v končni konsekvenci manj možnosti za ustvarjanje vladnih napetosti.

Če torej na kratko analiziram sam princip interpelacije posameznega ministra, je doslej v večini primerov dokazano neuspešen instrument Ustave RS, je pa uspešen za zaviranje dela vlade in parlamenta, saj se energija takoj prelije v nekakšno pralnico umazanega perila, kjer se v nastopih poslank in poslancev sliši mnogo nerelevantnih navedb in polresnic. Delo zakonodajnega telesa se dostikrat spremeni v osebna obtoževanja, kar na koncu ne prinese nič državotvornega. Ko se glasovanje opravi, nastopi trenutek resnice, nato streznitve in spoznanja, seja se zaključí in naslednji dan je nova seja. Učinek takšnega dela je torej nič, ostane le nelagodna občutka, ki s časom zbledi in odide v pozabo. Vendar vladati z občutki je nekako tako, kot loviti postrvi v Rdečem morju. Ulova ni, ker je ribič zgrešil ambient, postrvi pa nemočno plavajo v divji mrzli reki nekje na celinah. George Meredith (1828–1909) je v Tragičnem komedijantu zapisal: »V umetnosti kot v politiki bedaki motijo bolj kot mrtvi: človek se mimo njih težje prebije.«

INTERPELACIJA KOT INSTRUMENT RUŠENJA HOMOGENOSTI VLADE

JANIŠ RASIEWICZ

Samo človek, ki razločuje med Resničnim in neresničnim, čigar um je usmerjen proč od neresničnega, ki ima v sebi mirnost in sorodne vrline ter si želi osvoboditve, se smatra za kvalificiranega, da poizveduje o Brahmanu (absolutu).

Foto: Aleš Gjerkeš

Edwin Olmedo Munoz Orozco je 25-letni Kolumbijec, ki je pred nekaj več kot dvema letoma prišel v Slovenijo in ostal tukaj do danes. Kljub začetnemu kulturnemu šoku ga razlike v šolskem sistemu, medijih in političnem življenju privlačijo. Zase pravi, da je sanjač in vedno dobre volje. Da je res tako, lahko potrdijo njegovi študijski kolegi na FERI-ju, učenci na Berlitzu in še mnogo Mariborčanov, ki ga srečujejo. Tuji jeziki in potovanja so njegova strast, spregovorila pa sva o razlikah med deželo, ki se dotika Andov, in našo Slovenijo.

LEA KOLUDROVIČ IN DAŠA PURGAJ

Študij v Kolumbiji je privilegij in ne pravica!

Ne naletimo ravno pogosto na Kolumbijca na mariborskih ulicah. Tebe je sem pripeljala želja po drugačnosti. Vemo, da se Kolumbija in Slovenija razlikujeta v več aspektih. Dotakniva se najprej šolskega sistema. Je v Kolumbiji študij pravica ali le prioriteta posameznikov?

Drži kot pribito, da sta to dve popolnoma različni deželi, tako da je vse skupaj na začetku kar malo kulturni šok, a imate tukaj določene stvari veliko bolj urejene. Na prvem mestu je šolanje. Razlika v šolskih sistemih je namreč ogromna! Največja je ta, da je šolanje v Sloveniji (zaenkrat še) brezplačno, kar je čudovito! V Kolumbiji ne študirajo tisti, ki bi si to želeli, ampak tisti, ki si študij lahko privoščijo. Javna šola je iz dneva v dan dražja, privatne so le za elite, za najbogatejše. Izobrazba je pravica, ki pa si je vsak ne more privoščiti. Zato morda tudi sam vztrajam v Sloveniji. Sam sem namreč po osnovni šoli, ki traja v Kolumbiji pet let, naslednjih šest let obiskoval tehniško šolo in nadaljeval na dvoletni poklicni šoli, kjer sem študiral RTV produkcijo. Ker pa je naslednja stopnja bila predraga, sem se odločil za študij španščine na pedagoški fakulteti, kjer je bil študij veliko cenejši. Zdaj lahko študiram, kar me veseli, in to medijske komunikacije zagotovo so. Všeč mi je tudi, ker imate študentje možnost bolj odprtega mišljenja, več delate samostojno, več raziskujete ... V Kolumbiji študentje niso tako neodvisni. Zanašajo se na pomoč učiteljev. Ima-

te tudi veliko tujih profesorjev, kar naredi študij še bolj bogat. V Kolumbiji bi predavanja tujega profesorja stala celo premoženje. Veliko imate tudi možnosti za izmenjavo. V Kolumbiji je naša edina možnost AIESEC. Če sklenem misel, sem do sedaj dobil, kar sem pričakoval, sam bi si mogoče želel še več netehničnih vsebin. Ampak sem zadovoljen. S sošolci se dobro razumem. Razlika v jeziku, kulturi in letih je prepreka, ki mi ne omogoča tako dobrih odnosov s sošolci, kot bi si jih želel. Vseeno pa sem vesel, da sem tukaj, saj sem spoznal veliko prijetnih ljudi.

Mediji so ena izmed tvojih strasti, zato si bil v Kolumbiji na tem področju zelo dejaven. Si se moral pri nas temu odpovedati ali tudi v Sloveniji kaj pripravljate oz. se izražate skozi medije?

Res je, v Kolumbiji sem nekako živel za medije, vedno so me privlačili. V srednji šoli smo z nekaterimi sošolci pripravili projekt: šolski radio in čez nekaj časa nam je uspelo priti »in the air«. Kasneje sem delal pri različnih radijskih postajah. S skupino prijateljev smo ustvarjali oddajo na regionalni televiziji. Bil sem tudi reporter. Pridobil sem si neprecenljive izkušnje. Trenutno pa v medijih nisem aktiven, imam nekaj kontaktov, in to je to. Jezik je bil zaenkrat prevelika ovira za začetek. Pri organizaciji AIESEC sicer načrtujemo svojo revijo, vendar saj veste, denar je vedno problem. Danes vse stane.

Žal je tako, da je denar sveta vladar, pa vendar, kakšne so razlike med mediji pri nas in v Kolumbiji. Kako je v Kolumbiji biti novinar?

Največja razlika, ki sem jo opazil, je, da ste v Sloveniji premalo raziskovali in se vse preveč zanašate na različne agencije in PR službe. To vam je dovolj. Ni neke aktivnosti in raziskovanja. V Kolumbiji se je nujno sklicevati na več virov, da je informacija verodostojna. V Sloveniji novinarji delajo brez vsakodnevnega strahu za svoje življenje, družino ipd. Pri nas je novinarstvo eden izmed najbolj tveganih poklicev. Pa še nekaj bi rekel na tem mestu. Rad spremljam formulo in Miran Ališič, komentator Formule 1 na POP TV, neprestano govori neumnosti o dirki in o kraju, kjer se nahajajo. Nima pravega stila in šarma za komentiranje. Upam, da ga bodo zamenjali! Potem bodo nedeljski popoldnevi boljši.

Dejal si že, da je kulturni šok kar velik, ko je treba navade iz Kolumbije prenesti v majhno deželico ob Jadranskem morju. Kaj najbolj pogrešaš in česa ne maraš v Sloveniji? Smo Slovenci sploh kulturni?

Kar nas določa, kar oblikuje naše navade in značaje, je res popolnoma drugačno. Že razlika v jeziku je velika. Zvenita popolnoma drugače. Sloveščina uporablja veliko nemških in angleških besed. Veliko daste na govorjenje oziroma znanje tujih jezikov. Za vas je pomembno, da človek govori vsaj dva jezika. V Kolumbiji to sploh ni pomembno. Sem pa sam velik poliglot, vsaj trudim se biti. Slovenski jezik mi je všeč, čeprav je težak. Z malo pomoči svojih prijateljev je moj besedni zaklad vsak dan bogatejši za kakšno besedo. Razumem veliko besed iz vsakodnevnega življenja. Težava je pisati ali govoriti

v pravilnem vrstnem redu in pa seveda narečja. Kljub majhnosti države imate veliko narečij ... Mariborski naglas je lep, ampak ni priročen pri sporazumevanju z ljudmi iz drugih regij. Kar vašo kulturo naredi še bolj bogato, sta seveda vključenost v Evropsko unijo in sama geografska lega. Za mnoge od vas je zima čas zabave in smučanja. Pri nas zima pomeni tragedijo in mraz. Pri vas ljudje ne morejo živeti brez vina, pri nas brez kave. Vi se ne znate zabavati brez pijače, mi pa ne z njo. In tako dalje. Sicer ne bi rekel, da je težko živeti v drugačni kulturi. Odvisno je, kako odprti si do spoznavanja novih ljudi, koliko si se pripravljene prilagoditi ... Meni je v veselje videti različne načine kako živeti življenje. Iz Kolumbije najbolj pogrešam toplino ljudi. Kot sem že povedal, ste me Slovenci sprejeli na res poseben način, kar pa ne pomeni tudi topel. Objem je čuden veliko ljudem. Pogrešam tudi naše vreme. O moj bog, zadnja zima je bila res predolga. Tudi za mnoge od vas. Zelo zanimivo je videti, kako ste Slovenci prijazni do tujcev, med seboj pa ne. V Sloveniji ne maram arogance nekaterih ljudi, ki zase mislijo, da živijo v drugem ozračju. Najbolj žalostno je, ko opaziš, da profesorji in drugi ljudje na univerzi in na fakultetah verjamejo, da biti študent pomeni biti pod njihovo manipulacijo. To je res žalostno in študentom jemlje motivacijo. Ampak dobro, še vedno se imamo čas naučiti, kako se izogniti takšnemu obnašanju.

Islam in njegova prigradnost

Vzrok za nastanek članka tiči v eni izmed številnih Kate-dre. Tam sem zasledila kratko delo o islamu z naslovom »Na jutrovem vzhaja polmesec zeleno sijoč«, v katerem je avtor predpostavil, da sta islam in nasilje (skoraj) ne-ločljivo povezana. Na to naj bi kazala tudi sama zgodovina islama.

ANDREJA PREBIL

Sekularna identiteta?

Zadnje čase se je veliko pisalo o spornih karikaturah islamskega preroka Mohameda, o naglavnih rutah muslimank v nekaterih večjih evropskih državah, nekoč o aferi Rushdie in tako dalje. Zlahka smo opazili, da je šlo za razkorak med pojmovanjem členov v Splošni deklaraciji o človekovih pravicah, natančneje med členom o »svobodi misli, vesti in vere« in načelom »sekularizma« (tj.: ločitev države in religije), pod katerim naj bi bilo razkazovanje ali nošenje verskih simbolov in oblačil v javnih prostorih sporno in celo prepovedano. Na tem mestu imam tudi sama nekaj vprašanj: katera »pravila« naj veljajo in predvsem v kolikšni meri ali kje postaviti meje (tudi na ravni pravice o svobodi izražanja) v tem vseplošno povezanem svetu, kjer robovi izgubljajo svojo čvrstost in religije ni mogoče postaviti na stran, ko se govori o posameznikovi identiteti, tudi o evropski. Pa muslimani? European Muslims ali Muslims living in Europe? Vprašanje o identiteti muslimanov v Evropi ostaja odprto. Se

asimilirati, integrirati ali segregirati? Govoriti o islamski modernizaciji ali modernizaciji islama? Čigava interpretacija islamskih svetih tekstov bo prevladala? Progresivna ali tradicionalna? To so področja, ki bodo v prihodnosti potrebovala (še) večjo akademsko, politično in kulturno pozornost. Seveda se s tem ustvarja nemir in neravnotežje na evropskih tleh, toda ... Vsekakor ne gre misliti, da je islam kot religija nasilna. Cilj Unije je med drugim krepitev miru in njeno geslo se glasi: »Združena v raznolikosti«. Prav na to dvojje se ne bi smelo pozabiti, ko nam pred očmi plešejo medijske (enostranske in izkrivljene) podobe o islamu in muslimanih.

Čigav islam?

Naj priznam, da sem morda tako kot mnogi na mah prebrala Koran, še preden sem karkoli vedela o islamu.

Čigava interpretacija islamskih svetih tekstov bo prevladala? Progresivna ali tradicionalna? To so področja, ki bodo v prihodnosti potrebovala (še) večjo akademsko, politično in kulturno pozornost.

In čez mesece in leta spremenila sliko. Ko sem posegla po drugih islamskih avtorjih, brala članke in govorila z muslimani iz Jordanije. Zavedam se, da ni mogoče govoriti o »popolnem razumevanju«, »popolni interpretaciji« nekega dela, toda zdi se mi, da so mi hadisi, Koran in delno poznavanje Mohamedovega življenja bližje kot nekdanji. Vsaj v tem smislu, da slutim, da se je skozi zgodovino izvršilo veliko dogodkov, ki so vplivali na oblikovanje islama kot religije in kot načina življenja. Mohamed ibn Abdalah je bil navsezadnje človek, ki je deloval v določenih okoliščinah, prijateljaval, sklepal sporazume in se vojskoval z določenimi plemeni, ljudmi, ter na koncu človek, ki je dobro poznal človeško dušo. Bil je eden redkih mož, ki

so svet obrnili na glavo. Zato torej ne moremo enostavno reči, da je islam nasilna religija; saj tudi ni preprosta podoba ustanovitelja islama niti islama njegovih duhovnih dedičev. Nobena religija namreč ni povsem mitotvorna ali povsem nasilna. S pogledi iz samo enega zornega kota se

bi bila povezana z družbenim okoljem. To velja tudi za islam. Potem je mogoče sklepati, da islam ni nasilen sam po sebi, ampak je (bil) takšen zaradi spleta okoliščin. Do njega lahko pripeljejo tako verski kot družbeni vzroki. Islamsko nasilje je tako torej zgodovinsko pogojeno in zato prigodno in ne neizogibno. Če na hitro pogledamo iransko zgodovino: stoletje in pol družbenih sprememb, prepletenost mul in bazarja, varuhov revolucije, šah in Homeini se je končalo z »govorico, ki svoje nasilje utemeljuje samo z islamom«. To postavljanje islama v prvi plan ustvarja vtis, kakor da je mogoče to nasilje zvesti le na ta vir. V Koranu, na primer, lahko zasledimo upravičeno uporabo nasilja in hkrati verze, ki nasilju niso naklonjeni. Ves svet je dualen; zato ima tudi islam svoj »zli pol«, s katerim je treba računati, ga razkrivati in tako onemogočiti, da bi preplaval tisti svoj drugi pol, ki je ustvaril islamsko civilizacijo in z njo obogatil človeštvo. Napetosti in razkoli v pogledih na vero, kulturo in način življenja bodo vedno bile. Od nas je odvisno, kako bomo z njimi ravnali: jih gladili ali krepili? Nagib ladje na eno ali drugo stran ne pomeni, da bo nekdo ostal na suhem, drug pa potonil. Predvsem se je najprej potrebno vprašati, kdo je tisti, ki jo nagiba. In nato, kdo zna plavati v nemirnih vodah tega stoletja. Voda – znanilka duhovnih preobrazb ...

pač ne približamo resnici o tej religiji, temveč prej nevarni subjektivnosti, ki onemogoča vzpostavitev sožitja, sodelovanja in dialoga med civilizacijami. Poleg tega bi veliko zmede lahko nastalo že samo s tem, če bi se začela spraševati, kaj je islam. Kaj mislimo s tem, ko govorimo o islamu? Imamo v mislih teroriste, Iračane, Palestince, Bošnjake, sunite, šiite, vahabite, Koran, suno, hadise, šarijo, šole, kot so hanafi, maliki?

Povezanost razmer in idej

Naj poudarim še enkrat: dogme, teorije vplivajo na življenje ljudi, a velja tudi obratno. Razmere pogosto ustvarjajo, vsaj delno, ideje. Ni zgodovine dejstev, ki bi bila ločena od misli, pa tudi zgodovine misli ni, ki ne

Literatura:

Ocvirk, Drago (2005): Neizbežnost ali prigodnost islamskega nasilja? Primer šiitov dvanaestnikov. V: Bogoslovni vestnik (let. 65);

Pašić, Ahmed (2005): Islam in moderni zahod: primerjalna študija integracije islamskih skupnosti v moderne zahodne družbe (magistrsko delo). Ljubljana: Fakulteta za družbene vede;

Rodinson, Maxime (2005): Mohamed. Ljubljana: Družina; Urad za uradne publikacije Evropskih skupnosti (2005): Pogodba o Ustavi za Evropo. Belgija.

ALIVESTE...

Življenje Sadama Huseina

- 1937: Sadam Husein se je rodil 28. aprila v Tikritu, severno od Bagdada. Odrašča brez očeta.
- 1957: Sadam se pridruži podtalni socialistični stranki Baas.
- 1958: Zaradi umora svojega sva-ka, komunista, preživi šest mesecev v zaporu.
- 1959: Zaradi sodelovanja pri poskusu atentata na predsednika ranjen v nogo. Pobegne iz države.
- 1963: Po študiju v Egiptu se vrne v Irak. Oktobra istega leta ga znova aretirajo zaradi poskusa zrušitve oblasti. Iz zapora pobegne leta 1967.
- 1968: Stranka Baas in vojaški častniki strmoglavijo vladajoči režim. Sadam postane namestnik generalnega sekretarja stranke. Predsednik postane Ahmed Hassan al-Bakr, njegov bratranec.
- 1969: Postane podpredsednik revolucionarnega sveta, najvišjega organa oblasti v državi.
- 1979: Po odstopu al Bakra Sadam Husein postane predsednik in zaradi izdajstva takoj da ubiti 21 članov vladajoče stranke Baas.
- 1980: Začne vojno z Iranom, ki traja osem let.
- 1988: Proti Kurdom v mestu Halabja uporabi kemijsko orožje in ubije približno 5.000 ljudi.
- 1990: Sadam izvrši invazijo na Kuvajt. Koalicija, ki jo vodijo ZDA, vstopi v zalivsko vojno in po sedmih mesecih vojne Irak sprejme začasno prekinitev ognja.
- 1991: Krvavo zatre upor šiitov na jugu in Kurdiv na severu države.
- 2003, marec: Zaradi neupoštevanja resolucije Varnostnega sveta ZN, ki od Iraka zahteva razorožitev kemijskega orožja in sodelovanje z inšpektorji ZN, ZDA s koalicijo držav napadejo Irak.
- 2003, julij: Ameriška vojska v Mosuliu na severu Iraka ubije Sadamova sinova, Qusaia in Odaia.
- 2003, december: V bližini mesta Tikrit ujamejo Sadama Huseina, ki se skriva v podzemeljski luknji.
- 2006, november: Sadam je obsodjen na smrt z obešanjem zaradi zločina proti človeštvu.

Kolateralna

Iraška vojna dan za dnem zahteva vse več žrtev. Ena izmed njenih zadnjih žrtev je nekdanji iraški diktator Sadam Husein, ki ga je posebno iraško sodišče obsodilo na smrt z obešanjem. Veliko bolj nedolžne od nekdanjega diktatorja so civilne žrtve. Od začetka vojne bi naj umrlo že 655.000 iraških civilistov. Zadnja politična žrtev iraške vojne pa so republikanci, ki so na ameriških kongresnih volitvah izgubili.

ALEŠ KUSTEC

Obsodba Sadama Huseina

Sadam Husein, ki je do ameriške invazije leta 2003 s trdo roko vladal Iraku 24 let, je bil 5. novembra pred posebnim iraškim sodiščem obsodjen na smrt z obešanjem zaradi pokola 148 šiitov v vasi Dudžail leta 1982. V tem kraju je bil Husein leta 1982 tarča poskusa atentata, maščeval pa se je s pobojem vseh prebivalcev. Vidno pretreseni Husein je obsodbo pospremil z vzkliki: »Alah je velik! Naj živi iraški narod! Dol z izdajalci in okupatorji!« Husein je že prej izrazil željo, da bi ob smrtni obsodbi bil raje usmrčen pod strelskim vodom kot z obešanjem. Zaradi pritožbe Huseinovih odvetnikov se lahko morebitna izvršitev kazni zavleče tudi za nekaj mesecev, saj časovni rok pritožbenega postopka ni določen. Mednarodni pravni strokovnjaki opozarjajo, da bi morali z izvedbo kazni počakati do razglasitve sodbe na drugem sojenju. Proti Huseinu namreč poteka ločen proces, ki ga obtožuje genocida v letih 1987 in 1988 med množičnim prisilnim preseljevanjem Kurdiv na severu Iraka. Pri tem je bilo opustošenih okoli 3.000 vasi in ubitih najmanj 10.000 Kurdiv.

Ameriški predsednik George Bush je obsodbo Huseina označil kot pomemben mejnik za mlado iraško demokracijo. Evropski voditelji se s smrtno obsodbo niso strinjali, čeprav Huseinu priznavajo krivdo. Svet Evrope je tako v odzivu na obsodbo dejal, da je smrtna obsodba nevarno sporočilo regiji, saj bo nov Irak temeljil na maščevanju in ne na spoštovanju človekovih vrednot. Strokovnjaki za islam opozarjajo, da bi izvršitev kazni Huseina povzdignila v mučenca. Človekoljubne organizacije, načel-

lu z Amnesty International, pa dvomijo v poštenost sojenja. Opozarjajo na neustrezno varovanje obrambe, saj so tri odvetnike, ki so pomagali pri obrambi Huseina, ubili. Težko je oporekati tudi političnemu vmešavanju v sodni proces, saj je do objave sodbe prišlo ravno pred ameriški kongresnimi volitvami. Sodni proces tudi ni dosegel svojega namena. Predstavljal bi naj proces sprave in pravičnosti, a je proces, namesto da bi Iračane združil, povzročil še večji razkol v državi. Medtem ko so šiiti z veseljem pozdravljali obsodbo, so suniti obsodbo sprejeli kritično.

Sadam Husein – ameriški zaveznik

Največji paradoks ameriškega pozdravljanja Huseinove obsodbe je, da je le-ta v 80-ih letih prejšnjega stoletja veljal za ameriškega zaveznika na Bližnjem vohodu. Po islamski revoluciji v Iranu so ZDA potrebovale zaveznika, ki se bo zoperstavil Iranu. Da bi okrepil diplomatske stike z Irakom, je Ronald Reagan za posebnega odposlanca v Bagdad leta 1983 poslal zdaj že nekdanjega obrambnega ministra Donalda Rumsfelda. Leta 1980 je Irak napadel Iran. Irak je s tem ščitil ameriške arabske zaveznike, predvsem Saudsko Arabijo in Egipt, pred duhom islamske revolucije, ki ga je Iran želel razširiti na vso regij. ZDA so Iraku poleg raketne tehnologije dobavljali tudi kemične strupe. Orožje za množično uničevanje, zaradi katerega so ZDA s koalicijo napadle Irak, so Iraku v 80-ih letih dobavljale prav ZDA. Leta 1988 je Husein kemično orožje uporabil proti Kurdom v mestu Halabja in pri tem ubil približno 5.000 ljudi. Leta 1989 pa je John Kelly z ameriškega zunanjega ministr-

stva med srečanjem z Huseinom v Bagdadu izjavil: »Vi ste zgled in nekakšen motor zmernosti v regiji!« Težko je verjeti, da Američani takrat ne bi vedeli za genocid nad Kurdi, ki ga je izvršil Husein. Ko je leta 1990 Husein ogrozil ameriške interese na Bližnjem vohodu z invazijo na Kuvajt, se je zavezništvo končalo.

Razmere v Iraku

Nekdanji vodja inšpektorjev ZN za orožje v Iraku Hans Blix je ameriško posredovanje v Iraku označil za popoln neuspeh, saj je zaradi njega država še v slabšem stanju, kot je bila v času diktature nekdanjega predsednika Sadama Huseina. Neodvisni ameriški in iraški raziskovalci so v poročilu, objavljenem v britanskem časniku The Lancet oktobra 2006, ocenili, da je od začetka vojne umrlo 655.000 iraških civilistov. Po poročilu se je od začetka vojne smrtnost v Iraku povečala za skoraj trikrat. Uradno Američani ne štejejo smrtnih žrtev med iraškimi civilisti. Zanima jih zgolj število smrtnih žrtev med ameriški vojniki. Do sedaj je v Iraku umrlo dobrih 2800 ameriških vojakov, toliko kot v terorističnem napadu na New York. Zaradi vojne je veliko ljudi ostalo

škoda v Iraku

brez strehe nad glavo. Po poročilu visokega komisariata ZN za begunce je svoje domove od začetka vojne zapustilo že več kot 750.000 Irčanov.

Skoraj štiri leta je že od začetka vojne. Tri leta in pol je minilo, odkar je Bush na letalonosilki USS Abraham Lincoln zmagoslavno razglasil konec večjih spopadov. Ameriška vojska pa je še vedno v brezizhodnem položaju. Umika ameriške vojske se ne da napovedati, saj iraška vojska sama še zdaleč ni sposobna zagotoviti varnosti. Nasilje se stopnjuje, saj število smrtnih žrtev strmo narašča. Meseca oktobra je umrlo 105 ameriških vojakov. To je četrty najbolj krvavi mesec za Američane. V času meseca ramadana, ki se je letos začel 29. septembra, pa se je nasilje povečalo za več kot 20 odstotkov. Življenje v Iraku namesto iraške vlade narekujejo sunitski uporniki in šiitske milice. Sektaško nasilje je vedno bolj brutalno in krvavo. Razkol med večinskim šiitskim prebivalstvom (60–65 %) in sunitskim prebivalstvom (32–37 %) se nezadržno stopnjuje. Nasilje v Iraku se približuje državljanski vojni. O tem je v tajni depeši svojo vlado opozarjal tudi odhajajoči veleposlanik Velike Britanije v Iraku William Patey. Razpad Iraka na tri dele: severni kurd-

ski, osrednji sunitski in južni šiitski se zdi neizbežen. Posledično je življenje v Iraku izredno težko. Zaradi sektaškega nasilja in kriminala ljudje vsakič, ko zapustijo svoje domove, tvegajo svoje življenje. Umori in ugrabitve so postali del vsakdana. Veliko ljudi je zaradi tega prenehalo hoditi v službo. Brezposelnost je več kot 30-odstotna. Zaradi primanjkljaja električne energije so izpadi elektrike vsakdanji pojav. Naftna črpališča komajda delujejo. Bencin se je od začetka ameriške invazije podražil za 12-krat. Preživetje številnih Irčanov pa je še vedno odvisno od bonov za hrano.

Politična odgovornost

Velika večina državljanov Španije, Italije, Velike Britanije je bila proti sodelovanju njihove države v iraški vojni. Po volitvah se je oblast zamenjala tako v Španiji kot Italiji. Tony Blair je zaradi lažnega vstopa v iraško vojno izgubil podporo v lastni stranki ter napovedal predčasni odstop. Še najbolj so se o iraški vojni s svojim predsednikom strinjali Američani. Po slabih štirih letih neuspele vojne in številnih ameriških žrtvah pa je podpora iraški vojni začela upadati. Kar dve tretjini Američanov meni, da je Busheva stra-

tegija v Iraku napačna. 7. novembra so v ZDA potekale ameriške kongresne volitve. Glavna predvolilna tema je bil Irak, kjer je Busheva administracija doživela največ kritik. Ameriški kongres je za vojno v Iraku do sedaj namenil 380 milijard ameriških dolarjev. Za primerjavo: od leta 2003 do 2008 bodo ZDA namenile velikodušnih 15 milijard ameriških dolarjev za globalni boj proti AIDS-u. Po pričakovanju so na volitvah zmagali demokrati, ki so prvič po letu 1994 dobili večino v obeh domovih ameriškega kongresa. Demokrati bodo z večino v obeh domovih Bushu močno zagrenili zadnji dve leti predsedovanja, saj jim večina v kongresu omogoča vodenje odborov,

kjer lahko na zaslišanje pokličejo člane Busheve administracije in jih sprašujejo o spornih političnih odločitvah. Prva žrtev slabega volilnega rezultata republikancev pa je eden izmed glavnih strategov napada na Irak, obrambni minister Donald Rumsfeld, ki je po volitvah odstopil s položaja.

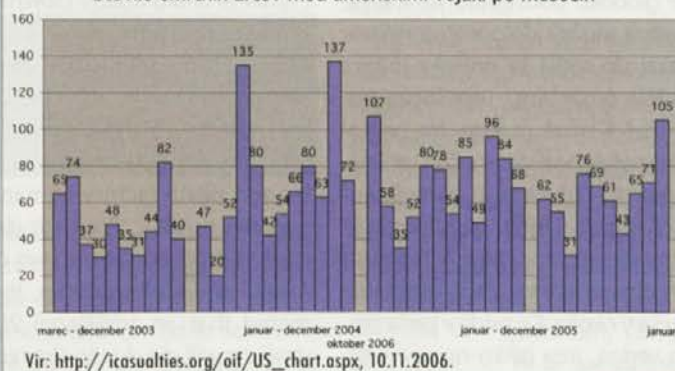
Sadam Husein je bil za svoje zločine obsojen. Vladajoče stranke so zaradi neupoštevanja volje ljudstva glede napada na Irak izgubile na volitvah. Kdo pa bo odgovarjal za 655.000 mrtvih Irčanov? Nihče. Za Američane, ki ne štejejo iraških žrtev, je to zgolj kolateralna škoda v boju proti terorizmu in izgraditvi »demokracije« Iraka.

ŠTEVILO ŽRTEV

Od začetka vojne je umrlo 655.000 iraških civilistov

Skupina ameriških in iraških raziskovalcev je v poročilu, objavljenem v britanskem časniku The Lancet oktobra 2006, ocenila, da je od invazije koalicijskih sil v Iraku umrlo 655.000 ljudi oziroma eden na 40 prebivalcev. Od začetka vojne je umrlo že 7 % iraške moške populacije. Raziskavo je izvedlo deset iraških zdravnikov iz Mustansiriya Univerze v Bagdadu med 20. majem in 10. julijem 2006. Raziskavo so nadzirali raziskovalci iz John Hopkins Univerze v Bloombergu v ZDA. Iraški raziskovalci so obiskali 1849 naključno izbranih gospodinjstev, ki so povprečno imele sedem članov. V vsakem gospodinjstvu so izprašali eno osebo o številu umrlih 14 mesecev pred začetkom vojne in v obdobju po njej. Večina ljudi je smrt potrdila s smrtnim listom. 601.000 ljudi je umrlo zaradi nasilja, medtem ko so ostali podlegli boleznim in drugim vzrokom. Eno leto pred invazijo je bila smrtnost v Iraku 5,5 umrlega na 1000 prebivalcev. Po invaziji pa je smrtnost narasla na 13,3 umrlega na 1000 prebivalcev. Med junijem 2005 in junijem 2006 se je smrtnost povzpela na neverjetnih 19,8 ‰. 31 % smrtnih žrtev so pripisali koalicijskim silam. Največji vzrok smrti so strelne rane (56 %), s 13 % sledijo eksplozije avtomobilov. Število umrlih je 10-krat večje kot jih navaja angleška raziskovalna skupina Iraq Body Count, ki omenja od 47.000 do 52.000 umrlih civilistov od začetka vojne. George Bush pa je v svojem govoru 12. decembra označil, da je od začetka vojne umrlo 30.000 civilistov.

Število smrtnih žrtev med ameriški vojniki po mesecih

Nuklearna, radioaktivni odpadki

Zakaj nihče predvidenim žrtvam ne pove, da bodo nuklearna in odlagališča radioaktivnih odpadkov ostali za večne čase? Da bo incidenca rakastih obolenj strmo narasla (javne statistike bodo seveda trdile nasprotno)! Da bo veliko novorojenih otrok gluhih, slepih, pohabljenih ...

DR. ANTON IVANČIČ

Grobarji prihodnosti

Ključni problem pri obratovanju jedrskih elektrarn, inštitutov, povezanih z jedrskimi raziskavami, in raziskav, ki uporabljajo radioaktivne materiale, so radioaktivni odpadki (RO). Ti so trajni in z vidika kratkosti človekovega življenja praktično neuničljiv vir radiacije. Radiacija med vsemi mutagensi najbolj učinkovito »pohablja« DNK. Problem radioaktivnih odpadkov je aktualen že več kot pol stoletja in se »rešuje« v glavnem zelo podobno v večini držav, ne glede na to, ali so diktature ali demokracije. V diktaturah je to verjetno malo enostavneje. Lahko se izda dekret o ustanovitvi deponije RO, ki je obenem tudi ukaz. Lahko pa se ti odpadki odlagajo tajno (predvsem ponoči), kot se je to dogajalo, čeprav tajijo, tudi v Sloveniji v osemdesetih, na relaciji D. S. – G. in še kje ... V demokracijah je potrebno za odpadke poskrbeti bolj »zvito«, tako da se javnost ne razburi. Potrebno je »utišati« nasprotnike (tudi mene) in spremeniti javno mnenje, za kar se v Sloveniji uporablja ciničen izraz »ozaveščanje javnosti«.

Po 60. letih prejšnjega stoletja se je na svetu nakopičilo več kot 200.000 ton porabljenega goriva v 400 reaktorjih v 30 državah in vsako leto se nakopiči dodatnih 10.000 ton. Večina držav z jedrskimi odpadki meni, da je globoko podzemno shranjevanje edina možna dolgoročna rešitev. In zakaj do sedaj še nobena država ni uspela organizirati uspešnega odlagališča? Glavna razloga sta geološka kompleksnost in močna politična opozicija (Edwards R., *New Scientist*, 27 March, 1999). Jaz bi dodal še izredno visoko ceno. Ključni problem podzemnega odlaganja je razširjanje radiacije v okolje. Če pride v prehrabeno verigo, ima lahko nepredvidljive posledice. Nekateri elementi ima-

jo razpolovni čas do sto tisoč let, to pa pomeni, da bo nuklearna kontaminacija postala permanentna in skoraj povsem ne-reverzibilna (Tengelsen W., *Sea Technology*, May 1995).

Ne želim komentirati teh podatkov. Na začetku, ko sem jih pregledoval, sem imel občutek, da je v njih malo pretiravanja, toda pozneje sem videl, da niso daleč od stvarnosti. Tudi če ta razpolovni čas skrajšamo na petino, je še vedno strašno dolg. Brez pretiravanja lahko zaključimo, da je v čistosti uporabe jedrske energije veliko umazanije. Čeprav izgleda, da etične norme v današnji družbi izgubljajo veljavo, nam moralna vest narekuje, da moramo postaviti skrb za prihajajočo generacijo pred trenutno ugodje. Zamislimo se nad tistimi, ki se bodo rodili slepi, gluhi, pohabljeni ...

V Veliki Britaniji planirajo deponije na globini 500 metrov (1640 ft) (<http://news.bbc.co.uk/1/hi/sci/tech/5231530.stm> (9. avgust 2006)). Na seznamu imajo kar nekaj lokacij, vendar pa se tudi tam soočajo z velikim nasprotovanjem lokalnega prebivalstva. Ali bodo uspeli prepričati ljudi? Nekateri pedantni znanstveniki zahtevajo izdelavo odlagališč, ki bi bila varna nekaj stotisočletij, dokler se bo radioaktivnost zadržala.

Death factories and nuclear aristocracy

Poseben problem so rudniki urana. Primer je lahko Roxby Downs (<http://www.sea-us.org.au/roxby/ps-sapubinq.html>) in rastoče deponije, ki nastajajo okoli. »Roxby Downs, the mine with the worlds biggest uranium deposits, may well be the biggest death factory humans have ever designed ... For each day that mining proceeds at the two current Australian uranium mines, it is estimated that an additional 200 Australians will die due to the radiation cancer.« Brez komentarja!

Pritlikava koruza; genialna pridobitev radiacije.

Foto: Anton Ivančič

Zanimive so razprave, ki sta jih objavila J. W. Storm van Leeuwen in P. Smith. Ta dva zelo izkušena strokovnjaka sta, kot izgleda, trn v peti »nuklearni aristokraciji«. Propagatorji jedrske energije omenjajo dve ključni prednosti: trajnost in zanemarljiva emisija CO₂. Nobeden vir energije, ki se koplje v zemeljskih plasteh, ne more biti neizčrpen. Glede CO₂ je res, da ga jedrske elektrarne sproščajo razmeroma malo v atmosfero, če jih primerjamo z elektrarnami na fosilna goriva, toda le dokler je na razpolago bogata uranova ruda. V sto letih (verjetno pa tudi že prej) naj bi bila nahajališča koncentrirane uranove rude izčrpana in takrat bodo neobhodni dodatni in energetsko

zahtevni postopki (verjetno podobni tistim, ki jih občasno vidimo na televizijskih posnetkih iz Irana). Od zagovornikov nihče ne omenja izpustov CO₂ in drugih neprimerno bolj škodljivih snovi pri predelavi in/ali bogatenju jedrskega goriva. Običajno si ljudje mislijo, da so rudniki in procesing urana daleč od nas ... Kaj za to, če tam daleč v Avstraliji kakšen uvožen delavec iz Azije ali pa staroselec zaradi tega »kiha«! Glavno, da je nam dobro! Kje imamo vest?

Glede na vse več protestov bodo morali izkoriščevalci rudnikov urana slej ko prej poskrbeti za sprejemljivejšo varnost delavcev (in jim priskrbeti polno pokojnino po osmih letih delovne dobe) ter varno shranjevanje jalovine in raznih nus proizvodov (se-

in dežela počasnega hiranja

daj se jalovina deponira v glavnem ob rudnikih, nekateri pa jo uporabljajo celo v gradbeništvu). Takrat bo gorivo za jedrske elektrarne postalo nesprejemljivo drago.

»Svetla« prihodnost ob nuklearnih smetiščih

Propaganda nuklearne aristokracije je vsekakor uspešna, saj ima na razpolago neomejen kapital. Ima moč postavljati in zamenjavati ministre, župane in še koga. Tu se nekaterih stvari, povezanih z zadnjimi županskimi volitvami, bojim omeniti. Ve se, da se lokalne skupnosti, ki so izbrane za žrtev, ne morejo boriti proti mednarodnemu nuklearnemu lobiju (lobi = legalna, velikopotezna in najbolj pokvarjena oblika korupcije). Dobro plačani mojstri hibridizacije laži z resnico in pranja možganov odlično opravljajo svoje delo. Eden, ki je neverjetno navdušen nad gradnjo odlagališča (tam verjetno vidi edino možnost za zaposlitev svojih heroiniziranih otrok), mi je ne dolgo tega rekel, da bomo s tem končno dobili denar za zamenjavo azbestnih cevi, po katerih nam pri teka pitna voda že več kot dvajset let; pa tudi kanalizacija bo končno urejena in mnogim ne bo več potrebno po tajno spuščati odpadne vode v potoke.

Zakaj nihče odkrito ne razgrne dejstev? Kje so natančni načrti odlagališč? Članki v nekaterih lokalnih medijih so polni pavšalnih shem, ki spominjajo na tiste iz kursa za kaplarje, ni pa nič dorečenega. V avgustovskem Posavskem obzorniku piše, da bodo za pripravo študije o odlagališču RO med drugim merili tudi hitrost in smer vetra. Če bi to prebral g. René Descartes (1596–1630), nedvomno eden največjih mojstrov logičnega razmišljanja, bi verjetno sklepal, da bodo odpadki raztreseni po površini ali pa bodo viseli v vrečah na drevesih.

V 21. stoletju bi morali manj lagati!

Zakaj nihče predvidenim žrtvam ne pove, da odlagališče RO verjetno nikoli ne bo zaključeno. Da bodo postali finančno odvisni od njega! Da se bo mladina izselila! Da bo incidenca rakastih obolenj strmo narasla (javne statistike bodo seveda trdi-

le nasprotno). Da bo veliko novorojenih otrok pohabljenih. Da bo sevanje ostalo za večne čase ... Da trajno varno odlagališče RO sploh ni možno ... Da bo morda udeležen tudi tuj privatni kapital. Morda tudi sumljivega izvora, saj so aktivnosti okoli odlaganja RO odpadkov zelo donosen posel!

Nihče jim ne pove, da bodo nekateri RO verjetno »po pomoti« tudi visoko radioaktivni v odlagališčih, ki niso zanje predvidena. Komu bo dovoljeno preverjati stopnjo radiacije? Kdo jim bo odkrito povedal, da bodo nji-

V avgustovskem Posavskem obzorniku piše, da bodo za pripravo študije o odlagališču RO med drugim merili tudi hitrost in smer vetra.

hovi kmetijski pridelki na trgu za vselej razvrednoteni? Kmečkega in ostalih oblik podeželskega turizma na tistem območju ne bo nikoli več. Ali bodo tam letovali župani? Resorni ministri? Morda slovenska nuklearna aristokracija? Ne, oni bodo verjetno šli na Florido ali Havaje. Kaj bo, ko bodo radioaktivne substance prodrle v podtalnico? Če bodo ti odpadki ostali nevarni 200.000 let, se bo to enkrat prav gotovo zgodilo (verjetno prej kot v 50 letih).

Ali si lahko umsko zdrav človek želi nuklearnih smeti?

Radioaktivnih odpadkov je vse več in vse skupaj predstavlja nerešljiv problem. Nekateri države jih v svoji hinavščini izvažajo v tretji svet. Tudi tu se nekaterih stvari bojim omeniti. V nekaterih državah je verjetno potrebno le podkupiti denarja žel-

Nuklearke so večni spomeniki človeški omejenosti in aroganci. V »čistosti« uporabe jedrske energije veliko umazanije in morda celo ...

ne lokalne oblastnike in odpadke lahko ... Toda odlaganje na tujem ni rešitev, saj je še bolj nemoralno kot doma.

Če so odlagališča res tako varna, kot se trdi v propagandi, zakaj ne bi

bila v Ljubljani ali Mariboru? Kakšna hinavščina! Tam je veliko vnetih zagovornikov jedrske energije ter usposobljenih inštitutov in bi lahko celotno problematiko proučevali brez potnih nalogov – kar iz balkonov svojih skromnih stanovanj. Propagatorji izkoriščanja jedrske energije in radioaktivnih snovi bi morali najprej zanesljivo rešiti problem RO. Plitvo zakopavanje (za kar večkrat uporabljajo zavajajoč izraz »vkopani silosi«) in druga površinska ali »pol-površinska« odlagališča so absurd. Tudi 500 metrov globoki bunkerji niso varni in se jih v

Evropi branijo. Izgleda pa, da so na meji ekonomske rentabilnosti. Globlji bi pomenili dodatne stroške ter komplikacije in elektrika iz nukleark ne bi več prinašala toliko »hudičevega blata« oz. denarja.

Rešitve so, toda zelo drage

Najprej bo potrebno popraviti to, kar so zagrešili sedanji planerji odlagališč. Vsekakor bo treba razpustiti slovensko Agencijo za RO, saj so ljudje do nje nezaupljivi, nekateri jo primerjajo celo z ... Nova, nekompromitirana, neobremenjena in strokovno usposobljena skupina bo morala gledati na varnost in ne na ekonomičnost. Imela bo trdo delo in bo morala proučiti celotno problematiko bolj natančno. Literature je veliko, čeprav je velik del pisan s čudnimi nameni. Globinska odlagališča bodo najverjetneje postala real-

nost. Na osnovi podatkov iz literature ter svojega skromnega znanja radiacijske biologije, genetike, matematike in logike (v redno šolo sem hodil le 24 let) sem zaključil, da bi morali postaviti odlagališča za niz-

ko in srednje radioaktivne odpadke vsaj tisoč petsto (1500) metrov globoko, za visoko RO pa vsaj tri tisoč (3000) metrov, pod predpostavko, da so bunkerji čvrsti ter nepropustni in da je pakiranje odpadkov pravilno ter da je območje sezmično neaktivno, smer in moč vetra pa se lahko ignorira. Ali je pri nas sploh kdo sposoben graditi takšno odlagališče? Tudi ta način ne bo varen, toda varen bo neprimerno bolj kot tisti, ki ga predlagajo slovenski nuklearni oligarhi. Ljudem v radiusu vsaj 10 km okoli bo treba dati solidno doživljenjsko rento, kmetom pa odgovarjajočo odškodnino za razvrednotenje njihove zemlje. Kdo bo kupoval kmetijske pridelke iz okolice odlagališč, tudi če bodo povsem zdravi? Psihološke komponente ne bo možno eliminirati. Vse to bo treba vštet v ceno elektrike iz nukleark(e). Jasno je, da bo takšna elektrika postala zelo zelo draga, toda če si takšne elektrike želimo, jo pač plačajmo.

Dolina hiranja

In kaj se bo zgodilo? Končna »rešitev« bo verjetno plitvo odlagališče ob sedanji JE. Čez kakšno stoletje bodo to sevajočo svinjarijo, ob preklinjanju prednikov, verjetno morali prestaviti na globino, ki sem jo predlagal. Velik del okoliškega prebivalstva ima nekoga, ki je zaposlen v elektrarni, ki bo verjetno po svoji »dolžnosti« podpiral »sožitje« RO z ljudmi in naravo. Krško je postalo že preveč odvisno od JE. Poleg gostiln je to verjetno najpomembnejši vir dohodkov za razpisno občino. Tako bodo nuklearni aristokrati in/ali oligarhi zgradili verjetno še eno nuklearko, pa še eno ... In nekdanjo Brežiško-Krško kotlino iznakazili do kraja ter jo spremenili v Dolino počasnega hiranja.

Zahtevajmo, da se pred odobritvijo gradnje nove nuklearke in odlagališča RO zagotovijo vsa sredstva za gradnjo še ene nove, sodobne bolnice (z veliko kapaciteto) za bolnike z rakom. Kdo vam zagotavlja, da tudi vi, ki ste na odgovornih mestih, ne boste v njej končali svoje zgrešene življenjske poti. Ne identificirajte se z ljudstvom, če mislite biti njegov ...! Tu se gre za tisočletja vnaprej.

Ne pustimo, da našim otrokom

Spet je je zgodilo! Svetovna konferenca prehranskih skupnosti po imenu Terra Madre, namreč. Letos drugič zapored. Ponovno je Slow Foodu oziroma Fundaciji Terra Madre uspelo na enem mestu zbrati 5000 majhnih pridelovalcev in predelovalcev hrane, ribičev, čebelarjev ter drugih umetnikov, ki delajo v naravi in z njo. Letos se nam je pridružilo tudi 1200 svetovno znanih kuharjev – ljudi, ki velikokrat poskrbijo za povezavo med kmeti in potrošniki.

MATJAŽ TURINEK

Kaj naredi dogodek, kot je Terra Madre oziroma Mati Zemlja, tako zelo pomemben in edinstven? Je to mar dejstvo, da se na konferenci srečajo preprosti ljudje, ki nimajo velikih šol, nazivov ter položajev? Ali mogoče pestrost kultur in narodnosti naredi Terra Madre tako poseben dogodek? Odlična hrana? Salone del Gusto, ki poteka istočasno? Sporočilo, ki ga predstavniki majhnih, preprostih ljudi posredujejo celemu svetu? Mislim, da je mešanica vseh teh dejstev ter samo

enem mestu, da si izmenjajo izkušnje ter se pogovarjajo o nečem tako vsakdanjem, kot je hrana. Mar ni to zapravljanje časa in denarja? Hrano se kupi v supermarketu (saj v Mariboru rastejo kot gobe po dežju) – kadarkoli v letu dobiš karkoli si zaželiš. Kaj je že tradicionalna slovenska hrana? S čim so (smo) se pa prehranjevali pred še ne tako davnim? Kako že sploh izgleda dandanes kmetija in v kateri zemlji zraste moja hrana?

Mnogim ljudem ta vprašanja predstavljajo pretirano skrb za ne-

Kar se namreč dogaja po vsem svetu, je to, da multinacionalke (kjer prednjači Monsanto) vedno bolj agresivno promovirajo GSO-je, kmete pa spravljajo na rob obupa.

vzdušje, ki se ustvari na prizorišču, povod za uspeh ter pomembnost tega dogodka.

Sam sem se udeležil Terra Madre kot zastopnik prehranske skupnosti ekoloških kmetov iz SV Slovenije, saj imajo starši doma ekološko/biodinamično kmetijo. Očitno smo ustrezali profilu, ki ga Slow Food podpira in zagovarja, saj so nas po poslani prijavi sprejeli kot eno izmed 1600 udeležencev prehranskih skupnosti iz vsega sveta. Na barvitost in pestrost udeležencev postaneš pozoren že pri vходу prvi dan. Parkirišče pred halo za drsanje, ki je bila zgrajena za zimske olimpijske igre leta 2006 v Torinu (Oval Lingotto), je bilo nabito polno z avtobusi, ki so pripeljali delegate iz vseh vetrov.

Mogoče si kdo izmed vas zdaj misli, zakaj je sploh pomembno, da se preprosti ljudje dobijo na

kaj, kar nas pač drži pri življenju – saj to pa ni tako pomembno, mar ne? Pa vseeno nas je vedno več taktih, ki nas skrbi, kaj pojemo, kje je bilo tisto nekaj pridelano, koga smo s tem podprli, ko smo točno določeno hrano kupili, kakšen vpliv na okolje, v katerem živimo, ima ta pridelovalec itd. In eno izmed združenj, kjer se takšni ljudje najdemo, je tudi Slow Food, ki je pobudnik in soustanovitelj fundacije Terra Madre.

Glede programa in dogodkov, ki so se zgodili na letošnjem Terra Madre, vam priporočam ogled internetne strani www.terramadre2006.org. Tam boste našli tudi zanimive povezave do organizacij ter ustanov, ki so se začele zavodati pomena bogate kulturne in naravne dediščine, ki jo kmetje ohranjajo ter jih pri tem tudi podpirajo.

Večerna spoznanja

Rad pa bi še malo spregovoril o dogajanju v popoldanskem času in po večerih. Naša delegacija je namreč bila nastanjena v hotelu malo izven Torina s 140 drugimi udeleženci z vsega sveta. Največ je bilo Američanov, večerjo pa smo si delili še z Nizozemci, Indonezijci, Španci, Grki ... Pa kakšno večerjo – vsak dan prava pojedina! Za Italijane očitno vsakdan (no, moram priznati, da sem delno že bil navajen dobre italijanske hrane iz prejšnjih let), a za druge je to pomenilo spoznavanje prehranske kulture enega izmed najbolj kulinaričnih narodov na svetu. Seveda so za predjed bile testenine, a vsak dan malo drugač-

ne in vsak dan okusne. Manjkali pa niso niti grissiniji ter resnično dobro rdeče vino. Slow Food filozofija – dobra, čista in poštena hrana je tisto, na kar moramo paziti pri nakupu ter uživanju hrane.

Nekega večera me je ena izmed slovenskih udeležencev vzpodbudila, da grem do gospoda in gospe s Poljske in jim povem nekaj o stanju ekološkega kmetijstva v Sloveniji. Po krajšem pogovoru pa sem izvedel, da sta ti dve osebi zaslužni za to, da so na Poljskem prepovedali gojiti gensko spremenjene rastline oziroma organizme (GSR oz. GSO), kar je neverjeten dosežek, ki jima je uspel v obdobju enega leta. Še več, gospod se mi je na koncu predstavil kot sir Ju-

vzamejo prihodnost!

tala) prepričati drugače. Ravno o tem prepričevanju je tisti večer tekla tudi debata. Oba sogovornika sta delila z mano izkušnje, ki sta jih imela iz neštetih javnih predstavitev in predavanj o GSO-jih. Seveda so na predstavitve prišli tudi znanstveniki, ki so bili zagovorniki GSO-jev. Po končani predstavitvi so poizkušali na vse možne načine izpodbiti trditve o nevarnosti, nesmiselnosti ter stroških, ki bi bili povezani z vpeljavo GSO-jev. Na čisto vsakem predavanju na Poljskem so bojda prišli s popolnoma enakimi argumenti za GSO-je, ki pa sta jih sogovornika lahko temeljito razčlenila in jih argumentirano zavrnila. Tudi v Sloveniji se nekatere osebe močno zavzemajo za GSO-je ter za njihovo uveljavitev na slovenski zemlji. Ravno pred nekaj dnevi sem poslušal enega izmed njih, ki je rekel, da so GSO-ji nujno potrebni za nerazvite države, saj, kakor on meni, drugače ne bodo mogle pridelati dovolj hrane. Takšna hrana bi naj bila tudi bolj zdrava. Z nekaj takšnimi in podobnimi miti lahko opravimo kaj hitro, če imamo na razpolago dovolj informacij, zdrave pameti ter razuma.

Za na pot ...

Končno sporočilo, ki nam ga je Carlo Petrini, ustanovitelj in predsednik Slow Fooda, dal za na pot, je izziv in spodbuda hkrati za vse nas. Kar se namreč dogaja po vsem svetu, je to, da multinacionalke (kjer prednjači Monsanto) vedno bolj agresivno promovirajo GSO-je, kmete spravljajo na rob obupa (samo v Indiji je lani storilo samomor več kot 140.000 kmetov zaradi prezadolženosti, saj so GS rastline propadle zaradi suše, stroški semena, gnojil in škropiv pa so morali biti poravnani) in kujejo velike dobičke na račun že tako revnega prebivalstva. Obenem patentirajo semena, ki jih navadni kmetje uporabljajo že stoletja in s tem kradejo genski material in dediščino, ki je in bi morala ostati last vseh. Sploh ne bi smelo biti dovoljeno, da si nekdo lasti pravico do izključnega nadzora nad semeni. Posledice so in še bodo ogromne, če ne bomo pravočas-

no ukrepali – tudi v deželi na sončni strani Alp. V ta namen je Mednarodna komisija za prihodnost hrane in kmetijstva izdala manifest o prihodnosti semen. V tem manifestu je predstavljeno trenutno stanje s posledicami odnosa multinacionalk do semen, kot tudi ideje ter pobude, ki že delujejo po vsem svetu in preko katerih je glas preprostih, revnih, a odkrito-

srčnih in poštenih ljudi vedno bolj glasen. Postanimo tudi mi glas, ki se bo slišal dalje kot pa samo v naših mislih. Podprimo lokalne pridelovalce hrane, lokalne sorte rastlin in pasme živali, bodimo ponosni na našo naravno in kulturno dediščino in predvsem spoštujemo življenje ter čudež, ki ga nam vsak dan prinaša. Bodimo odprtih misli in čistega srca!

Miti o GSO-jih:

Nujno so potrebni, če želimo nahraniti ves svet.

NE DRŽI! Vedno več študij po vsem svetu dokazuje, da je ekološka pridelava hrane najbolj produktivna – predvsem na dolgi rok in predvsem v državah v razvoju. Z naravi prijazno, ekološko pridelavo hrane se večja delež organske snovi v tleh, kar ugodno vpliva na kapaciteto tal za shranjevanje vode, na zmožnost shranjevanja hranil ter na toploto tal. Posledično se z uporabo pravilnega kolobarja, tehnik kompostiranja, zastiranja in intercroppinga povečajo pridelki, zmanjša se odvisnost od zunanje kapitala ter s tem poveča samozadostnosti kmetov ter lokalnega prebivalstva.

Z uporabo GSO-jev se porabi veliko manj škropiv in posledično je hrana bolj zdrava in varna.

NE DRŽI! Česar so se nekateri bali že nekaj let, se danes dogaja v praksi. Rastline, ki imajo vstavljene gene za odpornost na herbicide, morajo biti škropljene še večkrat, saj postajajo pleveli odporni na uporabljene herbicide. S tem se poraba pesticidov in herbicidov še poveča v primerjavi s konvencionalnim, običajnim kmetijstvom. Poznamo pa tudi rastline, ki same proizvajajo toksine (npr. Bt korusa). Torej, želijo nas prepričati, da je hrana iz rastline, v kateri je toksin cel čas rasti, veliko bolj zdrava in varna kot tista, kjer se le-te škropi po rastlini. Kje je tu logika in varnost živil, pa premislite sami!

Z vpeljavo univerzalnih sort, ki jih bomo lahko sejali od Arktike do Antarktike, se bodo pridelki zelo povečali in pridelovalci bomo lahko hrano na prej manj rodovitnih območjih.

NE DRŽI! Na svetu obstaja ogromno sort, ki so se prilagajale na lokalne razmere skozi stoletja in tisočletja. Čeprav imajo včasih manjše pridelke od nekaterih »modernih« sort (ogromno povezano z vnosi umetnih gnojil v tla in pesticidov na njih), so pridelki tradicionalnih sort mnogo bolj stabilni v vedno bolj spremenljivih klimatskih razmerah. Pridelki bi se pri novih sortah povečali le ob idealnem vremenu in zadostnih hranilih ter oskrbi. Najprej seme, nato gnojila in škropiva pa bi kmetje lahko kupili samo od peščice multinacionalk (saj bi imele ekskluzivno pravico do semena), ki bi si tako podjarmile ogromno ljudi.

Samo s pridelavo GS hrane lahko poskrbimo za zadostno količino hranil v prehrani ljudi (npr. zlati riž).

NE DRŽI! Če bi človek hotel dobiti zadostno količino vitamina E, katerega proizvajajo z zlatim rižem, bi moral pojesti nekaj kilogramov riža na dan. Enako količino vitamina bi dobil z enim samim korenčkom ali drugo vrsto zelenjave.

Zakaj že potrebujemo gensko spremenjene organizme? Več informacij na www.ajda-vrzedenc.si in www.zazdravje.net.

lian Rose, eden izmed pionirjev ekološkega kmetijstva v Veliki Britaniji v sedemdesetih letih ter nekdanji aktivni član in vodja Soil Associationa (največjega in morda najstarejšega združenja za ekološko kmetovanje v Veliki Britaniji). Pogovor je bil zame zanimiv tudi zaradi dejstva, da se v Sloveniji začena (ali pa je že v polnem teku?) debata o GSO-jih. Kot sem sam prišel do zaključka in kot se je to kasneje tudi potrdilo iz vseh razumnih strani, soobstoj GSO-jev in ostalega kmetijstva ni možen, pa čeprav nas želijo zelo izobraženi in včasih prepotentni znanstveniki (ki mnogokrat pač poleg svojega raziskovalnega interesa zagovarjajo predvsem interes kapi-

Januarja bodo čakali na novice iz

Mednarodna univerzitetna športna federacija FISU bo odločala, ali bo Maribor dobil organizacijo zimske univerzijade leta 2011. Če bo kandidatura uspešna, se Sloveniji obeta največja športna prireditev v zgodovini.

MILAN LAZAREVIČ

Prejšnji teden se je v Mariboru mudila inšpekcija mednarodne univerzitetne športne federacije (FISU), ki si je ogledala prizorišče kandidatke za organizacijo 25. zimske univerzijade leta 2011. Od mnjenja inšpektorjev bo v veliki meri odvisno, ali bo 16. januarja (takrat bo v Torinu padla odločitev) Maribor postal gostitelj tekmovanja najboljših športnikov študentov. Če bo kandidatura uspešna (protikandidat je turški Erzurum), bo v Sloveniji največja prireditev v zgodovini. Večje so samo še olimpijske igre, saj bi v tem primeru v Maribor prispelo skoraj 4000 športnikov, spremljevalcev, prostovoljcev in vseh, ki bi skrbeli za organizacijo. »Inšpektorjem smo pokazali vse obstoječe objekte in lokacije objektov, ki so v načrtu izgradnje. Dobili so vpogled v nastanitvene zmogljivosti in vse drugo, kar je po njihovih internih pravilih,« nam je dejal podpredsednik Slovenske univerzitetne športne zveze (SUSA), Božidar Pučnik, ki je bil eden izmed glavnih pobudnikov te kandidature.

Obstaja več razlogov, zakaj se je SUSA odločila za tako velik projekt. »Univerzijada je polje priložnosti, da se nekatere zadeve hitreje rešijo in razvijejo,« pravi Pučnik. Pobuda SUSA je v Sloveniji naletela na izjemno podporo. »Pobudo smo nemudoma podprli. Maribor je univerzitetno mesto s 27.000 rednimi in izrednimi študenti, vsako leto gosti tekmo

za svetovni pokal v alpskem smučanju. Verjamemo, da bo Maribor z lokacijo in zaledjem, ki ga ima, sposoben pripraviti kakovostno tekmovanje,« pravi rektor Univerze v Mariboru, prof. dr. Ivan Rozman.

Parlamentarna enotnost

Enaka podpora je prišla iz mestne občine. »Vložili smo veliko energije za pripravo kandidature. Univerzijada je priložnost za razvoj športa in turizma. Maribor ima dobro lego, lahko povezavo z avtocesto, vlakom in ima letališče. Zmore skoraj 50 kilometrov smučišč, tekmovališča pa bi bila zelo blizu središču mesta,« je v času, ko so predstavljali projekt, dejal dosedanji župan Boris Sovič. Zdaj je županski stolček prevzel Franc Kangler, ki bo v naslednjih štirih letih pred odgovorno nalogo. Če bo Maribor dobil zeleno tekmovanje, bo treba zadeve reševati hitreje.

»V mestu se zavedajo, kaj prinaša

Leta 2001 so na univerzijadi športniki spali po vojašnicah, zdaj pa so Zakopane postale mondeni zimsko-turistični center.

takšen dogodek. Mestni svet in župan sta dala popolno podporo. Ne spomnim se primera, kdaj je bilo v slovenskem parlamentu nazadnje

prisotno takšno soglasje. Brez takšne podpore se projekta ne da izpeljati. To je zagotovilo,« pravi Pučnik.

In kaj je inšpekcija videla? Zaenkrat bolj malo, saj skakalnic še ni, snežni stadion še nima končne podobe, enako velja za ledno dvorano. Manjkajo nočitvene zmogljivosti, cesta pod Pohorjem pa je v času velikih prireditev, kot so tekme za Zlato lisico in koncerti, ozko grlo. Dolge kolone avtomobilov povzročajo nervo-

stroški. Toda ko se dobi organizacija, so razprave o tem možne. Pri zvezi zatrjujejo, da je imel pred leti Maribor skakalno tradicijo. Nekoč je skakalnica stala na Pekrski gorci, bilo je tekmovanje za pokal treh dežel. Planica bi še naprej bila vodilna, a če jo hočejo dejansko izkoristiti, potem jo morajo pripraviti kot svetovno atrakcijo. Kranj in Velenje imata skakalni center, mesto pod Pohorjem pa ga nima. To bi bila izvrstna priložnost za oživitev panoge. Na tem koncu države bi se gotovo veliko mladih odločilo za ta šport, slovenski skakalni šport pa bi dobil večjo bazo, od koder bi črpali kandidate za reprezentanco.

Primer Zakopan

Da univerzijada ne bi bila enkratni dogodek, ki bi potem ostal le lep spomin, je treba čas deliti na dva dela – do dogodka in po njem. Nedvomno se bo imel Maribor do leta 2011 priložnost promovirati po vsem svetu. Prikazati ga je potrebno kot lokacijo, kjer se da kvalitetno preživeti prosti čas. Da je primeren prostor za študij in kjer lahko univerzitetni profesor najde svojo priložnost. Maribor bi do leta 2011 dobil večjo kakovost življenja, saj bi bile investicije gonilo celotnega mesta. Turizem bi stopil z večjim korakom, kar bi imelo posledice v razvoju gospodarstva. Ta panoga se sicer razvija, a bi s pridobitvijo univerzijade celotno zadevo dali kar eno prestavo višje.

»Razvili bi šport za vse, ker bi ime-

zo. Rešitev bi bila dokončna izgradnja zahodne obvoznice.

»Nočitvene kapacitete bi se gradile tudi, če ne bi kandidirali za ta dogodek. Univerzijada bi samo pospešila njihovo izgradnjo,« pravi Pučnik. V prostorskih aktih so nočitvene zmogljivosti (potrebni so novih tri tisoč postelj) predvidene predvsem na lokaciji pod Pohorjem, kjer nastaja turistični center.

Ker je univerzijada slovenski projekt, tudi v drugih krajih razmišljajo, da bi gostili kakšno panogo. V Celju imajo ledno dvorano, v Velenju pa so že izrazili pripravljenost, da bi gostili smučarje skakalce. A razdrobljenost tekmovanja ne bi bila najboljša, saj bi se s selitvami ustvarili dodatni

DESET PANOG

Torino bo januarja 2007 gostilo 23. zimsko univerzijado, poletna pa bo v Bangkoku. Dve leti kasneje bo zimska univerzijada Harbinu na Kitajskem, poletna pa v Beogradu. Za 25. zimsko univerzijado bi celotno tekmovanje potekalo večinoma v Mariboru, športniki (pričakujejo, da bi jih nastopilo skoraj 2500) pa bi od 19. do 29. januarja 2011 nastopili v desetih panogah. Na pohorskih strminah bi nastopili alpski smučarji in deskarji, pod Pohorjem pa smučarji tekači, biatlonci, nordijski kombinatorci in skakalci. V ledni dvorani bi bile tekme hokeja ter tekmovanje v umetnostnem in hitrostnem drsanju. Curling bi potekal v Rušah.

Torina

Foto: Aleš Gjerkeš

li priložnost, da bi šport štiri leta promovirali mladim. Verjamem, da bi se veliko mladih odločilo za ukvarjanje s športom. Treba bo postaviti konkretne cilje, kaj želimo doseči v turizmu, športu in na drugih področjih,« dodaja Pučnik in pravi, da bi se bilo nesmiselno pripravljati zgolj na ta dogodek, ampak nujno razmišljati o času po letu 2011. Omenil je primer poljskih Zakopan. Leta 2001 so na univerzijadi športniki spali po vojašnicah, zdaj pa so Zakopane postale mondeni zimsko-turistični center. Univerzijada je priložnost, in če jo v Mariboru dobijo, bo na vseh skupaj velika odgovornost, da jo tudi primerno izkoristijo.

STROŠKI

Univerzijada je projekt celotne Slovenije, ki bi ga leta 2011 izpeljali v Mariboru. Stroški bodo nedvomno visoki, okvirni izračun kaže, da bi izpeljava dogodka (brez izgradnje nočitvenih kapacitet in športnih objektov) stala 10 milijonov evrov. Finančna konstrukcija je narejena. Večino bi pokrila država, obstajajo še drugi finančni viri, mednje sodijo sponzorji in televizijske pravice. Učinki bi bili posredni in neposredni. Izračun kaže, da bi država hitro povrnila vložek skozi davke, kar pomeni, da tveganje ne bi bilo veliko.

MILAN Lazarevič

Janković ni vseмогоč

Lokalne volitve v Ljubljani so razburkale Slovenijo na državni ravni. Kontroverzni Zoran Janković je postal župan, v športnem žargonu se je poigral s tekmeci in zanesljivo zmagal.

Očitno je bilo prebivalcem prestolnice dovolj političnih iger in so se tako rekoč plebiscitarno odločili za spremembe. Te aktualni oblasti niso všeč, a Ljubljančane bolj skrbi lastno mesto. Zato ne čudi, da ga je podprla kopica znanih prebivalcev in mož iz športne sfere. Predvsem slednji v Jankoviću vidijo žarek upanja, da bo Ljubljana dohitela Prago, Vilnius, Rigo in druge prestolnice novih članov Evropske unije, ki so poskrbele za športno infrastrukturo in kjer je obisk velikih športnih prireditev stvar prestiža. Ljubljana premore zgolj razpadajoči Bežigrad in zastareli Tivoli, le rokometiške Krima in košarkarji Olimpije poskrbijo za živahnost na tribunah. Vse drugo je ena velika žalost.

In ravno pri košarkarjih lahko pričakujemo, da se bodo v času Jankovičevega županovanja lomila kopja. V skoraj šestih desetletjih obstoja je bila Olimpija vselej ljubljenska političnih elit, obisk tekem pa primeren trenutek biti viden. Športniki so z igranjem za Olimpijo dobili priložnost za družbeno uveljavitev, in čeprav v »svinčenih« časih ni bilo toliko denarja, so tedanji veljaki poskrbeli za vsakogar.

A to je le spomin, sedanost tivolskega ligaša ni rožnata. Dolgovi visijo kot Demoklejev meč, pravih rešitev ni. Vse skupaj spominja na gašenje požara, saj ni enotne strategije. Mednje sodi poteza ministra za šolstvo iz šport Milana Zvera, ki je pred letom dni z domačimi podjetji, ki so v lasti države, Olimpijo iztrgal iz primeža spornega Modul grupa. Poteza je pohvalna, toda brez vizije, kako sanirati vprašanje Olimpije. Zdajšnji pokrovitelji dolgujejo pogodbene zneske, igralci čakajo na plače, kar ni zgleden primer

za mladega košarkarja, ki bi rad igral v vrhunskem klubu.

Načrtovani letni proračun v višini štirih milijonov evrov je za slovenske športne razmere velik, a ni nedosegljiv. Janković lahko obljubi pomoč pri iskanju trajnih virov, vendar so strateški partnerji z možnji denarja v rokah njegovih političnih nasprotnikov. Sta se obe strani znašli v pat položaju, še preden se je začel dialog? V tem trenutku da, a bosta kmalu ugotovili, da morata iti skupaj z roko v roki. Na eno pomembno zadevo ne smemo pozabiti. Olimpija ima zagotovljen položaj v evroligi do leta 2009. Do takrat pa bodo morali rešiti vprašanje dvorane. Vodstvo ULEB se je odločilo, da bodo v prestižnem tekmovanju igrali le tisti klubi, ki bodo imeli dvorano za 10.000 gledalcev. Časa je malo, Janković pa nima čarobne palice, v svojem mandatu pa lahko pričakuje metanje polen pod noge, čeprav ima večino v mestnem svetu. Zgraditi stadion in imeti dvorano bi bil velik podvig.

Podoba Olimpije se nedvomno prenaša na stanje košarke v naši državi. Če vodilni klub ne deluje, potem tudi na drugih koncih države ne moremo pričakovati uspešnih rezultatov. Pravi primer je Maribor, ko v minulemu letu v igrah z žogo ni imel niti enega državnega prvaka. In ravno košarka, ki je s kakovostnimi igralci v zadnjih desetletjih skrbela za krepitev Olimpije, je doživela polom. V univerzitetnem mestu je kraljica iger, kot imenujejo košarko, na obrobju velikih dogodkov. Ustreznega načrta razvoja vrhunskega športa ni, lokalni veljaki pa se hvalijo z gradnjami športnih objektov. Vendar je objekt brez vsebine kot telo brez duše.

Med stepo in visokimi gorami

Pred stoletji se je na področja ob skrivnostnem jezeru Issyk-Tul preselil narod, iz katerega so nastali Kirgizi. Pravzaprav je kirgiški narod sestavljen iz 40 plemen, Kirgiz namreč pomeni štirideset. Dežela gora, rek in jezer, dežela, kjer ljudje že vedno živijo v jurtah.

BORIS STRMŠEK

S panec mi leze na oči, ko nas premetava po luknjastih cestah. Sem že navajen divjih cest iz Himalaje in Južne Amerike, pa mi tudi tokratna vožnja z rohnečim tovornjakom ne dela kakšnih posebnih težav. Pravzaprav bi temu lahko rekli »po-

Sprehod po centru glavnega mesta Biškeka.

tniški tovornjak«, saj je bila za vozniško kabino še posebej potniška kabina, vse skupaj pa je bilo izredno ojačano ter vzmeteno in naš šofer Viktor je brez kakšnih posebnih težav, vsaj zanj, vodil šestkolesnega Kamaza gor in dol čez prelaze proti Alajski dolini.

Bili smo nekje med stepskimi in gorskimi področji osrednje Azije, nekje med starim trgovskim središčem Oš in okoli 3000 m visoko ter razpotegnjeno Alajsko dolino, nad katero so se dvigale gore, ki so bile naš cilj. Pokrajina se kar ni mogla odločiti, ali bi bila puščava ali zelena travnata stepa. Sicer pa je s hribov teklo navzdol veliko potokov in rečic ter je zaradi obilice vode vseeno prevladala zelena barva. Iz doline je cesta spet zavila navzgor, razgledi so se daljšali in kmalu smo se znašli na vrhu prelaza Talžyk 3615 m visoko. Škoda, da so nebo prekrivali sivi oblaki, saj bi sicer v daljavi verjetno lahko videli verigo Zaalajskih gor, ki predstavljajo severno stran gorstva Pamir.

Propadli socializem

Najbolj pogosto vprašanje, ki sem ga bil deležen pred odhodom v Kirgizijo oziroma uradno Republiko Kirgizijo, je bilo predvsem – kje pa je to? Tam nekje blizu Kitajske, sem običajno odgovoril, ker je vsem menda precej bolj jasno, kje je Kitajska. Dokler nisem sklenil, da bom zadevo preciziral, da bo manj nejasnosti. Kirgizija ali tudi Kirgizistan leži med Tadžikistanom na jugu, Uzbekistanom na zahodu, Kazahstanom na severu in Kitajsko na jugovzhodu. Na drugi strani Tadžikistana oziroma nekaj sto kilometrov stran je že Afganistan. To je sicer precej bolj

natančno določena lega skoraj desetkrat večje države od Slovenije, vendar pa kar nekako nejasno oddaljena. Torej – okoli 5000 km proti jugovzhodu. Vse ostalo pa je zares nepredstavljivo, dokler dežele ne obišeš. Tako smo bili ob prihodu na letališče v glavnem mestu Biškeku postavljeni v povsem drugačen svet. Pravzaprav svet, ki smo ga nekoč v blagi obliki poznali tudi sami. Ostanke socializma so še vedno vidni. Čarnik z ogromno šapko na glavi, odprta uniforma, zdolgočasen pogled, pravzaprav bi rekel povsem ruski izgled. Vizuma za Kirgizijo Slovenci ne potrebujemo, tako da kakšnih posebnih težav nismo imeli. Le ura prihoda nam je delala nekaj težav, saj smo prileteli iz Istanbula v Bišek ob enih ponoči in nato smo zaradi štiriurnega časovnega zamika kar obsedeli v hotelskem baru in spoznavali Baltiko, tamkajšnje najbolj običajno pivo. Pri nas je bil namreč šele večer in prav tako čas za kakšno pivo.

Ko smo se z letališča, kjer nas je pričakala simpatična Dina, ki bi jo lahko opisal kot postavno Rusinjo z mongolskih pridihom, peljali s kombijem v center mesta, se mi je ves čas zdelo, da se vozimo nekje po deželi. Stavbe so bile redko opazne, tudi po osvetljenih avenijah. Mesto je namreč zgrajeno v tistem tipičnem sovjetskem stilu. Široke ulice z zelenjem ob straneh in nikjer visokih stavb oziroma stolp-

Nekaj statistike o Kirgiziji

V 198.400 km² veliki državi živi nekaj čez 5 milijonov prebivalcev. Glavno mesto je Bišek (Bishkek, prej imenovan Frunze). 95 % dežele je nad 1000 m nadmorske višine, dežela je pretežno gorata, najvišji vrh pa je Pik Pobeda (7440 m) na meji s Kitajsko. Kirgizi predstavljajo čez polovico prebivalstva, 18 % je Rusov, 11 % Uzbekov, nekaj pa še drugih narodov. Dve tretjini prebivalstva je kmečkega. Uradna jezika sta kirgizijski in ruski. Večina Kirgizov je muslimanske vere, ostali del prebivalstva je večinoma pravoslavne vere. Kirgizija je razdeljena na 6 administrativnih regij in glavno regijo okoli Biškeka. Do leta 1991 je bila del Sovjetske zveze, nato pa je po razglasitvi neodvisnosti leta 1991 postala članica Skupnosti neodvisnih držav. Leta 1993 je kot prva država v Centralni Aziji pridobila demokratično vladno institucijo, 75-članski parlament je izvoljen za obdobje 5 let, prav tako pa ljudje na volitvah izbirajo predsednika, njegov mandat je tudi 5 let. Leta 1998 je bila Kirgizija prva država nekdanje Sovjetske zveze, ki je bila sprejeta v Svetovno trgovinsko organizacijo (WTO). Država je bogata z rudninami, nafta in zemeljskim plinom. Zelo je razvito kmetijstvo, živinoreja temelji na vzreji ovac, koz, goveda in konjev, glavni poljedelski produkti pa so bombaž, krompir, sladkorna pesa, tobak, različne vrste zelenjave in sadja, razvito je tudi vinogradništvo. Največji gospodarski partnerji so države bivše Sovjetske zveze in Kitajska. Denarna enota je som, ki je vreden približno 5 slovenskih tolarjev. 1 ameriški dolar je vreden okoli 40 somov, 1 evro pa nekaj nad 50 somov. Dežela je varna za potovanja, turizem je v vzponu, najbolj pa je razvit gorniški turizem v Pamirju in Tien Šanu.

nic. Veliki in prazni trgi, ki so večinoma okrašeni le s kakšnimi spomeniki, od katerih jih vsaj polovica spominja na oktobrsko revolucijo in čase Sovjetske zveze. Celo okoli 15 metrov visok kip Lenina smo še videli v središču mesta. Človek se kar izgubi na teh ulicah in trgih, verjetno so jih delali predvsem za vojaške parade. Ali pa zato, da bi tanki lažje vozili po mestu, smo poskušali razmišljati po boljševistično. Pa kakorkoli, po svoje je zanimivo, propadli socializem pač, ki se ga država očitno ne sramuje, saj po osamosvojitvi niso zapadli v »odstranjevalsko mrzlico« kakor marsikje drugje. Sem pa bil presenečen, saj skoraj nikjer nisem videl mošeje ali cerkve, očitno je tudi to ostanek boljševiških časov.

Jurte, polja in gore

Prvo jutro sem se z okna prijaznega hotela na robu mesta zazrl čez zelene ravnine proti zasneženim goram, za katere sem ocenil, da so visoke kar precej čez 4000 metrov. Dežela je precej gorata, med gorami pa se vlečejo dolge in široke doline, povezane z visokimi prelazi, preko katerih boste morali prisopihati, če se boste odločili za zemeljski prevoz dalje po deželi. Nas je pot vodila do starega trgovskega mesta Oš, do katerega vodi po pripovedovanju moje sopotnice na letalu, črnolase Kirgizijke srednjih let, ki je presenetljivo poznala Slovenijo in že obiskala Ljubljano, kar solidna cesta. Kljub vsemu smo se odločili za letalo, s katerim smo si precej skrajšali pot, del dežele pa ogledali iz ptičje perspektive. Ter skoraj izgubili oči, ko smo videli, koliko gora premore dežela ob dejstvu, da je kljub vsemu veliko obdelanih površin. Polja in gore, gore in polja ... Velikih mest razen Biškeka in Oša ni, tudi zaradi zgodovine, saj so Kirgizi veljali za nomadski narod in so se težko ustalili. Še danes jih veliko živi sila

preprosto in v jurtah, nekakšnih velikih okroglih šotorih, kakor pred več sto in tisoč leti. Časi Sovjetske zveze so povzročili rast mest, ki s svojo socialistično podobo kar nekoliko kazijo podobo dežele, vendar je pomembno, da so ljudje prijazni in jih celo razumemo nekaj, ker govorijo večinoma rusko. Tako nam na velikih bazarjih oziroma tržnicah ni bilo težko barantati za vse, kar smo hoteli kupiti. To je tukaj že del tradicije. Tudi cirilice smo se hitro navadili, nekaj sem se je še spomnil iz časov nekdanje Jugoslavije.

Sicer pa vas do ogromnega jezera Issyk-Kul lahko zapelje tudi železnica, če vam vijugaste ceste niso pogodu. Dina mi je omenila, da organizirajo tudi kolesarska potepanja po Kirgiziji, za kar je seveda treba imeti tudi nekaj kondicije in kolesarskih izkušenj, saj so stranske ceste vseeno bližje off-road terenu. Verjetno pa je najbolj naraven transport konj, brez katerega si je življenje Kirgizov skozi zgodovino težko zamisliti. Izven mest sem jih videl veliko, okoli vsake jurte se jih je paslo nekaj. Veliko je kobil, saj je tukaj še vedno nadvse cenjeno kobilje mleko, redkeje pa sem videl krave.

Iz Mongolije zaradi Džingiskana

Oš je vsekakor po videzu že nekoliko bližje predhodnim predstavam o deželi, nekdanji socializem je pustil nekoliko manj sledi. Skoraj ves dan smo se potepali po bazarju, kjer sem bil nadvse presenečen nad raznovrstno ponudbo sadja in zelenjave. Seveda, saj je dežela zares vzorno obdelana tam, kjer je to mogoče. Oblačila in vsa ostala krama, ki jo ponujajo tam, pravzaprav vse od šivanke do avtomobilov, pa je večinoma kitajskega izvora ter temu primerno tudi poceni. Na ulicah je vozni park sila pisan, moderni mercedesi in audiji se mešajo s starimi volga-

mi in obveznimi ladami. Vsekakor pa smo bili tudi mi vselej deležni pozornosti, saj turistov ni prav veliko. Sem pa bil presenečen, da so takoj vedeli, da smo alpinisti, ko smo omenili, da gremo na Pik Lenin, čez sedem tisoč metrov visoko goro na meji med Kirgizijo in Tadžikistanom.

Z nami je pod Pik Lenin šla tudi Mira iz Biškeka, ki je bila sicer profesorica angleščine. Bile so počitnice in v baznih taborih pod gorami se je dalo zaslужiti, saj je bilo v tem času tam največ turistov in gornikov. Agencije so vselej potrebovale pomoč. Študentka prava Nastya iz Oša je povedala, da si bo tako lahko plačala pot v Sankt Peterburg, kjer bo nadaljevala študij. Oš se ji je zdel dolgočasno mesto in rada bi videla svet, si razširila obzorja, šla ven iz te še vedno precej zaostale dežele. Podobno je razmišljalo precej mladih, ki smo jih srečali. Eni so bili v gorah zaradi ljubezni do njih, drugi zato, da bi ubežali dolgočasnemu življenju v mestih. Ja, mi pa sem prihajamo predvsem zato, ker še ni vse povsem skomercializirano in da ubežimo tempu moderne potrošniške družbe. Mogoče pa je v nas nekaj nomadske krvi in se moramo vselej seliti, sicer smo nesrečni. Tako so se predniki Kirgizov preselili sem med 12. in 13. stoletjem iz zahodne Mongolije, kjer so živeli že vsaj 15 stoletij. Ko so premagali Ujgursko cesarstvo, pod katerim so bili nekaj časa, ter končno ustanovili svojo državo, je začel Džingiskan s svojimi osvajalskimi pohodi, ki so pomenila pravo opustošenje in s tem posledično selitve narodov. Na področju sedanje Kirgizije so se mešala mongolska in turška plemena in iz njih so nastali sedanji Kirgizi. Nato je svoje pridala še stoletna ruska nadvlada na tem področju. Prav zato so prebivalci zelo različni, od povsem mongolskega videza pa vse do čistih Rusov. A tukaj, vsaj tak ob-

čutek sem dobil, to ni pomembno, ni kakšnih posebnih razlik med narodi.

Od vrhov proti zelenim livadam

Kirgizija, v kateri je dokaj stabilna politična situacija, je skupaj z Uzbekistanom in Kazahstanom izredno zanimiva turistična oziroma popotniška destinacija, kjer je potekala nekoč »svilnata cesta«. Ker ima veliko gora, predvsem sta pomembni gorstvi Pamir (Pik Lenin – 7134 m) na jugu in Tien Šan na vzhodu (Pik Pobedy – 7439 m, Khan Tengri – 7010 m), se za obisk Kirgizije odloča predvsem veliko gornikov, a tudi povsem običajni popotniki bodo zagotovo navdušeni nad lepoto dežele in tamkajšnjimi ljudmi.

Ko sem sedel na vrhu Pik Lenina ter čakal na dve postavi, ki sta mi počasi sledili, sem občudoval razglede. Na eni strani skoraj nepregledna vrsta vrhov, ki so se izgubljali nekam tja proti Karakorumu in Himalaji, na drugi strani je dolg ledenik kot avtocesta vodil proti zelenim dolinam. Redek zrak, s katerim se je poigral veter, ni dovolil kakšnega hitrega gibanja. Z eno nogo smo stali v Tadžikistanu, z drugo pa v Kirgiziji. Stisnili smo si roke in počasi nas je korak odnesel navzdol proti ledenikom in dalje proti klobučevinastim jurtam, proti novim prijateljem, ki so nas pričakali s širokimi nasmehi in s katerimi smo nazdravili z obvezno rusko vodko. In zvečer ob spremljavi kitare ter pesmi zrl nazgor proti tisočerim zvezdam, ki so se prižigale nad Kirgizijo. Čez tri dni sem s konjskega hrbta dolgo mahal nazaj, nato pa me je močna žival odnesla čez gruščnata pobočja proti zelenim livadam, kjer so nas pozdravile cvetice in žvižgajoči svizci. In nasmeški otrok s črnimi očkami, ki so na majhnih osličkih stali pred jurtami in zvedavo opazovali naše ožgane obraze.

Cisterna z vodo namenjena mestnim zelenicam.

Bazar v Ošu ponuja prav vse.

Balkanska gnoza

DR. SAMIR OSMANČEVIĆ, GRADEC
PREVOD: DARINKO KORES JACKS

Po svojem pojmovno-scientifističnem naboju spada »religijski univerzalizem« v korpus sintagem, ki zvenijo, kot da bi bile preprosto iztrgane iz konkretne zgodovine človeštva. Če pa prislunemo globoko nemočnemu obupu, ki šepeta izza te navidezne miselne kombinatorike, se pred nami odpre brezno nekega enkratnega vprašanja, odgovor na katero bi skoraj vsem elementom svetovne zgodovine dal popolnoma nov smisel – če jih že ne bi v temeljih spremenil. Hkrati zastrašujoče enostavno in grozeče pomembno vprašanje se glasi: ali je mogoč Bog vseh ljudi? In kakšen bi ta Bog mogel in moral biti, da bi ga iz svojega cinično kratkotrajnega Daseina lahko sprejelo vsako človeško bitje?

Der Gott aller Menschen

Vprašanje, o katerem je govor, je v tej obliki pred nekaj leti postavil sodobni avstrijski filozof Peter Strasser, ki je v knjigi *Der Gott aller Menschen* preizkušal možne odgovore s celega niza diferenciranih aspektov. Začenši od problema skeptične religioznosti in prihodnosti religioznega občutenja nasploh, Strasser svoje nehlinjeno tavanje in iskanje opornih točk začenja s Hesiodovo Teogonijo in z brezbrizno lahkotnostjo, s katero se Hesiod enostavno izogne vprašanju stvarjenja ex nihilo: kaos in za njim preprosto svet. Strasser iz – v niansah zares originalne – skeptične perspektive preizprašuje idealizme in racionalizme in materializme, slučaj in nujnost, notranjo logiko absolutnega, podaja se v dialog s sodobno fiziko in pretehtava teološko kompatibilnost Big Banga in stvarjenja. Jasno, da nikjer ne najdemo enoznačnega odgovora na postavljeno vprašanje, se pa zato srečujemo z obetajočimi ugotovitvami: »Nič ne vemo o večnem življenju. Vemo pa, da kot tvorci pripadamo brezčasnemu. Pripadamo Bogu. Smemo se torej nadejati, da ne bomo predani večni noči. To upa-

nje religioznosti je vseobsegajoče. Na koncu bo vse pri Bogu ali pa se nič še nikdar niti ni zares začelo. Celotno ustvarjenje sveta bi torej bilo zgrešeno, nič drugega kot brezsubstanci sen nekega demona, a wicked illusion of light.«

To čudno postmoderno metafiziko Strasser v drugem delu knjige nato vrača na teren zgodovine. Sledijo Simone Weil, Hans Jonas, Carl Schmitt, Nietzsche. Vsi so, prostovoljno ali ne, potegnjeni v vrtinec vprašanja, ki so ga, kakor pozabljeno Heideggerjevo bit, izbrisale iz uma skoraj vse sodobne religije in na njih utemeljene kulture, ki jih tako površno in irrelevantno reprezentirajo prvoborci aktualnega neoliberalističnega in neoimperialističnega Kulturkampf.

Grožnja in obljuba

Starejše bralce Katedre želim spomniti na motiv, s katerim sem se bil v variacijah ukvarjal neposredno pred vojno, ki je v devetdesetih sledila na Balkanu: na možnost, da skoraj do kvadratnega metra natančno določimo presečišče treh svetovnih religij. Takrat sem, resnici na ljubo, na nek način pričeval le o ponotranjeni grožnji, ki jo je nosil v sebi omenjeni kvadratni meter. In pri tem vztrajno in slepo pozabljal na Hölderlinovo tezo o semenu rešitve. Ker, ne pozabimo: »Na koncu bo vse pri Bogu ali pa se nič še nikdar niti ni zares začelo.« Pa ne samo to. Prav na prostorih, kot je tisti, od koder prihajam sam, prihaja do hölderlinovskega reševanja ideje Boga vseh ljudi, tako enostavne, razumljive, sprejemljive vsakemu mislečemu in umirajočemu subjektu. Lepota in strahota grožnje počivata na veličastnosti obljube. Prav na prostorih, kot je tisti, od koder tudi sam prihajam, destruirajo, da bi – ne da bi to sploh vedeli – čimbolj prepričljivo dokazali nesmiselnost rušenja. Kdo ni občutil te blasfemične brezsmiselnosti pred prizorom porušeni tisočletnih Buddhinih kipov? Le kdo v balkanskem purgatoriju ni občutil tihe prisotnosti Boga vseh ljudi, tistega, ki se še ni naselil na East Riverju, ki pa svojo obupano prisotnost razodeva

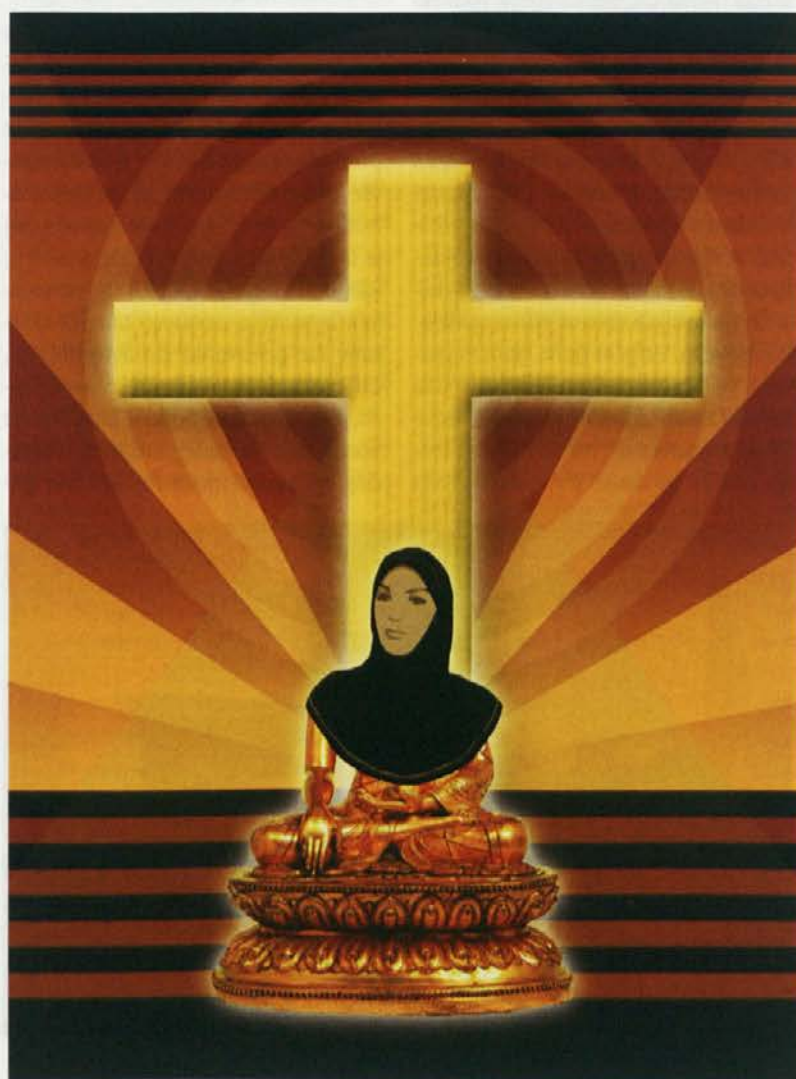
v erupcijah: Balkan, Grozni, Ground Zero, Irak. Najbolj jasno torej prav tam, kjer si ljudje drznejso trditi, da vedo, kdo je »njihov« Bog.

Konsenz

Strasser je, recimo na koncu, v svojem delu povzel zgodbo o angleški Judinji, ki je tam neke leta štirideset in nekaj prostovoljno odšla v koncentracijsko taborišče. Da bi dala Bogu priložnost, da naposled nekaj stori. Da bi tako izprovocirala božje posredovanje, tako zaradi nedolžnih žrtev kot tudi zaradi ideje človečnosti nasploh. Posredovanja ni izsilila (morda so bili rabini v Auschwitzu že prej sklenili, da Boga pravzaprav sploh ni), je pa s svojo gesto rešila košček humanega existiranja. In tako rekoč neposredno sodelovala pri pripravi vprašanja, s katerim smo začeli. Prostor, s katerega prihajam sam, počne nekaj prav

takšnega. Presega samega sebe, poziva k premišljanju, ne toliko o možnosti sobivanja več različnih Bogov, kot o možnosti konsenza o minimalnih lastnostih enega edinega, ki bi torej zagotovo posegal v dogajanje humanega v človeški zgodovini. In ki bi omenjeno angleško Judinjo rešil tako, da koncentracijskega taborišča sploh ne bi bilo.

Fanatizem – verski ali ideološki, vseeno – je najmočnejši tam, kjer zastopana vsebina, objekt, ni posredovana s subjektom, kjer se veruje brez vere, boji brez strahu in misli brez mišljenja. Morda so gnostiki z začetka zgodovine krščanstva prav zato skonstruirali drugega, dobrega Boga (Boga vseh ljudi?), ki s tem našim svetom – svetom po subjektu neposredovanega Boga – nima nikakršne zveze. Morda so tudi oni, kdo bi vedel, prišli s prostora, kakršen je tisti, s katerega tudi sam prihajam.

Hočemo samopotrditev!

V zadnjem letu smo doživeli nekaj povratkov in izkopov iz zgodovine slovenske rockovske glasbe. Septembra se je spet zbrala skupina Buldožer, brez Marka Breclja, in izdala škatlo vseh albumov Lik i djelo. Maja je izšla kompilacija Pankrti 2006 z obdelavami Pankrtov.

IGOR BAŠIN

Na njeni promociji v Gali hali na Metelkovi v Ljubljani so nenapovedano nastopili v izvorni postavi, le Dušan Žibera je po nesreči izostal. K spontanemu nastopu so bili pevec Peter Lovšin, basist Boris Kramberger, bobnar Slavc Colnarič ter prva kitarista Bogo Pretnar in Mitja Prijatelj spodbujeni tudi z dokumentarcem Glasba je časovna umetnost o njihovi plošči Dolgcajt, ki je doživel premiero istega tedna v maju. Oktobra so se zbrali člani ljubljanske post-punkovske skupine VIA Ofenziva in po triindvajsetih letih »zadnjič in nikoli več« zaigrali šest izbranih skladb ob izidu retrospektivne plošče. Navedenim primerom prištejmo vsaj še ponovni shod Lačnega Franza in Preporod, govornice o ponovnem združenju Belih vran. Z vsem skupaj smo se priključili svetovnemu valu odkrivanja, oživljanja in razkrivanja (pol)preteklosti ter dodali svoje kamenčke v globalni mozaik popularne glasbe. Poraja pa se vprašanje, ali naj razumemo vse te vrnitve in arhivske izdaje kot nostalgično podoživljanje preteklih časov ali jih je morda bolje oznaniti kot prispevek k ohranjanju zgodovinskega

spomina. Kot soavtor LP filma Glasba je časovna umetnost – Pankrti/Dolgcajt lahko zatrdim, da smo se spustili v projekt brez kančka nostalgije. Nihče od ustvarjalcev ni intimno povezan z njimi. Naš osnovni namen je (bil) predstaviti legendarno, kulturno slovensko ploščo v realnem času trajanja plošče, kar tempira dinamiko formatiranega filma. Dolgcajt je le ena velika plošča iz naše rockovske disko-

Kot soavtor LP filma Glasba je časovna umetnost – Pankrti/Dolgcajt lahko zatrdim, da smo se spustili v projekt brez kančka nostalgije.

grafije. Na našem delovnem seznamu so še Pljuni istini u oči Buldožerjev, Odpotovanja Tomaža Pengova, Cocktail Marka Breclja, kompilacija Hard Core Ljubljana. Seveda so še drugi biseri naše popularne glasbe, npr. Borgheisa, Laibach, Videosex, Martin Krpan, Pomaranča, Avtomobili, September, Mladi levi, Kameleoni in številni drugi. Vsak zase govori svojo zgodbo, v

medsebojni korelaciji pa nam odkrivajo svetle in temne plati naše glasbene scene.

Skupina Buldožer je kot antipol skupine Bijelo dugme bruhala po socialističnem kulturno-družbenem establišmentu in naredila lom scene na mainstream in underground. Nenačrtno je vplivala na generacijo, ki ji je sledila. Njen sarkazem so Pankrti ekstravertirali z nabruto punkovsko energijo. Na njo se je navlekla mularija s preloma sedemdesetih v osemdeseta leta. Pankrti so bili po besedah Borisa Leinerja iz Azre detonator, vendar, kot poudarja, se prahu ne da detonirati. Prava eksplozivna masa se je zadrževala v Zagrebu, Beogradu in na Reki, kjer je bila kritična masa skupin, ki je samo čakala. Pankrti so to premaknili.

Avtentična barvitost in družbena kritičnost našega punka in novega vala je imela predhodnico v skupini Buldožer. Hrvaški glasbeni kritik Darko Glavan je prepričan, da brez Buldožer in Pankrtov ne bi bilo mogoče vse tisto, kar se je zgodilo z Laibach. Seveda se ne da izogniti družbenemu kontekstu glasbe, ki reflektira okolje in je zrcalo časa, vendar pa smo s pričevanji

skoraj šestdesetih sodobnikov Pankrtov dobili v filmu o njihovem prvenecu vpogled, kako je zrasla ena generacija, kako je dobila spodbudo za lastno ustvarjalnost in tudi zakaj se je na prelomu sedemdesetih v osemdeseta leta pojavila jata mladih skupin. Esad Babačič iz VIA Ofenziva pravi: "Vsak je imel svoje travme, ki jih je moral opisati. Jaz sem imel čisto svoje."

Ljubljanski post-punkovski kvartet VIA Ofenziva je bil aktiven v zgodnjih osemdesetih letih in v treh letih delovanja je ugledal le kasetno izdajo s skupino Čao pičke ter objavo treh skladb na legendarni kompilaciji 84 - 48, ki je bila reizdana na cedehu skupaj s kompilacijama Novi punk val 1978 - 80 in Lepo je ... Slovenski punk niso bili le Pankrti! Posnetki Berlinskega zidu, Lublanskih psov, Grupe 92, Kuzel, Šunda, Indust-baga, Buldogov, Otrok socializma, O!Kulta, Laibacha, Abbildungen Variete, 300.000 Verschiedene Krawalle in drugih so še danes balzam za ušesa. So krik generacije s konca sedemdesetih in ranih osemdesetih let. Tako kot so šli Pankrti naprej od skupine Buldožer, je večina naštetih utirala pot naprej od Pankrtov. Prav to dela našo popularno glasbo tako slojevito. Tovrstne izdaje kot jo je nedavno doživela skupina VIA Ofenziva krepijo zgodovinski spomin in maličijo mite.

Mladostniški upor s staranjem posamezne generacije slej kot prej pojenja. Tisti, ki so morda pričakovali kakšen poseben eksces skupine Buldožer na koncertu v Križankah, so prej nostalgični kot realistični. Če pogrešajo med mladimi skupinami njihovo izpoved, njihov krik, njihov upor, pa je drugo vprašanje. Ampak, ali so pripravljeni nanj, ali so ga pripravljene razumeti?

Danes na razpršeni glasbeni sceni manjka integrator, manjka detonator. Preteklost to ne more biti. Odpiranje arhivov in objavljanje, pričevanja sodobnikov so pomemben prispevek k našemu zgodovinsko. Gre za dobro in celo nevarno učno čtivo. Vendar pa je realnost nekoliko drugačna. Po projekcijah LP filma Glasba je časovna umetnost – Pankrti/Dolgcajt sem kot njegov soavtor slišal povsem neumestne očitek, da z njim nismo zanimali mlade publike. Še bolj pa sem bil zgrožen, ko sem ugotovil, da se pravzaprav na naš film ni oglašil niti en glasbeni (!) kritik. Dokler ne bomo znali (o)ceniti in (o)vrednotiti naše zapuščine popularne glasbe in jo znali reflektirati v sodobnem času, bo Janez, kranjski Janez, še vedno hotel samopotrditev.

Have a Little Faith

(Cheap Lullaby, 2006)

BELLRAYS

Vražje spolirana plošča je nov korak v karieri skupine, katere rdeča nit je eksplozivna in angažirana mešanica soula in rocka. Na čelu stoji karizmatična Lisa Kekaula kot markantna Aretha Franklin. Skupina ji je zvesta kot pes. Z mojstrskim občutkom so skupaj zlili Curtisa Mayfielda in MC5. Najbolj spoliranemu albumu doslej niso odgriznili niti ščepca vroče energije. Bellrays ne delajo kompromisov.

Via Ofenziva

Arhefon/NIKA Records, 2006

VIA OFENZIVA

VIA Ofenziva zveni še danes sveže. Post-punkovska vihra je historično aktualna. Glasbeni izdaji je dodan DVD s filmom Vsak otrok je lep, ko se rodi o Esadu Babačiču, ki je bil s socialno nabitimi besedili kričar mlade generacije ranih 80-ih let. Ko bi se le današnji najstniki zgledovali in napajali pri domačem avtentičnem in originalnem, drznem in oporečniškem uporabi VIA Ofenziva in njihovih sodobnikov.

Blood Mountain

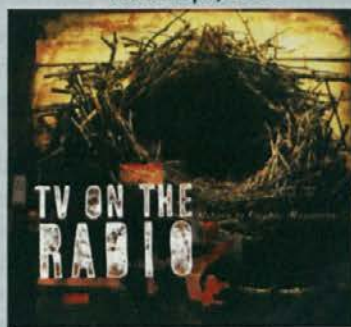

MASTODON

Mastodon so člen v zlati verigi metala. Kot Voivod, Prong, Slayer in še kdo so brez žanrskih omejitev in prežvečenih šablon prestopili rubikon. Ob jeklenem, nalezljivem in razdelanem albumu Blood Mountain nam z olajšanjem uide iz ust vznemirjen krik: »Da, še se delajo epohalni albumi!« Dodelanih presežkov je na pretek tako za pravoverne metalce kot tudi za tiste, ki jih privlači svetovljanstvo glasbe.

Return to Cookie Mountain

Interscope, 2006

TV ON THE RADIO

Že uvodni korak s prvencem Desperate Youth, Blood Thirsty Babes pred dvema letoma je dal vedeti, da je TV On The Radio novo veliko ime. To se je potrdilo tudi z letošnjim drugim albumom, s katerim so naredili pretresljiv presežek. Večglasno petje je podkrepjeno z dinamičnimi, plesnimi ritmi, ki zabelijo melodije hrupa. Inventiven in inovativen pop izstopa iz povprečja in je naslada prve kategorije.

Prebiranje med branjem

Odlomek iz dnevnika 31. 12. 2009: Končno ta dan! V začetku leta sem se vpisal na čakalno listo in redno odplačeval ne prav majhne obroke Planetarni zvezi, Oddelku za rešene pisane spomenike, in danes sem jo končno dobil iz zakladnice. Nič ne more zamenjati tega užitka, tega srha, ki me spreletava, ko držim v roki pravi papir, še več, čisto zaresno Knjigo, nežno jo odpiram ... ja, tu je, Mallarmejev Pozdrav: »Ta nič, deviški stih iz pen, ki zdaj le kupo označuje ...«

DANICA GREGORČIČ

Odlomek iz dnevnika – vsakdan leta 2006: Pepelka prebira in prebira v svojem temnem kotu, med množico natiskanega, v pragozdu besed išče, za svojo skledico borne kaše, da bi odkrila nekaj, kar je presežek, tisto vsakokratno piko na i, ki jo zlobna mačeha zahteva, njeni prevzetni polsestri pa vedno znova sejeta, kar pač nanese, vse tri pa hočejo le izbrano bleščavo, čisto zlato za izbranke, ob katerem bi celo najbolj cvetlične tapiserije zbledele ...

Tako na tej utopično naivni špekulaciji sloni primera, ki izvira iz verjetnosti nasprotja, da se lahko v nekem obdobju obilje korenito spremeni v pomanjkanje. Ko bomo morali moledovati in drago plačevati tisto, kar imamo sedaj v izobilju. Dostopnost branja je prosto na razpolago in v uporabo prav vsakemu, da si lahko izbere, kar si le želi.

Zdajšnja poplava natiskanega kaže na to, da se je vladar sveta Denar poročil s popularno in oboževano, mično gospodično Informacija, bivata pa v življenjskem okolju blefa vseh vrst. Skupaj ustvarjata popolno

vladavino, pod njunim vladanjem smo deležni množice tiskanega, elitno gladkega, bog ne daj recikliranega papirja, ki slika vse naj ... in nam vladarski par dovoli slediti lepotam praznine, v imenu splošne razgledanosti, trenda ali kar si pač prilepi kot vodilni moto. Pri tem je dobro, če se poslužimo funkcionalnega branja v obliki hitrega preleta strani.

Na srečo branje ni le slediti vsemu natiskanemu, zgolj zato, da bi bili na tekočem z večinoma banalnimi dogodki; branje je trenutek, ko se ti zgodi premik znotraj, ko nastopi nova pismenost, novo ločevanje med tem, kaj še služi namenu ali potrebi in česa ne želiš več brati. V tem se brusi prava pismenost. Funkcionalna pismenost v praksi v glavnem pomeni, da moramo obvladovati predvsem vse mogoče birokratske poti, ovinke, postanke in, »če smo pismeni«, iz njih uspešno priti.

Rada bi navedla konkreten primer takšne funkcionalne pismenosti. Se je zgodilo, da sem morala v bolnišnico, tako »od danes popoldan do pojutrišnjem zjutraj«. Pa sem dobila že ob posvetu dva obrazca in zlo-

ženko, da izpolnim; pri sprejemu sem dobila dva obrazca – vprašalnika (eden obojestranski), da izpolnim; na oddelku pa me sestra zadrži, da izpolniva štiri obrazce. Na zadnjem je bilo vprašanje, »kako se počutim«; med možnimi odgovori izberem »tesnobno«, dobim apaurin in vse ostalo praktično prespim. Ker sem v tej stroki praktično nepismena, splošni podatki so pa itak napisani v kartoteki, bi mi lahko dali ta apaurin takoj, da bi prespala vse.

Tako, o funkcionalni pismenosti bi se lahko vprašali še marsikaj, tudi malo cinično – zakaj? – za zadovoljevanje birokratskih poti je to pač nekaj, kar pomeni v veliki meri nadlogo. Čeprav navajam primer bolnišnice, ko mora res vsakogar še kako zanimati vse – za kaj gre in kaj se dogaja in se bo zgodilo, ker z nevednostjo dejansko prineseš okoli le samega sebe. V glavnem pa bi v strokovnih primerih moralo veljati zaupanje v stroko, ne pa slediti birokratskim varovalkam. Se že skoraj kar paranoično varujemo drug pred drugim s podpisovanjem izjav in podobnih reči.

Pravo nasprotje raznih birokratskih pretiravanj pa je dogodek, ob katerem sem bila, v svojem nepoznavanju drugačnih socialnih okolij, čeprav le-to niti ni tako skromno, prav pretresena. Pred leti sem sredi mesta srečala starejšo žensko, za katero sem se, precej po ovinkih, prepričala, da je v resnici popolnoma nepismena. Nisem mogla verjeti, da tu, sredi mesta, še živi kdo, ki ne zna brati in okolje očitno sprejema z vtisi, z izgledom bankovcev vred. Če pustim ob strani vso sentimentalnost ali celo patetiko, si mislim, da bi se ta oseba zlahka naučila vsaj osnov branja, glede na to, koliko spretnosti in iznajdljivosti potrebuje, da danes kot nepismena preživi in je normalno aktivna v svoji okolici. Verjetno je v takšnem primeru največja težava kakšna čisto človeška ovira, ki ji ni dovolila prestopiti te meje. Vseeno to ne omili spoznanja, da nismo tako razviti, kot se zdi.

Prav lepo bi bilo, če bi v okviru pismenosti dajali največji poudarek pomenu branja in vedno znova branja, ki osreči z redkim vzklikom »oh, to je to!«, prestavi v novo dimenzijo, ko se svet vidi vsaj malo širši, čeprav ne nujno lepši, ima pa zato ta bralec več možnosti, da svoj svet postavi v prijetnejše okvire. Dovolj pa je tudi dober občutek ob branju, ki še nekaj časa ostane.

Zoran Ferič: SMRT DEKLICE Z VŽIGALICAMI

prevedel Tadej Čater VBZ, Ljubljana, 2005

GREGOR LOZAR

Vroman *Smrt deklice z vžigalicami*, ta sredozemski Twin Peaks, kot ga ustrezno označi spretna beseda, nas uvaja odlična in večkrat nagrajena kratka zgodba Angeli v prepovedanem položaju. Zdolgočaseni in do konca deziluzionirani prvoosebni pripovedovalec se vrne na domači otok, da prisostvuje pogrebu prijateljewe hčerke. A ob beli krsti že kmalu ugotovi: Ker ima Bog pač rad ironijo, belina ni bila nikakršno naključje; njen oče je namreč zvest navijač Hajduka, in kmalu doda: Boljše, da ti umre otrok, kot da beli izgubijo. Pogreb, ki je del metafore, drugi del je nogometna tekma, se lahko začne. Zvrsti se procesija čudnih, groteskni pojav, ki se začne z duhovnikom, ki iz plonklistka prebere ime našega angelčka, zaključi pa Tujski legionar, ki je pobegnil iz psihiatrične bolnišnice, in zbranim pove, da so deklico razžagali z motorno žago, ker starši niso mogli plačati odkupnine, čeprav je ta umrla od levkemije; tu je še splet nenavadnih dogodkov, recimo žalujočo mater tako stisne v črevesju, da zapusti pogreb in gre, po domače, srat, in bizarnih zgodbic, ki si jih šepetajo pogrebci. Vzdušje je težko, vlada mučna tišina, samo obadi letajo po zraku in pristajajo na človeških obrazih, da bi se odžejali z znojem. Iz besed veje neizprosna Feričeva ironija, brutalna groteska, ki redko dopušča odrešitev smeha. »Ne maram žalosti,« je avtor pred nedavnim povedal na literarnem večeru v okviru dnevv knjige, »zato se zatekam v okrutnost in bizarnost.«

Tega se avtor striktno drži tudi, ko šopek

Zoran Ferič spada v tisto generacijo hrvaških avtorjev (rojenih v 60. letih), ki se je, tudi zavoljo družbenih razmer, obrnila v stran od uradnih umetniških institucij in sistema državnega mecenstva, da pomežikne množičnemu bralcu in mu zagotovi: tukaj se ti bo lepo godilo. Literatura se odpre žanrskim strategijam in literarnokritična floskula pove, da se visoko začne mešati z nizkim.

oseb, ki so stale ob pogrebu, požene v tek. Napeta statičnost, ki odlikuje Angele v prepovedanem položaju, je razbita, in prične se romanescni del knjige. Osnova dogajanja je, kot pove že naslov, smrt deklice z vžigalicami. Andersenova revna deklica, ki za božič zmrzne pred hišo bogatašev, ker ne upa prižgati nobene od vžigalic, ki jih prodaja, ima s Feričevo umorjenko sila malo skupnega. Ta je namreč transseksualec, možki z joški, ki se prodaja v enem od otoških bordelov in širi kapavico med ljudi. Občutek pri tej spolni bolezni je podoben ugašanju vžigalic na spolnem udu in vzdevek je tako pojasnjen.

Patolog se odloči, da ostane na otoku in razišče smrt, ki se ji kmalu pridruži še kup drugih skrivnosti, nekdo recimo skruni knjige iz otoške knjižnice. Tako nas detektivska zgodba pripelje v svet, ki je do zadušljivosti poln skrivnosti, bizarnosti in preteklosti. Kot se za patologa spodobi, tudi ta križari mimo različnih patologij, včasih eksplicitnih, včasih zgolj nakazanih, ki tvorijo težak, a čudovit svet bizarnega realizma. A preobilje skrivnosti, ki so na koncu seveda vse pojasnjene, deluje rahlo moteče. Čeprav beremo obrtniško dovršen roman, se na trenutke zazdi, da mu, v nasprotju z uvodno zgodbo, manjka nek presežek, t.j. natanko tista nerazložljiva razlika, zaradi katere recimo Prešeren je, medtem ko Koseski pač ni. Tako se je piscu tega sestavka utrnila metafora kometa, kjer odličnost uvodne zgodbe za seboj vleče znosnost celotnega romana. Kljub temu je *Smrt deklice z vžigalicami* več kot prebavljivo branje.

MED VÉDENJEM IN VEŠČINO

ROBERT TITAN FELIX

Literarni, izobraževalni, raziskovalni ... tabori se zunanjemu opazovalcu marsikdaj res lahko zdijo prej zabava kot kar koli drugega, pozornejši pogled pa razkrije njihovo resnično vrednost oziroma predvsem pokaže, da gre pri vsem skupaj za v vsakem primeru koristno izrabo časa in sredstev.

V preteklih letih so študentje v Mariboru, ki so obiskovali kulturne delavnice preko ŠKD Šo-um, imeli možnost udeležbe na enotedenskih kulturnih taborih – literarnih, gledaliških, likovnih, filmskih ... po različnih krajih v Slovenji. V zadnjem letu jih v Mariboru sicer primanjkuje, jih pa organizirajo različna društva po manjših krajih. Vsekakor je pozitivna stran taborov druženje in kresanje ustvarjalne energije. Temeljni namen kulturnih taborov namreč niso sami »rezultati«, ki so v večini primerov različne tehnične vaje ali raziskave, ampak razvijanje ustvarjalnosti, ki je na vsakem delovnem področju, pa kolikor koli konkretnega znanja je zanj potrebnega, ključna za razvoj in doseganje rezultatov. Današnje šolstvo je na vseh področjih – vse bolj že tudi na tistih malone začetnih – tako ali drugače usmerjeno v doseganje rezultatov, doseganje (poslovnih) rezultatov pa je nenazadnje temeljnega pomena za družbo in stvarnost, v kateri živimo. Zdi se, kot da bi nas družba z nenehnim merjenjem in preverjanjem (od ekstercev, mature, preko izpitov in di-

plome do nemalokrat že »krasno-novo-svetovskih« psiholoških preverjanj za delovno mesto varnostnika v zablindiranem skladišču, za katero res ne potrebuješ kaj dosti več kot večino vzdržljivosti in nedremavosti) dresirala prav za to: pokaži, koliko točk lahko nabereš, in povem ti, kdo si. Družba prihodnosti prav gotovo ne bo imela problemov s faktučno izobraženimi kadri, ciljna usmerjenost izobraževanja v konkretne rezultate, ocene – saj se lahko pogovarjamo, da temu ni nujno tako, da je vendarle pomembnejša uporaba kot golo kopičenje znanja, vendar pa so glede na količino informacij, ki jo je za dokončanje določenega programa potrebno procesirati, rezultati pač takšni, kakršni so – pa lahko rezultira v manku na področju ustvarjalnosti. Povezava med količino vedenja na določenem področju in veččino uporabe, seveda: ustvarjalnostjo, je sicer predvsem zelo subtilna, ne moremo pa zanikati, da nam enciklopedično poznavanje dejstev in nakopičenost podatkov prav nič ne pomagata, če ne znamo v pravem trenutku (instinktivno) potegniti na

plan pravega, to pa je mogoče šele, če v našo dejavnost na določenem področju vključimo primereno »dozo« ustvarjalnosti. Prav pri tem pa se pokaže resnična vrednost urjenja na zamišljenih, včasih tudi ekscentričnih primerih, povezanih z našo prihodnjo prakso, kakor tudi »brainstormingovsko« preizkušnja meja in možnosti nekega področja. Mladim in perspektivnim bi torej kot mentor literarnih taborov priporočal, da se kakšnega udeležijo – že zaradi novih znanstev, izkušenj in nenazadnje tudi zabave. Vsekakor denar, ki ga institucije namenijo za kulturne taborje, niti slučajno ni metanje skozi okno, ampak izjemno dobra dolgoročna naložba v bodoče kreativce. Summa summarum obravnavanega je navidezni paradoks: čim več investiramo v nemerljivo, več bo mogoče izmeriti, ko bodo konkretni posamezniki postavljeni v konkretne situacije in jim bo znanje samo nujno izhodišče za reševanje večkrat med samim šolanjem nezamisljivih in nepredvidljivih problemov, pri čemer pa se bodo lahko zanesli izključno sami nase, ali pač: na lastno ustvarjalnost.

ADRIA

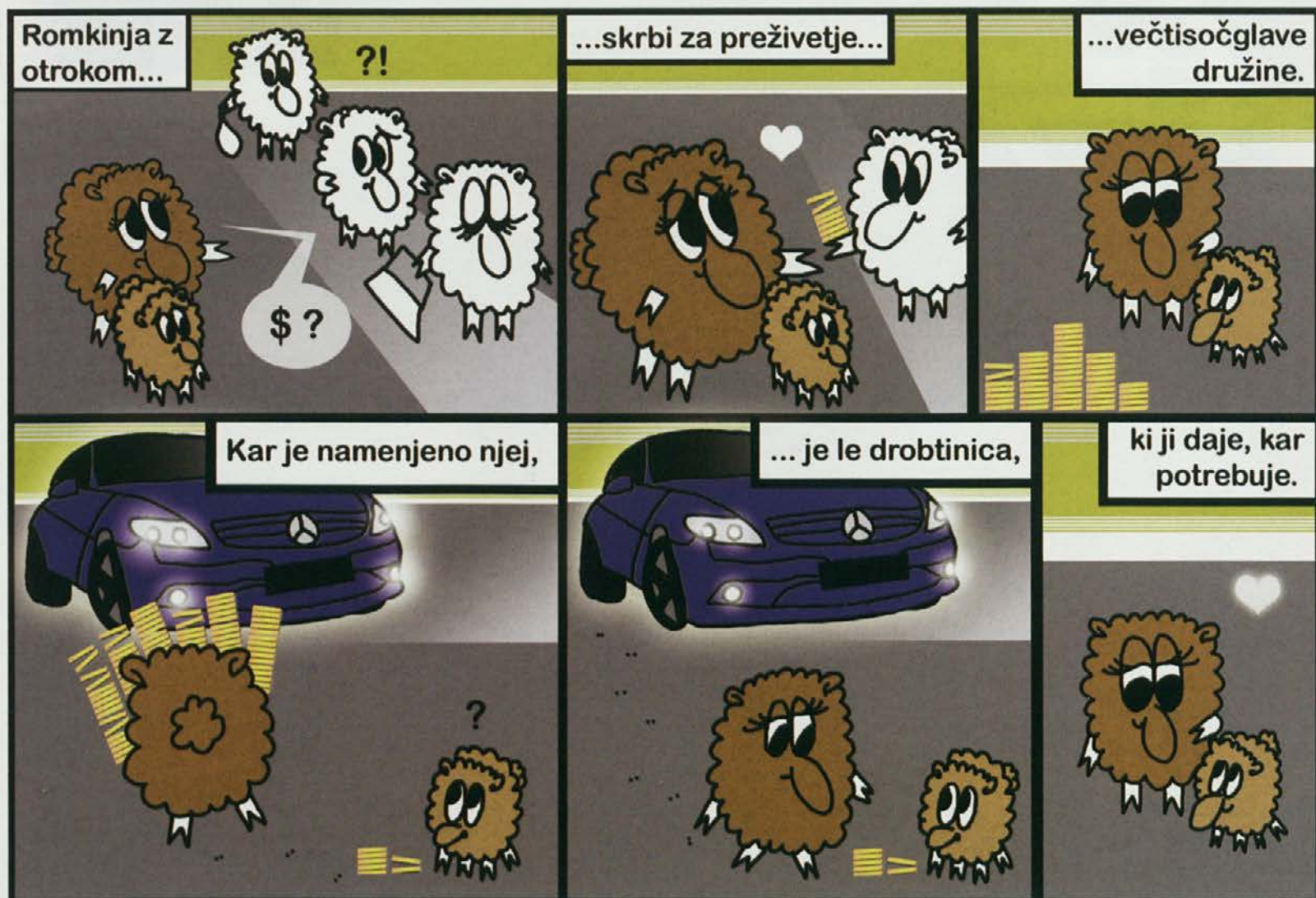
Doma nad oblaki.

Copenhagen 160 € 38.450 SIT	London* že od 30 €* 7.210 SIT*	Pariz 2x dnevno	Zurich 150 € 36.046 SIT
-----------------------------------	---	-----------------------	-------------------------------

*Ponudba velja za povratno potovanje po 10. novembru 2006, potovanje mora biti zaključeno do 20. decembra 2006.

www.adria.si

Cene v SIT so informativne.
Letališke pristojbine in druge dajatve niso vključene v ceno.
Število mest je omejeno. Več informacij na www.adria.si ali 080 13 00.

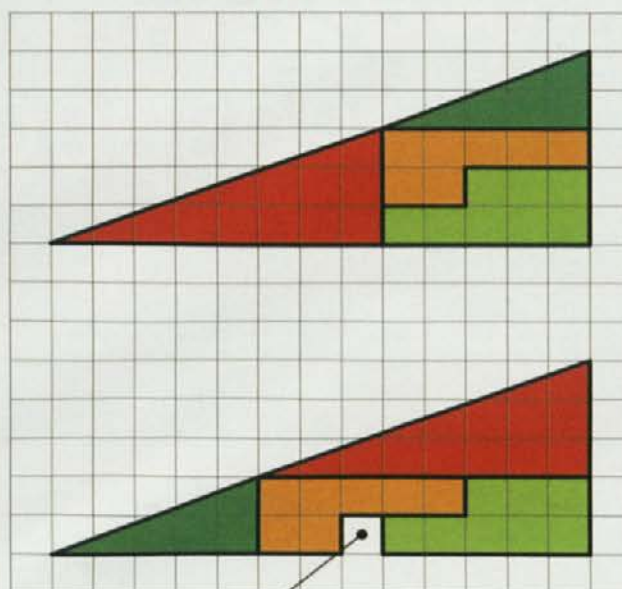
SUDOKU

8	5			2	4			
7	2							9
		4						
			1	7				2
3		5				9		
	4							
				8			7	
	1	7						
				3	6		4	

Cilj igre sudoku je popolniti mrežo tako, da se v vsakem stolpcu, vrstici in malem kvadratu 3x3 le enkrat uporabi ena od danih rešitev. Nobena številka v vrstici, stolpcu ali malem kvadratu se ne sme pojaviti dvakrat.

RAZVEDRILO

KAKO JE TO MOGOČE?

Od kod se je vzel ta prazen kvadrat?

Rešitev s svojimi podatki pošljite na naslov: info@katedra-on.net do 15.12.2006. Trije izžrebanci, ki bodo objavljeni v prihodnji številki Katedre, bodo prejeli nagrado presenečenja.

S 378

P 6710/1,2006

120600659,6

COBISS

November 2006

Glas
Gospodarstva

● **Intervju - Tatjana**
»Včasih sem kole
bolj avtokratsko.

● **Gradbeništvo:**
Javna naročila vse manj donosna

● **Internet so ljudje:** Koalicije
enakomislečnih vredne več milijard

3

Kdo vleče niti slovenskega gospodarstva?

Strategija
lastništva

Poltrnina plačana pri pošti 1102 Ljubljana

→ **GZS:** 100 problemov in rešitev v arbitraži

→ **Konjunktura:** Gospodarska rast bo 4,5 oz. 4,3 %

NAJVEČJA SLOVENSKA GOSPODARSKA REVIIJA